

Konkurrenzsyntax I: Altalbanisch

Buzuku „Meshari“: Missale, fol 30-fol 50.

[Anm. Das den altalbanischen Texten eigene Graphem □ [u, y] ist hier vereinfacht als *ü* wiedergegeben].

1. Ergänzungssätze und ihre Konkurrenten

1.1. Subjektsätze und ihre Konkurrenten

1.1.1.1. Subjektsätze ohne Konjunktion

(Buz fol. 42v) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Impf.: NS Ind.Aor.
e ish për-qark së katërtësë orë natë erdh tek 'ta Jezü tue ecunë për-ënbë detit;
„Und es war um die vierte Nachtstunde, daß Jesus zu ihnen kam, indem er über das Wasser wandelte.“

(Buz fol. 48v) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Aor.: NS Ind.Aor.
E ü bā sā vdìq i vobegü, e kle shpëm ën engjëjshit ëndë gjë të Abra<a>mit;
„Und als es geschah, daß der Arme starb, wurde er von den Engeln in den Schoß Abrahams getragen.“

1.1.1.2. Subjektsätze ohne Konjunktion nach dem Modalverb *mund* „können“

(Buz fol. 31) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E Mëria tha engjëllit: Si mundë jetë këta, për-se ü nierë nukë njoh ?
„Und Maria sprach zum Engel: wie ist es möglich, daß das geschehen wird, weil ich (meinen) Mann nicht erkenne.“

(Buz fol. 38v) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
jo se për-para t'inë Zot, ma në mundë banetë edhe për-para gjithë nierëzet.
„nicht nur vor dem Herrn, sondern, wenn es möglich ist, daß ihr sie tut, auch vor den Menschen.“

(Buz fol. 39v) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs. : NS Konj.Prs.
A s' mundë banj qish të duo gjanë t'eme ?
“ist es nicht möglich, daß ich mache, was auch immer ich will mit meinen Sachen?“

(Buz fol. 40v) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
ma për begatë e për gjë tue ënbëliedhunë, e për të pëlqem të kësaj jete, janë ënbytunë, e s' mundë apënë frujt.
„Aber durch den Reichtum, wenn sie ihn sammeln, und durch den Genuß dieses Lebens, sind sie erstickt worden und es ist nicht möglich, daß sie Früchte bringen.“

(Buz fol. 41) Subjekt/nachgestellt: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
Zot, na ep ëndimënë popullit kërshtenë, na tue zanë ëngjënimnë shenjëtë, për-se na mundë qendrojmë kontra tentacionet të shpirtit,
„Herr, gib uns dem christlichen Volk Hilfe, damit uns, nachdem wir das heilige Fasten bekommen haben, möglich ist, den Versuchungen des Geistes zu widerstehen.“

(Buz fol. 42) Subjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.

Ëngjënimetë qi na kemi zanë, Zot, na tÿ lusmë me të për-vutë ëndimë në na ban të ëndiekmë, për-se na këto tue bām me mende na pā ëndonjë të keqe mundë i ëndiekmë.

„Herr wir bitten Dich, bei dem Fasten, das wir begonnen haben, begleite uns mit gnädiger Hilfe, damit wir dieses indem wir es ohne irgendeinen schlechten Gedanken machen, durchführen können.“

(Buz fol. 45v) Subjekt/nachgestellt/uneingleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.

E në ü ktheftë i dërejti ën së dërejtet së tī e të bdonjë të shtrenbënënë me gjithë të këqiat, qi mundë banjë bā-keqi, a mundë gjellinjë ai ?

„Und wenn aber der Gerechte sich von seiner Gerechtigkeit abwendet und alle die Übeltaten begeht, die der Übeltäter begehen muss, wie ist es möglich, daß er leben soll?“

(Buz fol. 46v) Subjekt/nachgestellt/uneingleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.

Ëndimëtari ünë, Zot, këqyrë neve, për-se na qi ën kuateshit s'onësh jemi randuom, na tue pasunë për-zanë mishërierë t'ande me mende tue klenë liberuom, na të mundë sherbejmë.

„Herr, unser Retter, blicke auf uns, damit uns, die wir von unseren Sünden bedrängt werden, indem wir Dein Erbarmen aufnehmen, um mit dem Geist befreit zu werden, möglich ist, Dir zu dienen.“

(Buz fol. 48v) Subjekt/nachgestellt/uneingleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.

A mundë banesh me zotënuom për-ënbī nē ?

„Ist es möglich, daß Du es anstellen willst, über uns zu herrschen?“

(Buz fol. 48v-49) Subjekt/nachgestellt/uneingleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.

A mundë vinjë se ü e jot'amë e të tū vëllazënë me t'ü pr'unjunë për të ënfalë për-ënbī dhēt ?

„Soll es etwa kommen, daß ich und deine Mutter und deine Brüder sich vor dir zur Erde neigen sollen?“

(Buz fol. 49) Subjekt/nachgestellt/uneingleitet: HS Konj.Prs.: NS Konj.Impf.

E lypnjinë si të munda zinjinë, ma druonjinë shumicënë; për-se ate ënbanjinë profetë.

„Und sie überlegten, wie es möglich wäre, ihn zu ergreifen, aber sie fürchteten die Menge, weil sie ihn für einen Propheten hielten.“

(Buz fol. 41) Subjekt/nachgestellt: HS Ind.Prs.: NS Konj.Impf.

për-se nukë mundë mernjinë për-se ai flit.

„Deshalb war es nicht möglich, daß sie verstehen, was er spricht.“

(Buz fol. 43) Subjekt/nachgestellt: HS Konj.Prs.: NS Konj.Aor.

e atī lutishnë, tekë të mundë i përkisnë fontë e petëkut tī.

„Und sie baten ihn, ob es möglich wäre, daß sie den Saum des Kleides berühren.“

1.1.2. Subjektsätze mit Konjunktion

se „daß“

(Buz fol. 41) Subjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.

e ata janë ënbëluom plot të keq, për-se ata ernjë në faqenë e tyne, për-se të dukenë se banjënë pëndesë me të ëngjënuom;

„Sie sind verhüllt voll mit Bösem, weil sie ihre Gesichter verdunkeln, damit sie den Eindruck geben, daß sie reuig sind, um zu fasten.“

(Buz fol. 41) Subjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.
E ti kur të ëngjënojsh lyej kryetë t'at, e laj faqenë t'ande; për-se mos duke{e}sh nierëzet se ëngjënon,

„Und wenn du fasten wirst, salbe dein Haupt und wasche dein Gesicht, damit es den Menschen nicht scheint, daß du fastest.“

(Buz fol. 48v) Subjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Impf.: NS se + Ind.Impf./Ind.Aor.
Më endihee se na ënlidhnjim duoj ëndë viedmis arësë, e se ü ëngriti duoi em

„Mir schien, daß wir mitten auf dem Acker Graben zusammenbanden und daß sich meine Garbe erhob.“

(Buz fol. 48v) Subjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Impf.: NS se + Ind.Impf.
Më ëndihee se dielli e ana e një-ënbë-dhietë üij muo ënfalishnë.

„Mir schien, daß die Sonne und der Mond und elf Sterne mich anbeteten.“

(Buz fol. 32v) Subjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Prs.: NS se + Konj.Prs.
E muo asgjā nukë anshtë se ü të jëm gjykuom ën jush

„Und mir macht es nichts aus, daß ich von euch gerichtet werde.“

(Buz fol. 48v-49) Subjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Konj.Prs.: NS se + Infinitiv
A mundë vinjë se ü e jot'amë e të tū vëllazënë me t'ü pr'unjunë për të ënfalë për-ënbë dhët ?

„Soll (es) etwa kommen, daß ich und deine Mutter und deine Brüder sich vor dir zur Erde neigen sollen?“

qi „daß“

(Buz fol. 37v) Subjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Prs.: qi + Ind.Prs.
Qish anshtë qi jü më kërkoni?

„Was ist (das), daß ihr mich sucht?“

1.1.3. Infinitivkonstruktion

(Buz fol. 37v) Subjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Për-se ü thom gjithë-kui qi me jū pratikon, për hīrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshtë me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.

„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 40v) Subjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Perf.: NS Infinitiv
Juve anshtë dhanë me njohunë kafshëtë e t'inë Zot të klishëvet;

„Euch ist gegeben, die Geheimnisse Gottes zu wissen.“

(Buz fol. 37v) Subjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
ma për-se të baneë me ü ditunë Izraelit, pr'ashtü ü ershë me pagëzuom ënd' ujë.

„Aber, damit es in Israel zu wissen geschieht, ich bin gekommen, um im Wasser zu taufen.“

(Buz fol. 43v) Subjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv

Konvertona, Zot i shelbuomi ünë, në, për-se të ëngjënuomitë e këreshmëvet neve na baftë me klenë me konshiençjet të dëlrë,

„Bekehre uns Herr, Du unser Heil, damit das vierzig tägige Fasten uns werde, ein freies Bewusstsein zu sein.“

1.1.4. Indirekte Frage

kush „wer“

(Buz fol. 40v) Subjekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS kush + Ind.Prs.

Kush k̄a veshë me ëndigluom, ëndiglonjë.

„Wer Ohren hat, um zu hören, der soll hören.“

(Buz fol. 49) Subjekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS kush + Konj.Prs.

e mos jetë kush të na lypnjë pjesënë.

„Und es soll nicht sein, daß (irgend)wer uns den Anteil streitig machen wird.“

kush mit Korrelat ai „der, dieser“

(Buz fol. 48) Subjekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS kush + Ind.Prs.

e kush ëndër jū do me klenë i parë ai të jetë sherbëtori ū{u}j;

„Und wer von euch der erste sein will, der wird euer Diener sein.“

(Buz fol. 49) Subjekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Konj.Perf.: NS kush + Konj.Prs.

E kush të bierë për-ënbī këtë gūr, ai të jetë ënthyem;

„Und wer auf diesen Stein fallen wird, der wird zerschmettert werden.“

silli, sija „welcher, welche“

(Buz fol. 37-37v) Subjekt/nachgestellt/Indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS sija + Ind.Prs.

e për-të-rīmit të mendsë s'aj, për-se jū të mundë merii e sija anshtë vollundetja e t'inë Zot,

„Und durch die Erneuerung eures Geistes, damit ihr verstehen werdet, welches der Wille unseres Herrn ist.“

1.2. Objektsätze und ihre Konkurrenten

1.2.1. Objektsätze ohne Konjunktion

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS hinje: NS Ind.Prs.

Hinje, ü këtu jam gatī.

„Siehe, daß ich hier bereit bin.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS hinje: NS Ind.Prs.

Hinje mjeshtri i andëravet vien;

„Siehe, daß der Traamtänzer kommt.“

(Buz fol. 39) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Imp.

Fëmia jote, Zot, të lusmë me mishërier për-herrë ti i ruoj, për-se ajo qi ma<a> se ënbë shpënesët të hirit qiellsë besonetë ëndimet s'ote për-herrë ajo të jetë ruojtunë.

„Herr wir bitten Dich, beschütze Du Deine Familie immer barmherzig, damit sie, die ihre Hoffnung in die Gnade des Himmels setzt, durch Deine Hilfe immer geschützt sein wird.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Imp.

Ëngjënimetë qi na kemi zanë, Zot, na tÿ lusmë me të për-vutë ëndimë në na ban të ëndiekmë, për-se na këto tue bām me mende na pā ëndonjë të keqe mundë i ëndiekmë.

„Herr wir bitten Dich, bei dem Fasten, das wir begonnen haben, begleite uns mit gnädiger Hilfe, damit wir dieses indem wir es ohne irgendeinen schlechten Gedanken machen, durchführen können.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/vorangestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS geg. Futur
Ep, tÿ të lusmë, o i mujtuni Zot, ti neve tue na dëlirinë me të ëngjënuomitë shenjëtë, me mende të pā ëndonjë të keq ënbë festët qi kā me ardhunë ti në ban të mundë vinjmë.

„Allmächtiger Gott wir bitten Dich, gib, daß wir, nachdem wir durch heiliges Fasten geläutert wurden, mit reinem Gedanken zum Fest, das Du uns zu kommen machst, kommen können.“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Aor.: NS Ind.Impf.
pā zhdo të tjerë tek jeshënë ëndë trekt pā punë; e ü tha atyne:

„Und er sah einige, daß sie auf dem Markt waren ohne Arbeit und sprach zu ihnen.“

(Buz fol. 38) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Aor.: NS Ind.Plusquamperf.

E ënbas-si starisfati e kërkoi üjëtë ish bām venë, e nukë dij se kaha vien;

„Und nachdem der Vorkoster gekostet hat, daß Wasser zu Wein geworden war, wusste er nicht, woher es kam.“

(Buz fol. 44) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Ind.Aor.

e hi<i>r ep ata ëndaj tÿ me klenë mendetë t'onë ën dëshirit s'it ü a zhdrit, e dëshiri i korpit t'inë na tue ëngjënuom ai ü kastigoftë.

„Und gib gnädig, daß unser Geist im Verlangen nach Dir erglüht, um bei Dir zu sein und das Verlangen unseres Leibes durch Enthaltbarkeit sich züchtigen möge.“

(Buz fol. 41v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Ind.Aor.

Për të vërtetë ü juve thom, ü nukë gjeta kaqë besë ëndë Izrael.

„Wahrlich ich sage euch, daß ich in Israel keinen solchen Glauben gefunden habe.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Ind.Aor.

për të vërtetë ü juve thom ata e për-zunë pagëturënë e tyne.

„Wahrlich ich sage euch, daß diese ihren Lohn (schon) erhalten haben.“

(Buz fol. 44) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Ind.Aor.

Për të vërtetë ü juve thom, ata qish mos jü bātë mā d' vogëlit ën kësish, as muo nukë e bātë.

„Wahrlich ich sage euch, daß, was auch immer ihr meinem kleinsten getan habt, habt ihr auch mir nicht getan.“

(Buz fol. 30) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.

Ban, Zot, të për-zamë mishërierë t'ande ëndë viedmis klishësë s'ate

„Mach, Herr, daß wir Dein Erbarmen aufnehmen in der Mitte Deiner Kirche.“

(Buz fol. 38) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.

e si qish gazëmend o shkushullim të ketë shoqi ata ban t'a kësh ti ëndë vetëhenë;

„Und wenn ein Freund irgendeine Freude oder Trauer haben wird, mach', daß du sie (auch) bei dir hast.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.

E sã mundëni, bani të keni paq me gjithë kana, tue mos bãm vendetë për vetë-vetëhenë.
„Und sowie ihr es vermögt, macht, daß ihr mit allen Frieden habt, damit ihr selbst nicht Rache nehmt.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
E pr'ashtü anëmiku ujt në pastë u, epi të haë;
„Und deshalb, wenn Dein Feind Hunger hat, gib, daß er isst.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
në kã et, epi të pië;
„Falls er Durst hat, gib, daß er trinkt.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
Ban të duosh fqinjënë t'ande e ban të duosh keq anëmiknë t'and.
„Mach', daß du deinen Nächsten lieben wirst und mach', daß du deinen Feind hassen wirst.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
E pr'ashtü bani jü t'ini mã se të mirë; por-si edhe Ati uj i qiellsë anshtë mã se i mirë.
„Und deshalb macht, daß ihr vollkommen sein werdet, wie auch der Vater des Himmels vollkommen ist.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
Ma ti kur të bajnsh lëmoshënënë t'ande, ban të mos dië e shtëmankta jote qish ban e djatha jote; për-se lëmoshëna jote të jetë bãm ënfshehunë;
„Aber wenn du dein Almosen geben wirst, mach', daß deine Linke nicht wissen wird, was deine Rechte macht, damit dein Almosen im Verborgenen bleiben wird.“

(Buz fol. 46v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
e ata qish për të mirë kã me ü dalë ata bani të ënbani;
„Und das, was auch immer sich euch als gut herausstellen wird, das macht, daß ihr es festhalten werdet.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
Ban të jetë mã se mirë ëndë në,
„Mach, daß wir vollkommen sein werden.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
E mos bani të ini grishunë atë ënbë dhët; për-se një anshtë Ati uj qi anshtë ënbë qiellt.
„Und ihr sollt nicht machen, daß auf dieser erde ‚Vater‘ genannt werdet, weil (nur) der eine euer Vater ist, der im Himmel ist.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
Për-se na, Zot, të jemi truom, e të denjë ën së shëkruomeshit dhunëtija neve na ban të lusmë për-herë, na me ënbajtunë ordhëninë t'and.
„Herr wir bitten Dich, damit wir gehorchen und der heiligen Gaben würdig sind, mach uns, daß wir immer bitten werden, damit wir Deinen Geboten gehorchen.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
E mos lini të ü mundnjë e keqa,
“Und lasst nicht zu, daß euch das Böse überwindet.”

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Konj.Prs.: NS Konj.Prs.
e ü t'i banj të pushonjëne, thotë Zoti qi zotënon.
„und ich werde machen, daß sie sich erholen werden, spricht Gott, der herrscht.“

(Buz fol. 37v-38) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Aor.: NS Konj.Prs.
për-herrë e ënbë gjithë-vend na ëndimo, për-se për këtë misterjo qi ti ordhënove na të jemi pjesëtarë, me sÿ të dëlirë na të këqyrnjëmë e me të mirë mende e shqisee na munda për-zamë.
„Hilf uns immer und überall, damit wir mit reinen Augen das Mysterium, von dem Du uns befohlen hast, Anteil zu haben, erkennen und daß es uns möglich ist, mit Sinn und Verstand aufzunehmen.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Impf.: NS Konj.Prs.
E ata qi për-para venjinë, i thërisnë ai të heshtën.
“Und die, die vorangingen, riefen ihm zu, er solle schweigen.”

(Buz fol. 43) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
Ti në je biri i t'inë Zot, ordhëno këta gurë të banenë bukë.
„Wenn du Gottes Sohn bist, so befehl, daß diese Steine Brot werden sollen.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
të ordhënon ti të veshte për keto ligjee e këto të dëreja
„Er befiehlt dir, daß du diese Gesetze und Rechte beachtest.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
e ata qi ën gjellet së korpit ordhëno ata të ënbahenë ën gjithë vesi qi për të keq mundë jetë edhe hi<i>rr epna me më<n>guom.
„Und die, denen Du befehlst, daß sie sich von Speise enthalten werden und von jedem Fehler, der beim Bösen möglich ist, gib uns auch die Gnade, abzulassen.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
E jü mos lypëni të ini grishunë mjeshtra;
„Und ihr sollt nicht erbitten, ‚Meister‘ genannt zu werden.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
ü tÿ lus, ate ü të dërgonj ëndë shtëpë të t'im et, për-se ü kam pesë vëllazënë,
„Ich bitte Dich, daß Du ihn ins Haus meines Vaters schicken wirst, weil ich habe fünf Brüder.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
Ruojü mos e thuosh kuinaj,
„Gib acht, daß du es niemandem sagst.“

(Buz fol. 46v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
E këqyrni mos jetë kush ën jush me kthym të keq për të keq;
„Und achtet darauf, daß keiner von euch sein wird, um Schlechtes mit Schlechtem zu vergelten.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Aor.: NS Konj.Prs.
E ata tue panë me ecunë për-ënbë detit, kujtuonë mos jetë kon gjā hie;
„Und als sie (ihn) über den See wandeln sahen, dachten sie, daß es wohl ein Trugbild wäre.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
ü duo të jësh dëlrinë.
„Ich will, daß du gesund wirst.“

(Buz fol. 39) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
A do na të vemte t'i qërojmë?
„Willst du, daß wir hingehen und es sammeln sollen?“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E duo jü të dini, vëllazënë, se t'anë përrind klenë gjithë për ëndënë niegullët,
„Und ich will, daß ihr wisst, daß alle unsere Väter unter der Wolke waren.“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
ü duo t'ap këti <i> mā d' brapëmit por-si tÿ.
„ich will, daß ich dem Letzten gebe, wie (auch) dir.“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
ü duo të flas por-si i pā-ditunë;
„Ich will wie ein Unwissender sprechen.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E si ü afëruo, e pyeti: Qish do ü tÿ të të banj ?
„und als er sich näherte, fragte er ihn: was willst du, daß ich für dich tue.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
Duo këta të dü mī bij të rinë njani ënbë të djathët t'ande, e tjetëri ënbë të shtëmanktët, ëndë regjënit t'ande.
„Ich will, daß diese meine zwei Söhne, der eine zur Rechten, der andere zur Linken, in Deinem Königreich sitzen werden.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
e em atë muo në më prektë, ai mos kujtonetë se ü duo t'a qeshinj
„Und falls mein Vater mich berührt, könnte er denken, daß ich mit ihm Spott treiben will.“

(Buz fol. 44v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS hinje: NS Ellipse
e hinje këtü mā se Jona.
„Und siehe, daß dieser mehr ist als Jonas.“

(Buz fol. 44v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS hinje: NS Ellipse
e hinje këtü mā se Salamoni.
„Und siehe, daß dieser mehr ist als Jonas.“

Abhängigkeit von den Modalverben *duhetë* „müssen“, *mund* „können“

(Buz fol. 37-37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Konj.Prs.: NS Konj.Prs.
e për-të-rimit të mendsë s'aj, për-se jü të mundë merii e sija anshtë vollundetja e t'inë Zot,
„Und durch die Erneuerung eures Geistes, damit ihr verstehen werdet, was der Wille unseres Herrn ist.“

(Buz fol. 39v) Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs. : NS Konj.Prs.
e ata në ënbahenë me pasunë kunorë të për-mortshime, aqë m̄ fort duhetë jü të ënbahii jü me e pasunë të p̄-përmortshime.

„Und wenn sie sich enthalten, um einen sterblichen Kranz zu erlangen, müsst ihr euch sehr viel stärker enthalten, um einen unsterblichen [Kranz] zu erlangen.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
Zot, ji afërë oratëvet t'onëve e h̄rr ban, qi ȳ ëngjënim üni qi anshtë ai me ëngjëruom shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-si njanënë asthü tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 45v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E në ü ktheftë i dërejti ën së dërejtet së t̄i e të bdonjë të shtrenbënë me gjithë të këqiat, qi mundë banjë b̄-keqi, a mundë gjellinjë ai ?

„Und wenn aber der Gerechte sich von seiner Gerechtigkeit abwendet und alle die Übeltaten begeht, die der Übeltäter begehen muss, wie ist es möglich, daß er leben soll?“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
e tek ü vete jü nukë mundë vini.

„Und wo ich hingehe, könnt ihr nicht hinkommen.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
Ai të ënvrasë vetë-vetëhenë, për-se thotë: Tek ü vete, jü nukë mundë vini?

„Wir er sich selbst töten, weil er sagt: wo ich hingehe, könnt ihr nicht hinkommen.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E ata s' munda mernë se ai flit ën Atit.

„Und sie konnten nicht erkennen, daß er vom Vater sprach.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
e ën shenjtëjet obidjencje ëndimënë ep, për-se na ato kafshë qi ti nē ënpson na i njohm, e me ëndimët t'ande na të mundë i <ën>barojmë.

„Und gib uns Hilfe beim heiligen Gehorsam, damit wir die Dinge, die Du uns lehrst, erkennen und es uns mit Deiner Hilfe möglich ist, sie zu erfüllen.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E venë barë të madhe qi nukë mundë baretë,

„Und sie bringen schwere Lasten, die ihr nicht tragen könnt.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
e kthe zinë t'anë ëndë gazëmend, për-se na tue ënbetunë gjall mundë levdojmë emënitë t'at,

„Und wandle unsere Taurigkeit in Freude, damit wir, weil wir lebendig sind, Deinen Namen loben können.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
a mundë pini jü kelqinë qi ü kam me p̄të ?

„Könnt ihr den Kelch trinken, den ich trinken werde.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
Ep, tÿ të lusmë, o i mujtuni Zot, ti neve tue na dëlirunë me të ëngjënuomitë shenjëtë, me mende të pā ëndonjë të keq ënbë festët qi kâ me ardhunë ti nē ban të mundë vinjmë.
„Allmächtiger Gott wir bitten Dich, gib, daß wir, nachdem wir durch heiliges Fasten geläutert wurden, mit reinem Gedanken zum Fest, das Du uns zu kommen machst, kommen können.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.
E këta ai e ban, për-se a të munda ënxjir ën duorshit së tynesh, e për-se ate kthen për-apë tek përimi.
„Und er tat dies, damit es ihm möglich wäre, ihn aus ihren Händen zu befreien und damit er ihn den Eltern zurückbringt.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS Konj.Impf.
për-se nukë mundë mernjinë për-se ai flit.
“Deshalb war es nicht möglich, daß sie verstehen, weil er sprach.”

1.2.2. Objektsätze mit Konjunktion

se “daß”

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
Për-se ü thom gjithë-kui qi me jū pratikon, për hīrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshtë me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.
„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
e ü thom se gjindja apënë ënde<e>r t'inë Zot për mishërier të tī, por-si anshtë shkruom
„Und ich sage euch, daß die Heiden Gott ehren wegen seines Erbarmen, wie es geschrieben ist.“

(Buz fol. 30v) Objekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: se + Ind.Prs.
E ü juve thom se mā se profeta anshtë kÿ.
„Und ich sage euch, daß dieser mehr als ein Prophet ist.“

(Buz fol. 30v) Objekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
Qish ti vetë-vetī thuo se je ?
“Was sagst du von dir selbst, daß du bist?“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Prs.
e deshmova se kÿ anshtë Biri i t'inë Zot.
“Und ich habe bezeugt, daß dieser der Sohn Gottes ist.”

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
Për-se ü thom gjithë-kui qi me jū pratikon, për hīrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshtë me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.

„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Prs.

E ata i thanë se Jezü Naxareni{n} shkon.

“Und sie sagten ihm, daß Jesus aus Nazareth vorübergeht.”

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.

Për të vërtetë ü juve thom se qish jü bātë njëi ën kësish së mī vëllazëne mā d' vogëlit, jü muo e bātë.

„Wahrlich ich sage euch, daß, was auch immer ihr dem kleinsten meiner Brüder tut, das tut ihr auch mir.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Infinitiv: NS se + Ind.Prs.

Ti bane me thanë t'inë Zot se ai anshtë Zoti üjt Zot, me ecunë ënb'udhë të tī e me ënbajtunë ligjetë e tī, e ordhëninë e tī, e gjyqetë e tī, e me ëndigluom zanit tī;

„Du machtest den Herrn zu nennen, daß er der Herr Dein Herr ist, zu gehen auf seinen Wegen und zu halten seine Gesetze und seine Anordnungen und seine Rechtssprüche und zu hören auf seine Stimme.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Infinitiv: NS se + Ind.Prs.

e Zot'ynë të ban me të thanë sod se ti i je popullë atī për të ruojtunë, por-si të pat thashunë, për-se ti të ënba<a>sh gjithë ordhëninë e tī;

„Und der Herr machte dich heute zu nennen, daß du ihm sein Volk bist, um beschützt zu werden, wie er zu dir gesprochen hatte, damit du alle seine Anordnungen einhalten wirst.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Konjunkional: HS Infinitiv: NS se + Ind.Prs.

Vëllazëne: ü banj me ditunë se mā anshtë herra na ën gjumit me ü ëngritunë

„Brüder, es geschah zu wissen, daß die Stunde schon nahe ist, uns vom Schlaf zu erheben.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: se + Ind.Prs.

Shihni fiknë e gjithë lisatë kur zanë me frujtuom ën vetëhenë frujtinë; mundë dini se afërë anshtë mā prendëvera.

„Seht den Feigenbaum und alle Bäume: wenn sie ihre eigenen Früchte tragen, müsst ihr wissen, daß der Sommer schon nahe ist.“

(Buz fol. 32) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.

e të t'ap gjā të ënfshehunë ār e vistār, e kafshëtë e fshehuna, për-se të dini se ü jam Zot'ynë qi thëres emënit t'it, Zotit Izraelit,

„Und ich werde dir versteckte Schätze geben und verborgene Kleinodien, damit ihr wisst, daß ich Gottes Sohn bin, der deinen Namen ruft, der Gott Israels.“

(Buz fol. 32) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.

për-se të dinë ën së dalet së diellet dierje ënbë e ëndenjunit se tjetërë s' a<n>shtë jashtë muo;

„Deshalb sollen sie vom Orient bis zum Okzident wissen, daß es außer mir keinen anderen gibt.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: se + Ind.Prs.
A s' jü dini se muo më duhetë me klenë ëndë kafshët të atit t'im?
„Wisst ihr nicht, daß ich bei den Angelegenheiten meines Vaters sein muß?“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
as nukë dini se shumë riedhënë ënbë paljit, ma një e mer palinë ?
„Wisst ihr nicht, daß viele im Wettrennen laufen, aber nur einer das Rennen gewinnt?“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
Zot'ynë e ati i t'inë Zot Jezü Krishtit, qi anshtë bekuom ënbë shekullit, di se ü nukë rëni.
„Gott, der Vater unseres Herrn Jesu Christi, der in Ewigkeit gepriesen ist, weiß, daß ich nicht lüge.“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.
ma ü ënbahem, për-se mos më ëndishkonjë kush për-ënbë se shoh [recte sheh] se jam, o ai qi ën meje gjegjetë.
„Aber ich unterlasse es, damit mich nicht einer dafür tadeln möge, daß er sieht, wie ich bin der von mir hört.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
Gjellin Zot Zoti iij, qi ai di se ü bukë nukë kam,
„Gott der Herr lebt, der weiß, daß ich kein Brot habe.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/uneingeleitet: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
E ata s' munda mernë se ai flit ën Atit.
„Und sie konnten nicht erkennen, daß er vom Vater sprach.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
A nukë dini jü se krenëtë e gjindsë zotënonjënë për-ënbë 'ta;
„Wisst ihr nicht, daß die Fürsten der Heiden über diese herrschen?“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.
e d' dhimtunit tī e vene për-ënbë gjind ëmnerë t'ande, qi tÿ nukë lypnjënë, për-se ata të njohëne se nukë anshtë tjetërë Zot ma<a> se ti, e për-se ata të rëfyenjënë kafshëtë e tū të mëdhāt.
„Und Deinen Schrecken Deines Namens sende über alle Völker, die Dich nicht suchen, damit sie erkennen werden, daß es keinen anderen Gott gibt außer Dir und damit sie Deine Wunder verkünden.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.

Kur jü të kini ëngritunë të Birë e nieriut, ashtü atë-herrë jü të më njihëni ü kush jam, e se ü gjã nukë banj ën vetë-vetëhenë, por-si më ënpsoi Ati, këto kafshë foli:

„Wenn ihr den Menschensohn gehört haben werdet, so werdet ihr dann erkennen, wer ich bin und daß ich nichts von mir selbst tue.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Impf.: NS se + Ind.Prs.

E si ü kujtuonë të përintë, mã ata kujtonjinë se anshtë ëndër shoqënit,

„Und als die Eltern (das) bemerkten, dachten sie aber, daß er bei den Begleitern ist.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Opt.: NS se + Ind.Prs.

përse jü në mos besofshi se ü jam, jü të vdisni ëndë kuatëtë t'uoj.

„Weil ihr nicht glauben wollt, daß ich es bin, werdet ihr in euren Sünden sterben.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.

e em atë muo në më prektë, ai mos kujtonetë se ü duo t'a qeshinj

„Und falls mein Vater mich berührt, könnte er denken, daß ich mit ihm Spott treiben will.“

(Buz fol. 32) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.

hinje, se ai qi kã me zotënuom vjen me fuqitë të madhe

“Siehe, daß er, der herrschen wird, mit großer Macht kommt.“

(Buz fol. 31v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.

O Zot, ti qi sheh se na për të dërejtët t'anë na jemi munduom, neve na ep hïrr afërrë na për të panët t'at na me klenë ëngushlluom.

„O Herr, der Du siehst, daß wir durch Deine Gerechtigkeit gequält sind, gib uns Gnade, daß wir durch Deinen Anblick getröstet werden.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Prs.

End'ate mot: pã Gjoni Jezünë se vin tek ai e tha:

“Zu dieser Zeit sah Johannes, daß Jesus zu ihm kommt und er sprach:”

(Buz fol. 45) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.

Hinje, se gjithë shpirtëna janë të mütë,

„Siehe, daß alle Seelen mir gehören.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.

Hinje se na vemte ëm Jeruzalem,

„Siehe, daß wir nach Jerusalem gehen.“

(Buz fol. 41v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.

e hinje se ü shtonj për-ënbë dit të tũ pesë-ënbë-dhietë vietë;

„Und siehe, daß ich deinen Tagen (noch) fünfzehn Jahre hinzufüge.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Prs.

Na munduom shpirtënatë t'onë, e ti ü dëftove se nukë di gjã?

“Wir haben unseren Geist gequält und es hat sich gezeigt, daß Du nichts weißt.”

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.
Hinje se jü ditënë kur të ëngjënoni, qi jü të kini ënbaruom dëshirë t'aj, e gjithë pasënë t'aj, jü e doni ën detorësit s'ish për forcë.

„Siehe, daß sie euch erkennen, wenn ihr fasten werdet, daß ihr euer Verlangen entdeckt habt und ihr heftig alle eure Habe von euren Schuldnern (zurück)fordert.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.
Hinje, se jü kur ëngjënoni jü ëngjënoni kur kini gjyqe e të bduom, jü tue ënvrām me grushta detorësine t'aj e fqinjënë t'aj.

„Siehe, daß, wenn ihr fastet, ihr fastet, wenn ihr Streitigkeiten habt, die ihr mit der Faust euren Schuldner und euren Nachbarn schlägt.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.
E hinje se ü ënbëliedh dÿ drü, për-se ü të banj pak gjellë muo e birit t'im;

„Und siehe, daß ich zwei Hölzer sammle, damit ich für mich und meinen Sohn ein wenig Speise bereiten werde.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.
Hinje, se na vemte ëm Jeruzalem,

„Siehe, daß wir nach Jerusalem gehen.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.
e tash, hinje, se ai ëngushëllonetë,

„Und jetzt siehe, daß er getröstet wird.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Prs.
Hinje, se Ezau em vëllā anshtë leshëtār, e ü jam pā lesh;

„Siehe, daß mein Bruder Esau stark behaart ist und ich bin glatt.“

(Buz fol. 45v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Gerundiv: NS se + Ind.Impf.

E tue pām Jezü ate se dergjee, e tue njohunë se shumë mot kish qi prit, i tha:

„Und als Jesus ihn sah, daß er darniederlag, und weil er wusste, daß es eine lange Zeit war, die er wartete, sprach er zu ihm:“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Impf.

e gjet një nierë, se ai nukë dij kü üij, për një fushë,

„Und ein Mann fand, daß der nicht wusste, wohin er auf dem Feld ging.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Gerundiv: NS se + Ind.Impf.

E tue gjegjunë shumicënë se shkonjinë, pyeti qish anshtë ata.

„Und als er hörte, daß die Menge vorbeiging, fragte er, was das ist.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Impf.

E pā se ata fort fëdigishnë tue vozitunë, përse kishnë herënë kondra,

„Und er sah, daß sie sich heftig abmühten als sie ruderten, weil sie Gegenwind hatten.“

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Aor.: NS se + Ind.Impf./Ind.Aor.

Zot, kur na të pām se ti ishnjee ünëtë, e na të dham me ëngranë? o se ti klë eçim, e na tÿ dham me pītë?

„Herr, wann hätten wir gesehen, daß Du hungrig warst und wir hätten Dir zu essen gegeben oder daß Du durstig warst und wir hätten Dir zu trinken gegeben?“

(Buz fol. 44) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Impf.

Zot, kur na tÿ pām se ishnjee ünëtë e eçim,

„Herr, wann haben wir Dich gesehen, daß Du hungrig oder durstig warst.“

(Buz fol. 45v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Gerundiv: NS se + Ind.Impf.

E tue pām Jezü ate se dergjee, e tue njohunë se shumë mot kish qi prit, i tha:

„Und als Jesus ihn sah, daß er darniederlag, und weil er wusste, daß es eine lange Zeit war, die er wartete, sprach er zu ihm:“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS hinje: NS se + Ind.Impf. e *hinje se ish atü një gruo e vejë, qi ënbëlidh drū.*

„Und siehe, daß dort eine Witwe war, die Holz sammelt.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS se + Ind.Impf.

e gjegishë se thoshnë:

„Und ich hörte, daß sie sprachen:“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Aor.

E juve thom se Krishti predikoi të përenëtë, për-se ai të ënbaj të vërtetënë e t'inë Zot, e ai të forcon të prometuometë e përintet;

„Und ich sage euch, daß Christus die Beschneidung predigte, damit er die Wahrheit Gottes bewahre und damit er die Versprechungen der Väter bekräftigt.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Aor.

Për të vërtetë ü juve thom se ü nukë gjeta kaqë fë ëndë Izraelit.

„Wahrlich, ich sage euch, daß ich nicht soviel Glauben in Israel gefunden habe.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Aor.

e thomi se kun kafshë e keqe e angrë,

„Und wir sagen, daß ein wildes Tier ihn gefressen hat.“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Aor.

E duo jü të dini, vëllazënë, se t'anë përint klënë gjithë për ëndënë niegullët,

„Und ich will, daß ihr wisst, daß alle unsere Väter unter der Wolke waren.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Aor.

E tue pasunë gjegjunë të parëtë e priftënet e Farizejtë fjalëtë e tÿ, ata njohnë se ai flit për 'ta.

„Und als die Hohepriester und die Pharisäer seine Wort gehört hatten, erkannten sie, daß er von ihnen sprach.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Imp.: NS se + Ind.Aor.
Bīr, kujtoū se ti ëndë gjellët t'ande pësove mirë, Laxari fort keq;
„Sohn, bedenke, daß Du in Deinem Leben Gutes erfahren hast, Lazarus (aber) viel Schlimmeres“

(Buz fol. 37) Objekt/nachgestellt/Akkusativobjekt/konjunkktional: HS Imp.: NS se + Ind.Aor.
e shih se gjithë ü ënbëlodhnë e erdhnë ëm tÿ;
„Und siehe, daß sich alle versammelt haben und zu Dir kamen.“

(Buz fol. 37) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Aor.
E si panë üjlline se ënbet, asthü me të madh gazëmend ü gëzuonë;
„Und als sie den Stern sahen, daß er hält, da freuten sie sich mit großer Freude.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Aor.
Hinje se tash ü shëndoshe;
„Siehe, daß Du jetzt gesund wurdest.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Aor.
Na kemi ëngjënuom, e ti ü dëftove se nukë pa<a>e.
“Wir haben gefastet und es hat sich gezeigt, daß Du nicht hingesehen hast.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS hinje: NS se + Ind.Aor.
Hinje se ü pa<a>e edhe një tjetërë andërë;
„Siehe, daß ich auch einen anderen Traum sah.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Aor.
ü gjegjshë ën s'it et se flit Ezaut t'it vëllā tue i thashunë;
„Ich habe gehört, daß dein Vater mit Esau, deinem Bruder sprach, indem er zu ihm sagte:“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Perf.
Vëllazënë: jü dini se qish-do anshtë shkruom, na me xanë shkruom janë
„Brüder, ihr wisst, daß, was auch immer geschrieben ist, geschrieben ist, um uns zu belehren.“

(Buz fol. 38) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Impf.: NS se + Ind.Plusquamperf.
ma sherbëtorëtë e dinjinë se kishnë marë üjëtë;
„Aber die Diener wussten, daß sie Wasser genommen hatten.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkktional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Plusquamperf.
e kallëzoi Xhudhivet se Jezü e kish shëndoshunë.
„Und er erzählte den Juden, daß Jesus ihn geheilt hatte.“

(Buz fol. 43) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Plusquamperf.: NS se + Ind.Plusquamperf.

e zunë me riedhunë gjithë ai dhë, tue përu<u>të të sëmunë ëndë shtretënat ën gjithë viseshit qi gjejunë kishnë se Krishti ish ardhunë.

„Und sie fingen an, überall umherzulaufen, indem sie die Bettlägrigen aus allen Orten brachten, die gehört hatten, daß Christus gekommen war.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Fut. II

e ü për të vërtetë ü thom se ata kanë me e për-zanë fëdigënë e tyne por-si të jenë fëdigunë.

„und wahrlich ich sage euch, daß diese ihren Lohn empfangen werden, wie sie sich angestrengt haben.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + geg. Fut.

E juve thom se shumë kanë me ardhunë prej së dalët së diellet e prej së ëndenjunit,

„Und ich sage euch, daß viele von Osten und Westen kommen werden.“

(Buz fol. 41v) Objekt/akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + geg.Futur

E juve thom, se shumë kanë me ardhunë prej së dalët së diellët e prej së ëndenjunit,

„Und ich sage euch, daß viele aus dem osten und dem Westen kommen werden.“

(Buz fol. 41v-42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Opt.

tÿ tue t'ü lutunë, o i mujtuni Zot, tÿ lusmë, se këta në ën sakramentashit kloftë me të vërtetë për shëndet.

„Indem wir Dich anflehen bitten wir Dich allmächtiger Herr, daß diese uns wahrlich zum Heil wird in den Sakramenten.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: se + Konj.Prs.

Për të vërtetë ü juve thom se këjo farë mos të shkonjë dierje gjithë këto mos jenë.

„Wahrlich ich sage euch, daß diese Generation nicht vergeht, bis dies alles geschieht.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS se + Konj.Prs.

E ü juve thashë se jü të vdisni ëndë kuatëtë tuoj;

„Und ich habe euch gesagt, daß ihr in euren Sünden sterben werdet.“

(Buz fol. 31) Objekt/nachgestellt/konjunkcional: HS hinje: NS se + Konj.Prs.

Hinje se ëndë bark t'at të zihetë e ti të lenjësh një bër

„Siehe, daß er in deinem Bauch empfangen werden wird und du einen Sohn gebären wirst.“

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS hinje: NS se + Konj.Prs.

Hinje se ü të lypinj dhentë e mī,

„Siehe, daß ich nach meinen Schafen sehen werde.“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se+ Konj.Prs.

O Zot, qi sheh se as për ëndonjë kafshë ën së ba<a>meshit s'onësh na kemi besë, ti na ep afërë,

„O Herr, der Du siehst, daß wir aus keiner Sache unsere Erlösung haben, sei uns gnädig.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjektnachgestellt/konjunkional: HS hinje: NS se + Konj.Prs.

Hinje se ü t'ü dërgonj frujtitë e drithit e të venësë e të voit,

„Siehe, daß ich euch Getreide, Wein und öl schicken werde.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Konj.Perf.

E pr'ashtü ü juve thom, se juve t'ü jetë marë regjënija e t'inë Zot, e të jetë dhanë gjindsë qi t'i ba<a>njënë frujtinë e tî.

„Und deshalb sage ich euch, daß ihr das Reich Gottes nehmen werdet und einem Volk geben werdet, das ihm seine Früchte bringen wird.“

(Buz fol. 44) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS se + Infinitiv

Ën dhunëtijet së shelbuomit s'it, Zot, na ënginjë, na tÿ lusmë për-vutë, se na ansosh së bāmesh na me klenë për-të-rīm, qi na ato tue për-zanë gëzonemi.

„Herr, durch die Gaben Deines Heils gesättigt bitten wir Dich demütig, daß wir durch deren Genuss erneuert werden, die wir uns erfreuen, wenn wir sie annehmen.“

qi „daß“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

Zot, jì afërë oratëvet t'onëve e hīrr ban, qi kÿ ëngjënim üni qi anshtë ai me ëngjëruom shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-si njanënë asthü tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Tÿ tue ü lutunë të lusmë, o i mujtuni Zot, qi ata qi ën sakramentashit së tūsh janë rekriuom me të pëlqyeme arësenje edhe na ep hīrr me të sherbyem.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erquickt werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 40v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Tÿ tue t'ü lutunë fort të lutemi, Zot i mujtunë, qi ata qi për-të-rīm janë me sakramentat të tū, tÿ edhe me të pëlqyeme të ba<a>me me të sherbyem na ep.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich heftig, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erneuert werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 46v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

O Zot, ti qi sheh na qi jemi ën gjithë vërtudje me<e>ng uom,

„O Herr, Du, der Du siehst, daß wir bar aller Kraft sind.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS qi + Opt.

Të lusrnë, o i mujtuni Zot, qi na qi për-zëm dhunëtijënë e qiellit, pr'ato na ën gjithë së këqiasht klofshim defenduom.

„Allmächtiger Gott, wir bitten Dich, daß wir, die wir die Himmelspeise erhalten haben, durch diese vor allem Bösen geschützt sind.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS qi + Konj.Prs.

Ep, tÿ të lusrnë, o i mujtuni Zot, ti neve tue na dëlirunë me të ëngjënuomitë shenjëtë, me mende të pã ëndonjë të keq ënbë festët qi kã me ardhunë ti në ban të mundë vinjmë.

„Allmächtiger Gott wir bitten Dich, gib, daß wir, nachdem wir durch heiliges Fasten geläutert wurden, mit reinem Gedanken zum Fest, das Du uns zu kommen machst, kommen können.“

(Buz fol. 45v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS qi + Konj.Prs.

e ata prsnë motnë qi ùjë të të lëkundee.

„Und sie erwarteten den Zeitpunkt, daß das Wasser bewegt werden wird.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Perf.

Hinje se jü ditënë kur të ëngjënoni, qi jü të kini ënbaruom dëshirë t'aj, e gjithë pasënë t'aj, jü e doni ën detorësit s'ish për forcë.

„Siehe, daß sie euch erkennen, wenn ihr fasten werdet, daß ihr euer Verlangen entdeckt habt und ihr heftig alle eure Habe von euren Schuldnern (zurück)fordert.“

1.2.3. Infinitivkonstruktion

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

E atë-herrë kur këto të zihenë ënfill me klenë, këqyrni, e ëngrini krenëtë t'uoj: për-se ü afëronetë të shpërblenëtë t'aj.

„Und dann, wenn dies beginnen wird, zu sein, schaut auf und erhebt eure Häupter“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind. Aor.: NS Infinitiv

Vëllazëne: ü banj me ditunë se mã ansh të herra na ën gjumit me ü ëngritunë

„Brüder, ich mache zu wissen, daß die Stunde schon nahe ist, uns vom Schlaf zu erheben.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

Ëngre, Zot, zemëratë t'onë me trajtuom udhëtë e njëj d'lenit t'it, për-se për t' ardhunit të tã me mende të dëlira na të meritojmë me të sherbyem.

„Herr, rüttle unsere Herzen auf, damit wir Deinem Eingeborenen die Wege bereiten, damit wir durch seine Ankunft verdienen, Dir mit reinen Sinnen zu dienen.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv

E Zot'ynë i pacjencjesë e i ëngushullimit juve ü dhashtë ata të vetëmë jü me e ditunë njani ëm tjetërit por-si ordhënoi Jezü Krishti; për-se jü me një shpirt e me një gojë jü të i bani ëndër t'inë Zot.

„Und der Gott der Geduld und des Trostes möge euch geben, daß der eine vom andern dasselbe weiß, wie es Jesus Christus befahl, damit ihr mit einem Geist und einem Mund Gott ehrt.“

(Buz fol. 30v) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

E ata si patnë votë, zû Jezü me folë shumicësë ën Gjonit:

„Und als sie gegangen waren, hub Jesus an, zu der Menge über Johannes zu sprechen.“

(Buz fol. 30v) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
për-se na të dimë me dhanë rëspostë atyne qi na kanë dërguom.

„Damit wir wissen, Antwort zu geben denen, die uns geschickt haben.“

(Buz fol. 31) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
E të haë tëlyenë e mjaltë, për-se ai të dijë me zgjedhunë të mirëtë ën se keqi.

„Und er wird Butter und Honig essen, damit er weiß, das Gute vom Bösen zu lösen.“

(Buz fol. 31v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv

e tue na pasunë purguom ën kafshëshit plaka neve ëndë vëllazëni<i>t të t' shelbuomet na baftë me shkuom.

„Und nachdem wir von aller alten Schuld gereinigt sind, mache es [das Sakrament] uns einzutreten in die Bruderschaft der Erlösung.“

(Buz fol. 32v) Objekt/nachgestellt/Akkusativobjekt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

e ai të lypnjë me ën madhështuom jo për-ënbë gjithë ata qi grëshitenë zota

„Und er wird verlangen, erhoben zu werden über alles, was göttlich genannt wird.“

(Buz fol. 37) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

E panë ënd' andërë ata me mos ü kthiem tek Erodi,

„Und sie sahen im Traum, daß sie nicht (mehr) zu Herods zurückkehren.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Për-se ü thom gjithë-kui qi me jü pratikon, për hërret qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshtë me ditunë mē se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.

„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

A s' jü dini se muo më duhetë me klenë ëndë kafshët të atit t'im?

„Wisst ihr nicht, daß ich bei den Angelegenheiten meines Vaters sein muß?“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

O Zot, një i vetëmë lenë, qi ëndë substancjet të korpit t'inë ü dëftuo, neve të lusmë na ep hi<i>rr, qi pr' ate qi ënbë mëndyrët t'anë na për-jashtëna njohm e për-ënbrenda na të meritojmë me klenë reformuom.

„O Herr, der Eingeborene, der sich in Gestalt unseres Leibes zeigt, sei uns gnädig – wir bitten Dich - , daß wir durch ihn, den wir in unserer äußeren Ähnlichkeit erkannt haben, verdienen, innerlich umgestaltet zu werden.“

(Buz fol. 38) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e bani me ditunë lavdinë e tī të madh;
“Und er gab seine Herrlichkeit zu erkennen.”

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Infinitiv

O Zot, qi na vune ëndë kaqë perikula për fraxilitat t'anë, na tue mos mujtunë me u ënbajtunë, epna neve të shelbuomitë të mentsë e të korpit, për-se na ato kafshë qi për kuahtëtë t'onë na pësojmë, ti tue na ëndimuum na të mundë vencojmë.

„O Herr, der Du uns unter solche Gefahren gestellt hast durch unsere Schwäche, so daß wir nicht vermögen, uns aufrecht zu halten, gib uns Gesundheit des Geistes und des Leibes, damit wir diese Dinge, die wir wegen unserer Sünden erleiden, indem Du uns hilfst, besiegen können.“

(Buz fol. 39) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

Kur u rit drithëtë e zū me zanë frujt, asthū atë-herrë u dëftuonë edhe manë-miethëratë.
„Als das Getreide aufging und begann, Frucht anzusetzen, da zeigte sich dann auch das Unkraut.“

(Buz fol. 40) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Në duhetë me u levduom, e u të levdonem ën sëmundet s'ime.

„Wenn ich mich loben muß, so werde ich mich wegen meiner Schwäche loben.“

(Buz fol. 40) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

E në duhetë me u levduom ... , ershe ënbë e panat e ënbë njehunat të t'inë Zot.

„Und wenn es nötig ist, sich zu loben, , komme ich zu den Erscheinungen und Offenbarungen unseres Herrn.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

E të jëç grishunë forcuosi i d' rënuomit, e qi ban me kthyem udhëtë me klenë për të ënbetunë.

„Und du wirst Erbauer der Umfriedung genannt werden und (der [sc. wirst du genannt werden], der wenden macht, damit die Wege für die Beständigkeit sind.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

Ti bane me thanë t'inë Zot se ai anshtë Zoti ujt Zot, me ecunë ënb'udhë të tī e me ënbajtunë ligjetë e tī, e ordhëninë e tī, e gjyqetë e tī, e me ëndigluom zanit tī;

„Du machtest den Herrn zu nennen, daß er der Herr Dein Herr ist, zu gehen auf seinen Wegen und zu halten seine Gesetze und seine Anordnungen und seine Rechtssprüche und zu hören auf seine Stimme.“

(Buz fol. 46) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e Zot'ynë të ban me të thanë sod se ti i je popullë atī për të ruojtunë, por-si të pat thashunë, për-se ti të ënba<a>sh gjithë ordhëninë e tī;

„Und der Herr machte dich heute zu nennen, daß du ihm sein Volk bist, um beschützt zu werden, wie er zu dir gesprochen hatte, damit du alle seine Anordnungen einhalten wirst.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e kur anshtë vietëtë e thatë nukë dro as pr'ashtë nukë jet me mos frujtuom.

„Und wenn die Trockenzeit kommt, fürchtet er sich nicht, und er hört niemals auf, zu blühen.“

(Buz fol. 39v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Impf.: NS
Infinitiv

E të parëtë kujtonishnë me pasunë mā shumë, ma edhe ata patnë kā një denār.

„Und die Ersten meinten, viel mehr zu bekommen, aber auch sie bekamen (nur) einen Denar.“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Infinitiv

Duroni në ü hiek kush ënbë sherbëturë, e në do kush me ü për-pitë, e në do kush me ü grabitunë,

„Ihr erduldet es, wenn irgendeiner euch knechtet und wenn irgendeiner euch ausbeuten will und wenn irgendeiner euch ausrauben will.“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Infinitiv

ëndë se guxon kush në gux{u}on me folë o me bām edhe ü guxonj.

„Was irgendeiner wagt, wenn er wagt zu sprechen oder zu tun, das wage auch ich.“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Infinitiv

e gjegj fjalë ëndë kshi<i>ll, qi nukë vijen me i thanë kuinaj.

„Und er hörte geheime Worte, die niemand aussprechen darf.“

(Buz fol. 40) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS
Infinitiv

E ü në dasha me ü levduom, nukë të banj por-si i pā-ditunë; për-se thom të dërejtënë;

„Und wenn ich mich loben wollte, täte ich nicht wie ein Unwissender, weil ich die Wahrheit sage.“

(Buz fol. 40v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Infinitiv

nukë lypën me klenë ënbë vend për ënde<e>r,

„sie [die Liebe] fordert nicht ehrgeizig zu sein.“

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.:
Infinitiv

E ü ëndal Jezü, ordhënoi ate me e shpūm për-para tī.

“Da blieb Jesus stehen und er befahl ihm, vor diesen geführt zu werden.”

(Buz fol. 41) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs: NS
Infinitiv

ma Ati üjt qi sheh të ënfshehunitë, ai tÿ të të banjë me ditunë gjithë-kui tue të kthym të ënfshehunitë t'at.

„Aber euer Vater, der das Verborgene sieht, er wird dich jedem offenbaren, indem er dein Verborgenes allen hinwendet.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Infinitiv

ata me ditunë udhëtë e mī dëshëronjënë; por-si gjind qi ba{a}njinë gjyq, e qi s' kanë lanë të dërejtatë e t'inë Zot,

„Diese wollen meine Wege kennen, wie ein Volk, das Gerechtigkeit übt und das das Recht Gottes nicht verlassen hat.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e lypnjënë me ü afëruom t'inë Zot, tue thashunë:

„Sie fordern, Gott nahe zu sein, indem sie sagen:“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

E të jëç grishunë forcuosi i d' rënuomit, e qi ban me kthym udhëtë me klenë për të ënbetunë.

„Und du wirst der Erbauer des Geheges genannt werden und der, der den Weg wendet, um Wohnstätte zu sein.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e duoj ata me shkuom.

„Und er wollte an ihnen vorübergehen.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Infinitiv

E ata tue panë me ecunë për-ënbī detit, kujtuonë mos jetë kon gjā hie;

„Und als sie (ihn) über den See wandeln sahen, dachten sie, daß es wohl ein Trugbild wäre.“

(Buz fol. 43) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e zunë me riedhunë gjithë ai dhë, tue përu<u>të të sëmunë ëndë shtretënat ën gjithë viseshit qi gjegjunë kishnë se Krishti ish ardhunë.

„Und sie fingen an, überall umherzulaufen, indem sie die Bettlägrigen aus allen Orten brachten, die gehört hatten, daß Christus gekommen war.“

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

Për-se ü paçë ū, e jü më dhatë me ëngranë; ü paçë et, e jü më dhatë me pītë;

„Denn ich hatte Hunger und ihr habt mir zu essen gegeben und ich hatte Durst und ihr habt mir zu trinken gegeben.“

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Aor.: NS Infinitiv

Zot, kur na të pām se ti ishnjee ünëtë, e na të dham me ëngranë? o se ti klë eçim, e na tÿ dham me pītë?

„Herr, wann haben wir gesehen, daß Du hungrig warst und wir haben Dir zu essen gegeben oder daß Du durstug warst und wir haben Dir zu trinken gegeben?“

(Buz fol. 44) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

Për-se ü paçë ū, e jü nukë më dhatë me ëngranë; ü paçë et, e s' më dhatë me pītë;

„Denn ich hatte Hunger und ihr habt mir zu essen gegeben und ich hatte Durst und ihr habt mir zu trinken gegeben.“

(Buz fol. 44v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Mjeshtrë, na duomë me pām kon një shenjë ën tejet.

„Herr, wir wollen ein Zeichen von dir sehen.“

(Buz fol. 45) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitiv: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

e por të lypnjënë me të folë.

„Und sie wünschen nur, mit dir zu sprechen.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e ata as me një gjisht nukë du<o>në me i vëlizunë.

„Und sie wollen sie nicht mit einem Finger berühren.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e duonë me klenë grishunë mjeshtrë.

„Und sie lieben (es), ‚Meister‘ genannt zu werden.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

kī mishërier popullit t'it, për-se anëmiqtë t'anë duonë me na faruom

„Erbarme Dich Deines Volkes, weil unsere Feinde wollen uns vernichten.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Jü nukë dini qish doni me lypunë,

„Ihr wisst nicht, was ihr bitten wollt.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

ma me ëndenjunë ënbë të djathët t'eme e ënbë të shtëmanktët, nukë përket muo me e dhanë,

„Aber das Sitzen zur Rechten und Linken ist mir nicht gewährt, es zu geben.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

por i silli-dota ën jush do me klenë i madh ëndër jū, ai të jetë mē i vogëli ën jush e sherbëtuor;

„Aber wer auch immer von euch groß unter euch sein will, der wird der kleinste eurer Diener sein.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e kush ëndër jū do me klenë i parë ai të jetë sherbëtori ū{u}j;

„Und wer von euch der erste sein will, der wird euere Diener sein.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Infinitiv

E ish një i vobeg, qi e kluonjinë Laxarë, qi dergjee ënbë derët të tī, gjithë varë e plagë, tue dëshëruom me ū ënginjunë ën fërmishit qi për ëndënë tryesë të begatet binjinë;

„Und es war ein Armer, den man Lazarus nannte, der vor dessen Tür lag, bedeckt von Geschwüren, indem er hoffte, sich zu ernähren von den Krümeln, die vom Tisch des Reichen herabfielen.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

E për-ënbī gjithë këto kafshë ëndër jū e ëndër nē anshtë forcuom një e madhe gropë, qi ata qi ën nesh duonë me ardhunë tek ju s'mundnjënë,

„Und darüberhinaus ist zwischen uns und euch eine grosse Kluft, so daß die, die von euch zu uns kommen wollen, es nicht können.“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

A mundë banesh me zotënuom për-ënbī nē ?

„Ist es möglich, daß Du es anstellen willst, über uns zu herrschen?“

(Buz fol. 48v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

E zunë me e dashunë keq pr' a{a}ndërë të tī e për fjalët të tī.

„Und sie begannen, ihn für seinen Traum und seine Worte zu hassen.“

(Buz fol. 49) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e parë se ü afëruo atyne, ata ü kujtuonë me e ënvrām,

„Und bevor er sich ihnen näherte, beschlossen sie, ihn zu töten.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv

Epna, tÿ të lusmë, Zot, ëngjënimit t'inë ai me klenë ëndimë për të shelbuom, na tue pasunë munduom mishtë ata kloftë gjella e shpirtit t'inë.

„Herr, wir bitten Dich, gib unserem Fasten, daß es dem Heil Hilfe wird, und nachdem wir unser Fleisch gequält haben, möge es die Kraft unseres Geistes werden.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e bani me ü ënveshunë Jakobnë birë e saj mā të vogëlinë;

„Und sie machte es, Jakob ihren jüngeren Sohn zu bekleiden.“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitiv: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

Si mujte këte gjā me e gjuom kaqë shpjert, o biri em?

„Wie konntest du diese Sache so schnell finden, mein Sohn?“

(Buz fol. 49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

E si ënbaroi me e bekuom, sā memzī ish dām Jakobi ën faqejt së Izakut përindit vet, erdh Ezai i vëllai

„Und als er aufhörte, ihn zu segnen, gerade als Jakob aus dem Gesicht seines Vaters Isaak sich entfernt hatte, kam Ezau sein Bruder.“

1.2.4. Infinitivkonstruktion nach Modalverb *mund* „können, mögen“ (teils mit finalem Sinn)

(Buz fol. 37v-38) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

për-herrë e ënbë gjithë-vend na ëndimo, për-se për këtë misterjo qi ti ordhënove na të jemi pjesëtarë, me sÿ të dëlirë na të këqyrnjëmë e me të mirë mende e shqisee na munda për-zamë.
„Hilf uns immer und überall, damit wir mit reinen Augen das Mysterium, von dem Du uns befohlen hast, Anteil zu haben, erkennen und daß es uns möglich ist, mit Sinn und Verstand aufzunehmen.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Zot, ti mundën me më dëlirunë në do.
“Herr, Du kannst mich von allem befreien.”

1.2.5. Accusativus cum infinitivo

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Fut.: NS Infinitiv

E atë-herrë kanë me pām të Birë e nierit me ardhunë ëndë{e}r rēt me të mujtunë të madh e të panë.
„Und dann werden sie den Menschensohn auf den Wolken kommen sehen mit großer Macht und Herrlichkeit“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

Asthü e jü kur të shihni këto kafshë me ü bām, jü të dini për-se afërë anshtë regjënia e t'inë Zot.
„So auch ihr; wenn ihr seht, daß dies geschieht, sollt ihr wissen, daß das Reich unserers Herrn nahe ist.“

(Buz fol. 37v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv

Për-ënbī ke të shofsh Shpirtinë me ü diergunë e me pushuom për-ënbī 'te, ai anshtë ai qi të pagëzonjë ëndë Shpirt shenjët.
„Über wen Du den Geist niedersteigen und ruhen sehen wirst, der ist (es), der mit dem heiligen Geist taufen wird.“

(Buz fol. 38v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv

Ata, Zot, qi për dhunëtijë t'ande për-zanë sakratë misterja, tÿ të lusmë, se për të vërtetë për qish mëndyrë ata i për-zanë na ep për të vërtetë e ato me klenë.
„Herr wir, die durch Deine Gabe die heiligen Geheimnisse aufnehmen, bitten Dich, daß wir sie wahrlich auf jede Art und Weise empfangen und gib uns, daß sie auch wahrhaftig sind.“

(Buz fol. 43v) Objekt/Akkusativobjekt/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv

e ën ordhënit plak na me klenë purguom ëndë e përzienët të sherbëturësë për të shelbuom neve me shkuom na ban.
„Und mach uns von der alten Schuld gereinigt zu sein, um einzutreten in die Gemeinschaft des Dienstes um errettet zu werden.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e lutii pr' ata qi ü bdonjënë e ü mundonjënë; për-se jü t'ini bi<j>të e Atit t'ij qi anshtë ënbë qiellt; qi ban me dalë diellënë për-ënbī të mirë e për-ënbī të këqī;

„Und betet für die, die euch verfolgen und euch quälen, damit ihr Kinder des Vaters sein werdet, der im Himmel ist, der die Sonne aufgehen lässt über Gute und Böse.“

(Buz fol. 42) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e ban me rām shī për-ënbī të mirët e për-ënbī të këqīt.

„Und er macht, daß es regnet über Gute und über Böse.“

(Buz fol. 42v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv

e ata qi njëi vetëme buke së qiellsë ënginjenë për mishërier t'ande, bani ata me klenë njëi zemëre.

„Und die, die durch Deine Gnade ein himmlisches Brot aßen, mach', daß diese eines Herzens werden.“

(Buz fol. 47v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

deliberoü me na shelbuom nē

„Er hat bestimmt, uns zu erretten.“

(Buz fol. 48) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Na tue pasunë për-zanë, Zot, sakramentatë, për të shelbuom të jetësë amëshuome, tÿ të lusmë, na me klenë mā se të denjë.

„Herr, wir bitten Dich, nachdem wir die Sakramente empfangen haben, würdiger zu sein für die ewige Erlösung.“

(Buz fol. 49-49v) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv

Ban neve, Zot, tÿ të lusmë, na tue pasunë për-zanë penktë e t' shelbuomit së jetësë glatë asthü na ban me të ënxitunë të pā-pushim na asaj jete me ardhunë.

„Herr, wir bitten Dich, mach uns, nachdem wir das Pfand des Heils des ewigen Lebens empfangen haben, daß wir ihm unaufhörlich folgen, damit wir zu diesem Leben gelangen.“

1.2.6. Indirekte Fragesätze

qi „was“

(Buz fol. 43) Objekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Opt.: NS qi + Ind.Prs.

Zot, tÿ të lusmë, qi ënbë këtë shekullë na për misterja kemi, asthü ën jetet së amëshuome na kloftë ëndimë.

„Herr wir bitten Dich, was wir in diesem Leben als Geheimnis haben, soll uns so im ewigen Leben Hilfe sein.“

(Buz fol. 30) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Fut.: NS qi + Fut.

nierëzitë kanë me ü thām për ënmne<e>rt e për të pritunitë, qi kām me ardhunë ëndër-për gjithë shekullit

„Und die Menschen werden verschmachten wegen der Furcht und der Erwartung, was über die ganze Welt hinweg kommen wird.“

qish „was (auch immer)“

(Buz fol. 41) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Aor.: NS qish + Ind.Prs.

E tue gjegjunë shumicënë se shkonjinë, pyeti qish anshtë ata.

„Und als er hörte, daß die Menge vorbeiging, fragte er, was das ist.“

(Buz fol. 41) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Aor.: NS qish + Ind.Prs.

E si ü afëruo, e pyeti: Qish do ü tÿ të të banj ?

„und als er sich näherte, fragte er ihn: was willst du, daß ich für dich tue.“

(Buz fol. 42v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

Ma ti kur të bajnsh lëmoshënë t'ande, ban të mos dië e shtëmanka jote qish ban e djatha jote; për-se lëmoshëna jote të jetë bām ënfshehunë;

„Aber wenn du dein Almosen geben wirst, mach', daß deine Linke nicht wissen wird, was deine Rechte macht, damit dein Almosen im Verborgenen bleiben wird.“

(Buz fol. 48) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

Jü nukë dini qish doni me lypunë,

„Ihr wisst nicht, was ihr mich bitten wollt.“

(Buz fol. 40v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Aor.: NS qish + Ind.Prs.

E pyetnë dishipujtë e tÿ, qish shenbëllturë anshtë këjo?

„Und seine Jünger fragten ihn, was das für ein Gleichnis ist.“

(Buz fol. 44) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

A gjegjee qish këta flasënë?

„Hörst Du es, was diese sagen?“

(Buz fol. 45v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

Na tÿ lusmë, Zot, ti popujet kërshtenave, qish me mende t'onë na thomi se njohmë, e duomë dhunëtijënë e qiellsë, qi na për ditë çelebrojmë.

„Herr, wir bitten Dich, (gib) den christlichen Völkern, daß wir mit dem Geist erkennen, was auch immer wir sagen und daß wir die Gaben des Himmels lieben, die wir täglich preisen.“

(Buz fol. 43v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

ü t' ap gjithë qish ti sheh me sÿ, ti në rafsh për dhë me më adoruom.

„Ich werde dir alles geben, was du mit den Augen siehst, wenn du auf den Boden fällst, um mich anzubeten.“

(Buz fol. 43v) Objekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

Për të vërtetë ü juve thom se qish jü bātë njëi ën kësish së mī vëllazëne mā d' vogëlit, jü muo e bātë.

„Wahrlich ich sage euch, daß, was auch immer ihr dem kleinsten meiner Brüder tut, das tut ihr auch mir.“

(Buz fol. 45) Objekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS qish + Ind.Prs.

Mendetë t'onë na tÿ lusmë, Zot, me dritët të t' zhëdritunit t'it shkenxe, për-se na mundë shohmë ato kafshë qi na kemi për të vepëruom; e qish për të dërejtë anshtë na mundë vepërojme.

„Herr, wir bitten Dich, erleuchte unsere Gedanken mit dem Licht Deines Wissens, damit wir diese Dinge, die wir zu bewerkstelligen haben werden, sehen können und damit wir bewerkstelligen können, was auch immer das Richtige ist.“

(Buz fol. 31) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Impf.: NS qish + Ind.Impf.

E ajo tue gjegjunë fjalëtë e tī ü turbuo e kujtone qish të ënfalë ish këta.

„Und als sie diese Worte gehört hatte, erschrak sie und überlegte, was diese Rede sein sollte.“

(Buz fol. 49) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS qish + Ind.Impf.

e pyeti tue i thashunë qish lypën.

„Und, indem er sprach, fragte er ihn, was er sucht.“

(Buz fol. 44) Objekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Ind.Aor.: NS qish + Ind.Aor.

Për të vërtetë ü juve thom, ata qish mos jü bātë mā d' vogëlit ën kësish, as muo nukë e bātë.

„Wahrlich ich sage euch, daß, was auch immer ihr meinem kleinsten getan habt, habt ihr auch mir nicht getan.“

(Buz fol. 42) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Perf.: NS qish + Ind.Perf.

A kini gjegjunë qish thanë anshë ën pleqshit:

„Ihr habt (ja) gehört, daß von den Alten gesagt worden ist?“

(Buz fol. 46v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage HS Ind.Prs.: NS qish + Ind.Perf.

Për-se jü dini qish ordhënë na juve ü kemi dhanë për t'enë Zonë Jezü Krishtnë.

„Denn ihr wisst, welche Befehle wir euch durch unseren Herrn Jesus Christus gegeben haben.“

(Buz fol. 49) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS qish + geg. Futur

e të shohmë qish andëra kanë me i klenë.

„Und wir werden sehen, was ihm seine Träume nutzen werden.“

(Buz fol. 46v) Objekt/vorangestellt/indir. Frage: HS Imp.: NS qish + geg. Futur

e ata qish për të mirë kā me ü dalë ata bani të ënbani;

„Und das, was auch immer sich euch als gut herausstellen wird, das macht, daß ihr es festhalten werdet.“

(Buz fol. 42v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Infinitiv: NS qish + Konj.Prs.

E ti në hieksh kanbëtë e tū për-apëtë, me mos bām vollund<et>në t'ande ën ditet së shenjëtënisë s'ime, e në grishsh të shëtundenë dita e bekuome, e dita shenjëtë e madheja për të ënderunë ditë e t'inë Zot. E ate në e madhështofsh e t'a levdojnsh e të mos bajnsh udhëtë e tū; e me mos ënbushunë zemërënë t'ande, e me mos folë qish ën goje të vien; atë-herrë të delektionesh ëm t'enë Zonë;

„Und wenn du deinen Fuß zurückziehst, um deinen Willen an meinem heiligen Tag nicht zu tun, und wenn du den Sabbat einen gesegneten Tag und den Tag des Herrn heilig und ehrwürdig nennst und wenn du ihn preist und lobst und nicht deine Wege gehst und nicht deinen Willen ausführst um zu sprechen, was auch immer aus dem Mund kommt, dann wirst du am Herrn Freude haben.“

(Buz fol. 49v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Imp.: NS qish + Konj.Prs.

E tash, biri em, pa gjegj fjalësë s'ime ü qish të ordhënonj.

„Und jetzt, mein Sohn, höre auf mein Wort und (das), was ich befehlen werde.“

(Buz fol. 44) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS qish + Konj.Prs.
ma ajo të banjë ata qish ü të duo,
“aber es wird das tun, was immer ich will.”

se kaha „woher“

(Buz fol. 38) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS se kaha + Ind.Prs.
E ënbas-si starisfati e kërkoi ijëtë ish bām venë, e nukë dij se kaha vien;
“Und nachdem der Vorkoster gekostet hat, daß Wasser zu Wein geworden war, wusste er nicht, woher es kam.”

sā „wieviel, so wie“

(Buz fol. 40v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS sa + Ind.Prs.
E{e} ü në klofsha profetë, e ü të dī sā punë të misteriet janë, e ü të dī gjithë kshijëtë e t'inë Zot; e ü të kēm gjithë fë, asthü qi ü të derpërtonj gjithë maltë, e të mos kēm karitat, asgjā nukë jam.
„Und wenn ich Prophet wäre und ich wüsste wieviel Mühe die Mysterien sind und ich wüsste alle Geheimnisse Gottes, und ich hätte allen Glauben, so daß ich alle Berge versteinen könnte, wäre ich nichts.“

ç „was“

(Buz fol. 40v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS ç + Ind.Prs.
nukë lypen 'ta ç'anshtë të tite,
„sie verlangt nicht, was ihr gehört.“

se kush „wer“

(Buz fol. 46) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS se kush + Ind.Prs.
E ai nukë dij se kush anshtë;
„Und er wusste nicht, wer es ist.“

kush „wer“

(Buz fol. 47) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Konj.Prs.: NS kush + Ind.Prs.
Kur jü të kini ëngritunë të Birë e nieriut, ashtü atë-herrë jü të më njihëni ü kush jam, e se ü gjā nukë banj ën vetë-vetëhenë, por-si më ënpsoi Ati, këto kafshë foli:
„Wenn ihr den Menschensohn gehört haben werdet, so werdet ihr dann erkennen, wer ich bin und daß ich nichts von mir selbst tue.“

(Buz fol. 47v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS kush + Ind.Prs.
e s'a<n>shtë kush mundë mundnjë d'madhit faqesë s'ate.
„Und es gibt keinen, der der Macht der Größe Deines Angesichts widersteht.“

(Buz fol. 47v) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS kush + Konj.Prs.
e s'a<n>shtë kush të mundën vollundetsë s'ate,
„Und es gibt keinen, der Deinem Willen widerstehen wird.“

teke „ob“

(Buz fol. 43) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Impf.: NS teke + Konj.Prs.
e at̄ lutishnë, tekë të mundë i përkisnë fontë e petëkut t̄.

„Und sie baten ihn, ob es möglich wäre, daß sie den Saum des Kleides berühren.“

ku „wo(hin)“

(Buz fol. 49) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Prs.: NS ku + Ind.Impf.
e gjet një nier̄, se ai nukë dij k̄ üij, për një fushë,

„Und ein Mann fand, daß der nicht wusste, wohin er auf dem Feld ging.“

(Buz fol. 37) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Aor.: NS ku + Konj.Prs.

E tue{e} ënbëliedhunë gjithë krenëtë e priftënet e shkruositë e popullit, pyeti ata k̄ Krishti të l̄ndee.

„Und nachdem er alle Hohepriester und Schriftgelehrte des Volks versammelt hatte, fragte er sie, wo Christus geboren werden soll.“

si „wie“

(Buz fol. 49) Objekt/nachgestellt/indir. Frage: HS Ind.Impf.: NS si + Konj.Prs.

E lypnjinë si të munda zinjinë, ma druonjinë shumicënë; për-se ate ënbanjinë profetë.

„Und sie überlegten, wie es möglich wäre, ihn zu ergreifen, aber sie fürchteten die Menge, weil sie ihn für einen Propheten hielten.“

Fragepartikel a

(Buz fol. 49) Objekt/nachgestellt/indir.Frage: HS Imp.: NS Ind.Prs.

e shih a janë shëndosh të t̄ vëllazënë e dhentë,

„Und sieh nach, ob deine Brüder und die Schafe gesund sind.“

2. Adverbiale Ergänzungssätze und ihre Konkurrenten

2.1. Lokale Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

ku „wo(hin)“

(Buz fol. 49) Adverbiale/nachgestellt: HS Ind.Prs.: NS ku + Ind.Impf.

e gjet një nier̄, se ai nukë dij k̄ üij, për një fushë,

„Und ein Mann fand, daß der nicht wusste, wohin er auf dem Feld ging.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/nachgestellt: HS Ind.Aor.: NS ku + Konj.Prs.

E tue{e} ënbëliedhunë gjithë krenëtë e priftënet e shkruositë e popullit, pyeti ata k̄ Krishti të l̄ndee.

„Und nachdem er alle Hohepriester und Schriftgelehrte des Volks versammelt hatte, fragte er sie, wo Christus geboren werden soll.“

tek „wo“

(Buz fol. 31) Adverbiale/nachgestellt: HS Ind.Aor.: tek + Ind.Prs.

E këto kafshë ü banë ëndë Betanjet për-te Jordanit, tek Gjoni pagëzon.

„Und diese Dinge ereigneten sich in Bethanien, jenseits des Jordan, wo Johannes taufte.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/nachgestellt: HS Imp.: NS tek + Ind.Prs.

ma vīnie ārē e vistarē ėnbē qiellt, tek as tinja as tē ėndryshkētitē nukē e bre;
„Sondern sammelt Schätze im Himmel, wo weder Motte noch Rost sie zerfressen.“

tek mit Korrelat atū „dort“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/vorangestellt: HS Ind.Prs.: NS tek + Ind.Prs.
Për-se tek anshtë āri e vistari ūjt, atū anshtë edhe zemëra jote.
„Denn wo dein Schatz ist, dort ist auch dein Herz.“

tuk „wo“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/nachgestellt: HS Ind.Prs.: NS tuk + Ind.Aor.
ū kthenj më shtëpī t'eme, tuk dola
„Ich kehre in mein Haus zurück, wo ich hinausgegangen war.“

2.2. Temporale Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

2.2.1. Gleichzeitigkeit

2.2.1.1. Konjunkional

sā „solange, gerade als“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS sā + Ind.Prs.
ma nukē jesēnē fermo as tē qendruom ėnbē 'te s'kanē; për-se besonjēnē sā gjegjenē, e si ū vien tē tentuomitē hiqenē përhapētē.
„Aber sie sitzen nicht fest zumal sie keine Standfestigkeit haben, weil sie (nur) glauben, solange sie hören und sobald die Versuchung kommt, weichen sie ab.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS sā + Ind.Prs.
theritēnii sā anshtë afērē.
„Ruft (ihn), solange er nahe ist.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.II: NS sā + Ind.Aor.
E ū bā sā vdiq i vobegū, e kle shpūm ėn engjējshit ėndē gjī tē Abra<a>mit;
„Und als es geschah, daß der Arme starb, wurde er von den Engeln in den Schoß Abrahams getragen.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS sā + Ind.Plusquamperf.
E si ėnbaroi me e bekuom, sā memzī ish dām Jakobi ėn faqejēt sē Izakut përindit vet, erdh Ezaii i vëllai
„Und als er aufhörte, ihn zu segnen, gerade als Jakob aus dem Gesicht seines Vaters Isaak sich entfernt hatte, kam Ezau sein Bruder.“

se „wenn“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS se + Ind.Prs.
mā se një fjalē thuo, e tē jetē shëndoshunē sherbëtori em.
„Aber wenn Du ein Wort sprichst, wird mein Diener gesund werden.“

kur „wenn, als“

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Ind.Prs.

Kur jü ëngjënoni mos banii por-si nierëzitë qi banenë nierëz të mirë për faqee;

„Wenn ihr fastet, macht nicht wie die Heuchler (es) machen.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS kur + Ind.Prs.

Hinje, se jü kur ëngjënoni jü ëngjënoni kur kini gjyqe e të bduom, jü tue ënvrām me grushta detorësine t'aj e fqinjënë t'aj.

„Siehe, daß, wenn ihr fastet, ihr fastet, wenn ihr Streitigkeiten habt, die ihr mit der Faust euren Schuldner und euren Nachbarn schlagt.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS kur + Ind.Prs.

Hinje, se jü kur ëngjënoni jü ëngjënoni kur kini gjyqe e të bduom, jü tue ënvrām me grushta detorësine t'aj e fqinjënë t'aj.

„Siehe, daß, wenn ihr fastet, ihr fastet, wenn ihr Streitigkeiten habt, die ihr mit der Faust euren Schuldner und euren Nachbarn schlagt.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Ind.Prs.

Kur ti ban lëmoshënë, mos bierë tronbetësë për-para veti, por-si e banjënë hipokrititë ëndë sinagogat e pr' udhat, për-se të jenë ënderunë ën nierëzishit;

„Wenn du Almosen gibst, trompete es nicht vor dir her, wie es die Heuchler in der Synagoge und auf der Strasse tun, damit sie von den Menschen verehrt werden.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS kur + Ind.Prs.

e të i lypinj por-si lypën barī grigjnë e tī kur anshtë ëndë viedmis dhendet tī kur janë për-da<a>të,

„und ich werde sie beobachten, wie der Hirte seine Herde beobachtet, wenn er inmitten seiner Schafe ist, die zertreut wurde.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS kur + Ind.Prs.

e të i lypinj por-si lypën barī grigjnë e tī kur anshtë ëndë viedmis dhendet tī kur janë për-da<a>të,

„und ich werde sie beobachten, wie der Hirte seine Herde beobachtet, wenn er inmitten seiner Schafe ist, die zertreut wurde.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Ind.Prs.

Zot, ü nukë kam nierë qi, kur vëlizetë bëraka, të më lëshonjë ënbrenda;

„Herr, ich habe keinen Menschen, der, wenn das Wasser aufgewallt wird, mich hineinlassen wird.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/Temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs. NS kur + Ind.Prs.

e nukë dro kur vien vapa,

„Und er fürchtet nicht, wenn die Hitze kommt.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/Temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs. NS kur + Ind.Prs.

e kur anshtë vietëtë e thatë nukë dro as pr'ashtü nukë jet me mos frujtuom.

„Und wenn die Trockenzeit kommt, fürchtet er sich nicht, und er hört niemals auf, Früchte zu tragen.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS kur + Ind.Impf.

priftënitë banji{g}në oratë ata kur banjinë sakrificjo për popullit të Izraelit;
„Als sie das Opfer für das Volk von Israel vollzogen, beteten die Priester.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS kur + Ind.Aor.

Kur ü rit drithëtë e zû me zanë frujt, asthü atë-herrë ü dëftuonë edhe manë-miethëratë.
„Als das Getreide aufging und begann, Frucht anzusetzen, da zeigte sich dann auch das Unkraut.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Fut.II

Kur të ketë ardhunë i biri i nierit ëndë lavdit të madh të tî, e gjithë engjëjtë shenjëtë me 'te,
atë-herrë të rië për-ënbî shkamt të lavdit madh tî.

„Wenn der Menschensohn in seiner Herrlichkeit kommen wird, und alle heiligen Engel mit ihm, dann wird er auf dem Thron seiner Herrlichkeit sitzen.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Konj.Prs.

E atë-herrë kur këto të zihenë ënfill me klenë, këqyrni, e ëngrini krenëtë t'uoj

„Und dann, wenn dies beginnen wird, zu sein, schaut auf und erhebt eure Häupter“

(Buz fol. 30) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

Asthü e jü kur të shihni këto kafshë me ü bām, jü të dini për-se afërë anshtë regjënia e t'inë
Zot.

„So auch ihr; wenn ihr seht, daß dies geschieht, sollt ihr wissen, daß das Reich unserers Herrn nahe ist.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS geg. Futur: NS kur + Konj.Prs.

e kur të vinjë ata qi anshtë mā se të mirë, atë-herrë ata qish për pjesë anshtë ka<a> me
ardhunë mē.

„Wenn aber das, was mehr als das Gute ist, kommen wird, dann wird das, was Stückwerk ist, ein Ende haben.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

ma kur të vinjë ajo herrë na të dukemi faqe ën faqe;

„Wenn aber diese Stunde kommen wird, dann werden wir uns von Angesicht zu Angesicht sehen.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Konj.Prs.

E ti kur të ëngjënojsh lyej kryetë t'at, e laj faqenë t'ande; për-se mos duke{e}sh nierëzet se
ëngjënon,

„Und wenn du fasten wirst, salbe dein Haupt und wasche dein Gesicht, damit es nicht scheint, daß du fastest.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

Hinje se jü ditënë kur të ëngjënoni, qi jü të kini ënbaruom dëshirë t'aj, e gjithë pasënë t'aj, jü e doni ën detorësit s'ish për forcë.

„Siehe, daß sie euch erkennen, wenn ihr fasten werdet, daß ihr euer Verlangen entdeckt habt und ihr heftig alle eure Habe von euren Schuldner (zurück)fordert.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Konj.Prs.

kur të shofsh ate qi anshtë xvëshunë ënbëloe

„Wenn du den sehen wirst, der nackt ist, bekleide ihn.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Konj.Prs.

Ma ti kur të bajnsh lëmoshënë t'ande, ban të mos dië e shtëmankta jote qish ban e djatha jote; për-se lëmoshëna jote të jetë bām ënfshehunë;

„Aber wenn du dein Almosen geben wirst, mach', daß deine Linke nicht wissen wird, was deine Rechte macht, damit dein Almosen im Verborgenen bleiben wird.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

e të ënginjë zemërënë t'ande kur të jetë eçim,

„Und er wird dein Herz erfüllen, wenn du durstig sein wirst.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

e korporatë t'uoj të jenë pā ëndonjë të ëndishkuom për-para t'inë Zot, kur ai të vinjë, ünë Zot Jezü Krishti.

„Und eure Leiber werden ohne irgendeine Klage sein vor dem Herrn, wenn unser Herr Jesus Christus kommen wird.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

Kur të kthenetë i dërejti me marë të keqenë tue bām keq, ai të vdesë pr'atë kuat qi ai të banjë.

„Wenn der Gerechte sich abwenden wird, um das Böse aufzunehmen, indem er Böses tut, wird er sterben wegen der Sünden, die er begehen wird.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

E kur bā-keqi të kthenetë ën së këqiashit së tīsh, qi ai të ketë bām, tue bduom të dërejtënë, ai të për-të-rinjë gjellënë e tī ëm gjellë,

„Und wenn der Übeltäter sich von seinen Untaten abwenden wird, die er getan hat, indem er der Gerechtigkeit folgt, so wird er sein Leben lebendig erneuern.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

e voi i kandërësë mos mëngonjë dierje ënb' ate ditë kur t'apë Zot'ynë shinë për-ënbī dhët.

„Und der Ölkrug soll nicht leer sein bis zu dem Tag, wenn Der Herr Regen über die Erde senden wird.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

e ai të mos shohë kur të vinjë të mirëtë;

„Und er wird nicht sehen, wann das Gute kommen wird.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Prs.

Kur të vinjë i zoti i vëneshtësë, qish të banjë atyne punëtorëve ?

„Wenn der Herr des Weinbergs kommen wird, was wird er mit den Arbeitern machen?“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Perf.

e të për-të-rihetë zemëra jote, kur të jenë kthyer në mënyrë të shumica e detit,

„Und dein Herz wird sich verjüngen, wenn zu dir die Fülle des Meeres gekommen sein wird.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS kur + Konj.Perf.

Ecëni ëndë Betlemt e kërkoni mirë për djalët, e kur jü t'a kini gjetunë, jü më bani me ditunë, për-se edhe ü të vinj me e adoruom.

„Geht nach Bethlehem und sucht sorgfältig nach dem Kind und wenn ihr es gefunden habt, macht mich (es) wissen, damit auch ich gehen werde, um es anzubeten.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS kur + Konj.Perf.

Kur jü të kini ëngritunë të Birë e nieriut, ashtü atë-herrë jü të më njihëni ü kush jam, e se ü gjë nukë banj ën vetë-vetëhenë,

„Wenn ihr den Menschensohn gehört haben werdet, so werdet ihr dann erkennen, wer ich bin und daß ich nichts von mir selbst tue.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS mund + Konj.Prs.: kur + PPP

Shihni fiknë e gjithë lisatë kur zanë me frujtuom ën vetëhenë frujtinë; mundë dini se afërë ansh të më prendëvera.

„Seht den Feigenbaum und alle Bäume: wenn sie ihre eigenen Früchte tragen, müsst ihr wissen, daß der Sommer schon nahe ist.“

si „als; wenn“

(Buz fol. 40) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Prs.

E ajo qi rë për-ënbë gurrë janë ata qi si gjegjenë me gazëmend marënë fjalënë;

„Und die, die auf den Stein gefallen sind, sind die, die das Wort mit Freude aufnehmen, wenn sie es hören.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Prs.

ma nukë jesënë fermo as të qendruom ënbë 'te s'kanë; për-se besonjënë sã gjegjenë, e si ü vien të tentuomitë higenë përhapëtë.

„Aber sie sitzen nicht fest zumal sie keine Standfestigkeit haben, weil sie (nur) glauben, solange sie hören und sobald die Versuchung kommt, weichen sie ab.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E ata, si pënë fjalënë e regjit ü danë;

“Und als sie das Wort des Königs sahen, gingen diese fort.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: si + Ind.Aor.

E si panë üjlline se ënbet, asthü me të madh gazëmend ü gëzuonë;

„Und als sie den Stern sahen, daß er hält, da freuten sie sich mit großer Freude.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si ü enbaruonë ditë e festësë ata me khyem, ënbet djalëtë Jezu ëm Jeruzalem.
„Und als das Fest endete, um zurückzukehren, blieb Jesus in Jerusalem.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS si + Ind.Aor.

E si ü kujtuonë të përintë, më ata kujtonjinë se anshtë ëndër shoqënit,
„Und als die Eltern (das) bemerkten, dachten sie aber, daß er bei den Begleitern ist.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

e si nukë e gjetnë ü kthyenë ëm Jeruzalem tue lypunë.
„Und als sie ihn nicht fanden, kehrten sie nach Jerusalem zurück, um (ihn) zu suchen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Aor.

e si dehenë atë-herrë ü ep më të üdob<ënë,>
„Und wenn sie sich betrunken haben, dann gibt er ihnen den schlechteren [Wein]“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si hini Jezu ëndë Kapërnët, erdh tek ai një krye ën nierëzish për ëndënë vetëhenë tue pasunë një qind, tue ü lutunë e tue i thashunë:
„Und als Jesus nach Kapharnaum kam, kam zu ihm ein Zenturio und bat ihn, indem er zu ihm sagte:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/temporale/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si Jezu gjegj këta ü maravejuo, e tha atyne qi e ëndiqjinë:
„Und als Jesus das hörte, wunderte er sich und er sagte denen, die ihm folgten:“

(Buz fol. 39) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Aor.

E si ënfjetnë nierëzitë, vien anëmiku i tī e ënbiell manë-miethëra ëndërpër drithët.
„Und als die Leute schliefen, kommt sein Feind und sät Unkraut unter den Weizen.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si Elizabeta gjegj të ënfalëte e Mërisë, djalëtë e saj qi kish ëndë bark ü gëzuo
„Und als Elisabeth den Gruß der Maria vernahm, freute sich ihr Junge, den sie im Bauch hatte.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

Për-se si ti më dhae zanë e t' falit e erdh ëndë veshë të mī, djalëtë ëndë bark t'em fort ü gëzuo.
„Deshalb, als Du mich grüßtest und ich es vernahm, freute sich der Junge im Bauch sehr.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Aor.

E si ü bā natë, thotë i zoti i vëneshtësë prokuratorit tī:
“Und als es Nacht wurde, sagte der Besitzer des Weinbergs zu seinem Verwalter.”

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

ma si ü bashë nierë, ü gita ënb'anë ato kafshë të djelmënisë.

„Aber als ich ein Mann wurde, warf ich die Dinge der Kindheit ab.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS si + Ind.Aor.

E si erdh me ü afëruom Jerikut, një i verbënë rij ënb'udhë, tue lypunë.

„Und als er kam, um sich Jericho zu nähern, saß ein Blinder auf der Strasse, der bettelte.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si ü afëruo, e pyeti: Qish do ü tÿ të të banj ?

„und als er sich näherte, fragte er ihn: was willst du, daß ich für dich tue.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E gjithë populli, si këta pānë, dhanë lavd t'inë Zot.

„Und das ganze Volk, als es dieses sah, lobte Gott.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si duollë ën barket, asthü ate trat e njohnë;

“Und als sie aus dem Boot stiegen, erkannten sie ihn auf der Stelle.”

(Buz fol. 49) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si ü afëruo moti me marë frujtinë, dërgoi sherbëtorëtë e tī tek punëtorëtë, ata me për-zanë frujtinë e tī.

„Und als die Zeit der Ernte sich näherte, schickte er seine Diener zu den Arbeitern, um seine Früchte in Empfang zu nehmen.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E ata punëtorë, si panë birë, thanë ëndër vetëhenë:

„Und als die Arbeiter seinen Sohn sahen, sprachen sie zueinander:“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

E si ënbaroi me e bekuom, sā memzī ish dām Jakobi ën faqejt së Izakut përindit vet, erdh Ezai i vëllai

„Und als er aufhörte, ihn zu segnen, gerade als Jakob aus dem Gesicht seines Vaters Isaak sich entfernt hatte, kam Ezau sein Bruder.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS si + Konj.Prs.

e si qish gazëmend o shkushullim të ketë shoqi ata ban t'a kësh ti ëndë vetëhenë;

„Und wenn ein Freund irgendeine Freude oder Trauer haben wird, mach', daß du sie (auch) bei dir hast.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS si + Konj.Perf.

e si na ata të kemi ëngranë, na mā të vdesmë.

„Und wenn wir es gegessen haben, werden wir aber sterben.“

në „wenn“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

E në del një shpirt i pëganë ën nierit, e vete ëndër-për dhët me lypunë të pushuom tue mos e gjetunë.

„Und wenn der unreine Geist aus dem Menschen hinausfährt, (dann) geht er über die Erde, um Ruhe zu suchen, indem er sie (aber) doch nicht findet.“

qysh „bis“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Perf.: NS qysh + Ellipse

e jü gëzoni regjëninë qi juve anshtë trajtuom qysh së zanët së shekullit.

„Und erfreut euch am Reich, das euch erschaffen worden ist, seit Beginn der Welt.“

2.2.1.2. Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 37v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerdiv

E fort tue pa<a>të, ata bainë maravejë,

„Und als sie ihn sehen, wundern sie sich sehr.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

E tue thanë këto kafshë, fort thërit:

„Und als er dieses erzählte rief er laut:“

(Buz fol. 45) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

e tue ardhunë e vgiān shprazëtë, fshīm, e trajtuom.

„Und wenn er zurückkommt, findet er es leer, gefegt und geschmückt vor.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

e tue hīm, atii jesënë;

„Und wenn sie einziehen, wohnen sie dort.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

Ën dhunëtijet së shelbuomit s'it, Zot, na ënginjë, na tÿ lusmë për-vutë, se na ansosh së bāmesh na me klenë për-të-rīm, qi na ato tue për-zanë gëzonemi.

„Herr, durch die Gaben Deines Heils gesättigt bitten wir Dich demütig, daß wir durch deren Genuss erneuert werden, die wir uns erfreuen, wenn wir sie annehmen.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

tue klenë Jezü diergunë ën malit, shumë gjind e ëndiqnjinë.

„Als Jesus vom Berg herabgestiegen war, folgte ihm eine große Menge.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

tue klenë bām herëtë, ishñjinë dishipujtë ëndë barkë per viedmis detit,

„Als es zu dieser Zeit war, waren die Jünger auf dem Boot mitten im See.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

E pā se ata fort fëdigishnë tue vozitunë, përse kishnë herënë kondra,
„Und er sah, daß sie sich heftig abmühten als sie ruderten, weil sie Gegenwind hatten.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS
Gerundiv

E ai edhe tue folë shumicësë, e ama e tī e të vëllazënitë ishnjinë për-jashtëna ati me i folë.
„Und als er noch zur Menge sprach, waren seine Mutter und seine Brüder draußen, um mit ihm zu reden.“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

Ënd'atë mot: tue ëndigluom Gjoni ëndë burg vepëratë e Krishtit, dërgoi dū ën dishipuj{i}shit së tīsh tho atī:

„Und zu dieser Zeit, als Johannes im Gefängnis von den Werken Christi hörte, sandte er zwei seiner Jünger aus und sagte zu ihm.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

Tue klenë lētë Jezū ëndë Betlemt të Judësë, ëndë dit të regjit Rod, hinje magjëritë erdhnë prej së dalët së diellet ëndë Jeruzalemt, tue thashunë:

„Als Jesus in Bethlehem in Juda geboren wurde zur Zeit des Königs Herodes, kamen Magier aus dem Orient nach Jerusalem und sie sagten:“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue pa<a>të këta, regji Erod ü turbuo

„Und als er das sah, wurde Herodes beunruhigt.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

Tue klenë Jezū ën dÿ-ënbë-dhietë vietësh, e tue votë ëm Jeruzalem por-si ish zakoni me votë ditëne e festësë, vote me Jozefnë e me t' amët Mërinë.

„Als Jesus 12 Jahre alt war, machte er sich mit Joseph und mit seiner Mutter Maria auf den Weg, um nach Jerusalem zu gehen, wie es Gesetz war, zum Festtag zu gehen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue mënguom vena, e ama e Jezut atī tha:

“Als der Wein ausging, sagte Jesu’ Mutter zu ihm:”

(Buz fol. 40) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

e tue ënbiellë, disa ën faret rā pr' udhët

„Und während er säte, fiel einges von dem Samen auf den Weg.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue gjegjunë shumicënë se shkonjinë, pyeti qish anshtë ata.

„Und als er hörte, daß die Menge vorbeiging, fragte er, was das ist.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/temporal/vorangesetzt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

tue hīm Jezü ëndë Kafarnaut, erdh tek ai kryetë e një qind vete, tue lutunë e tue i thashunë:
„Als Jesus nach Kapharnaum gelangte, kam zu ihm ein Hauptmann, der ihn anflehte und sprach.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E ata tue panë me ecunë për-ënbī detit, kujtuonë mos jetë kon gjā hie;
„Und als sie (ihn) über den See wandeln sahen, dachten sie, daß es wohl ein Trugbild wäre.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

tue klenë hīm Jezü ëndë Jeruzalemt, gjithë qytetja ü ëngriti, tue thashunë:
“Als Jesus in Jerusalem einzog, erhob sich die ganze Stadt, indem man sprach:”

(Buz fol. 44) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue pātë krenëtë e priftënet e shkruositë kafshëtë e maravejuome qi ai ban, e djelmtë qi thërisnë ëndë klishë tue thashunë: Ozana, biri i Davidit, ü hidhënuonë, e i thanë:
“Und als die Hohepriester und die Schriftgelehrten die Wunder sahen, die er tat und die Kinder, die im Tempel riefen, indem sie sagten, Hosanna, dem Sohn Davids, wurden sie betrübt und sprachen zu ihm:“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue pām Jezü ate se dergjee, e tue njohunë se shumë mot kish qi prit, i tha:
„Und als Jesus ihn sah, daß er darniederlag, und er wusste, daß es eine lange Zeit war, die er wartete, sprach er zu ihm:“

(Buz fol. 48) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

tue votë Jezü ëm Jeruzalem, muor të dÿ-ënbëdhietë dishipuj pr'udhë vetëmë,
„Als Jesus nach Jerusalem ging, nahm er die zwölf Jünger beiseite.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue gjeqjunë të dhietëtë, ü zemërkeqne kondra dÿ-ënbë-dhietet.
„Und als die Zehn das hörten, wurden sie über die Zwei (Brüder) ärgerlich.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue ëngritunë sy<y>të e tī, tue klenë ëndë mundime, pā për së largü Abraamnë e Laxarinë ëndë gjī të tī;
„Und als er seine Augen erhob, als er gerade in den Qualen war, sah er von ferne den Abraham und den Lazarus in seinem Schoß.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Perf.: NS Gerundiv

shpesh ëndë viaxat jam klenë ënbë perikulë të lumënavet, ënbe perikulë të safinjet, perikulë ënbë gjenī tue më bduom,

„Oft war ich auf Reisen in Gefahr von Flüssen, in Gefahr von Räubern, in Gefahr von (meinem) Volk, wenn sie mich verfolgten.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Perf.: NS Gerundiv

ma për begatī e për gjā tue ënbëliedhunë, e për të pëlqyem të kësaj jete, janë ënbyturë, e s' mundë apënë frujt.

„Aber durch den Reichtum, wenn sie ihn sammeln, und durch den Genuß dieses Lebens, sind sie erstickt worden und es ist nicht möglich, daß sie Früchte bringen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS Gerundiv *kinie ëndë mëni të keqenë, tue ü afëruom së mirësë;*

„Habt Zorn, wenn ihr euch dem Guten nähert.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt.: NS Gerundiv

e tue i lypunë pā të sosunë ata i paçinë.

“Und wenn sie diese [Dinge] erbitten, sollen sie diese ohne Ende haben.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/temporal/umklammert/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundivkonstruktion

tue frujtuom të gëzonetë, tue gëzuom ëndë të madh gazëmend e ëndë kankë.

„Sie [die Wüste] wird frohlocken, wenn sie blüht, wenn sie sich erfreut an der großen Freude und dem Jubel.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

Të besuomëtë e tū, Zot, për dhunëtijë të tū klofshinë konfirmuom, për-se ato kafshë tue i për-zanë ata të lypnjënë me i për-zanë,

„Deine Gläubigen, Herr, sollen durch deine Gaben bestärkt werden, damit sie, wenn sie diese Dinge annehmen, diese Dinge erbitten, um sie zu erhalten.“

(Buz fol. 40v) Adverbial/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

ma tjerëvet për shenbëllturë; për-se tue panë mos shohënë, e tue gjegjunë mos ëndiglonjënë.

„Aber den anderen durch Gleichnisse, damit sie, wenn sie sehen, nichts sehen und wenn sie hören nichts verstehen.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

e ënbas-andaj vien dreqi e ü mer fjalënë ën zemëret, për-se mos shelbonenë tue besuom.

„Und dann kommt der Teufel und er nimmt ihnen das Wort aus dem Herz, damit sie nicht gerettet werden, wenn sie glauben.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

Defendona, Zot, popullinë t'and e ën gjithë kuahtëshit ti për-vutë ata dëlirr, për-se atyne as ëndonjë e pā-keqe mos ü mond<o>një, atyne tue mos ü zotënuom ëndonjë e keqe,

„Herr bewahre uns, und mach' gnädig dein Volk frei von allen Sünden, damit sie kein Unheil quält, wenn sie kein Übel beherrscht.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

Zot, jì afërë oratëvet t'onëve e hîrr ban, qì kÿ ëngjënim ùni qì anshtë ai me ëngjëruom shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-sì njanënë asthü tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Gerundiv

E tue ëngritunë sy<y>të e tî, tue klenë ëndë mundime, pā për së largü Abraamnë e Laxarinë ëndë gjî të tî;

„Und als er seine Augen erhob, als er gerade in den Qualen war, sah er von ferne den Abraham und den Lazarus in seinem Schoß.“

2.2.2. Vorzeitigkeit

2.2.2.1. Konjunkional

si „als, nachdem“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS si + Aor. II

E ata si patnë votë, zÿ Jezü me folë shumicësë ën Gjonit:

„Und als sie gegangen waren, hub Jesus an, zu der Menge über Johannes zu sprechen.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS si + Aor.II

E si ü pat kallëzuom, edhe t'et kallëzoi;

„Und nachdem er es erzählt hatte, erzählte er es auch dem Vater.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Plusquamperf.

e mā i pari qì ënbrenda hÿn, si ish turbulluom üjëtë, asthü ai shëndoshee

„Und wer der erste (war), der hineinsteigt, nachdem das Wasser bewegt worden war, der wurde so gesund.“

ënbas-si „nachdem“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS ënbas-si + Ind.Aor.

E ënbas-si kle e treta ditë e gjetnë ëndë klishët

“Und nachdem es der dritte Tag war, fanden sie ihn im Tempel.”

(Buz fol. 38) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS ënbas-si + Ind.Aor.

E ënbas-si starisfati e kërkoï üjëtë ish bām venë, e nukë dij se kaha vien;

“Und nachdem der Vorkoster gekostet hat, daß Wasser zu Wein geworden war, wusste er nicht, woher es kam.”

2.2.2.2. Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 41) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

Zot, na ep ëndimënë popullit kërshenë, na tue zanë ëngjënimmë shenjëtë, për-se na mundë qendrojmë kondra tentacionet të shpirtit,

„Herr, gib uns dem christlichen Volk Hilfe, damit uns, nachdem wir das heilige Fasten bekommen haben, möglich ist, den Versuchungen des Geistes zu widerstehen.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

E tue i për-gjegjunë, çenturjoni i thotë:

“und nachdem er ihm zugehört hatte, sagte er zu ihm.”

(Buz fol. 31) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

E tue hi<i>m engjëlli tek ajo ish e tha:

“Und nachdem er eingetreten war, war der Engel bei ihr und sprach.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E ajo tue gjegjunë fjalëtë e tī ü turbuo e kujtone qish të ënfalë ish këta.

„Und als sie diese Worte gehört hatte, erschrak sie und überlegte, was diese Rede sein sollte.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

tue ü ëngritunë Mëria vote ëndë një ças ënbë malët ëndë qytet të Judësë

„Und nachdem sie sich erhoben hatte, ging Maria in Eile ins Bergland in eine Stadt von Judäa.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue{e} ënbëliedhunë gjithë krenëtë e priftënet e shkruositë e popullit, pyeti ata kii Krishti të lindeë.

„Und nachdem er alle Hohepriester und Schriftgelehrte des Volks versammelt hatte, fragte er sie, wo Christus geboren werden soll.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue gjegjunë këta, Jezü ü maravejuo, e tha atyne qi e ëndiqnë:

„Und als er das gehört hatte, wunderte sich Jesus und er sprach zu denen, die ihn umgaben.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue votë tek ai tentatori, i tha:

“Und nachdem der Versucher an ihn herangetreten war, sprach er zu ihm.”

(Buz fol. 49) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.:NS Gerundiv

E tue pasunë votë vëllazënija e tī me kullotunë dhentë e përindit tyne Izraelit ëndë Sekemt, tha Izraeli Jozefit:

„Und nachdem die Brüder mit der Schafherde des Vaters nach Sichem gegangen waren, sprach Israel zu Josef:“

(Buz fol. 49) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue pasunë gjegjunë të parëtë e priftënet e Farizejtë fjalëtë e tī, ata njohnë se ai flit për 'ta.
„Und nachdem die Hohepriester und die Pharisäer seine Wort gehört hatten, erkannten sie,
daß er von ihnen sprach.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue pasunë shkuom detinë, erdhnë ëndë qytet të Gjenezaretit,
„Und nachdem sie den See überquert hatten, gelangten sie nach Genesareth.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue pasunë ëngjënuom katër-dhietë dit e katër-dhietë net, ënbas-andaj pat ũ.
„Und nachdem er 40 Tage und Nächte gefastet hatte, hatte er Hunger.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS
Gerundiv

*Të lutunatë t'onë tÿ të lusmë Zot, për-mishëriershim ti me na i gjegjunë; e ën së ënlidhunashit
së kuatet të t'inëve ti tue na pasunë absolvuom, ën gjithë së këqiashit neve na defendo.*
„Wir bitten Dich Herr, unsere Gebete gnädig zu erhören und nachdem wir von allen Fesseln
der Sünde befreit worden sind, behüte uns vor allem Bösen.“

(Buz fol. 49-49v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS
Gerundiv

*Ban neve, Zot, tÿ të lusmë, na tue pasunë për-zanë penktë e t' shelbuomit së jetësë glatë asthü
na ban me të ënxitunë të pā-pushim na asaj jete me ardhunë.*
„Herr, wir bitten Dich, mach uns, nachdem wir das Pfand des Heils des ewigen Lebens
empfangen haben, daß wir ihm unaufhörlich folgen, damit wir zu diesem Leben gelangen.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt.: NS
Gerundiv

*e tue na pasunë purguom ën kafshëshit plaka neve ëndë vëllazëni<i>t të t' shelbuomet na
bafte me shkuom.*
„Und nachdem wir von aller Schuld gereinigt sind, mache es [das Sakrament] uns einzutreten
in die Bruderschaft der Erlösung.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt.: NS
Gerundiv

*Epna, tÿ të lusmë, Zot, ëngjënimit t'inë ai me klenë ëndimë për të shelbuom, na tue pasunë
munduom mishtë ata kloftë gjella e shpirtit t'inë.*
„Herr, wir bitten Dich, gib unserem Fasten, daß es dem Heil Hilfe wird, und nachdem wir
unser Fleisch gequält haben, möge es die Kraft unseres Geistes werden.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

*e mjeko sëmundetë e shpirtit t'inë; për-se na tue pasunë të ëndijyemitë, ëndë e bekuomit t'at
për-herrë na të gëzonemi.*
„Und heile die Krankheiten unsere Seele, damit wir uns immer, nachdem wir Verzeihung
erlangt haben, Deines Segens erfreuen werden.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

Ep, tÿ të lusmë, o i mujtuni Zot, ti neve tue na dëlirunë me të ëngjënuomitë shenjëtë, me mende të pā ëndonjë të keq ënbë festët qi kâ me ardhunë ti nē ban të mundë vinjmë.

„Allmächtiger Gott wir bitten Dich, gib, daß wir, nachdem wir durch heiliges Fasten geläutert wurden, mit reinem Gedanken zum Fest, das Du uns zu kommen machst, kommen können.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/temporal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Gerundiv

Na tue pasunë për-zanë, Zot, sakramentatë, për të shelbuom të jetësë amëshuome, tÿ të lusmë, na me klenë mā se të denjë.

„Herr, wir bitten Dich, nachdem wir die Sakramente empfangen haben, würdiger zu sein für die ewige Erlösung.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/temporal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Gerundiv

ëndë-req ën vetëhej zemërënë e sherbëtorëvet tuve; për-se ti tue pasunë dhanë të ëndhezunitë e shpirtit s'it; e na tue ü gjetunë të forcuom ëndë e bāmet edhe tue ëndiekunë me të bām.

„Lenke zu Dir selbst die Herzen Deiner Diener, damit wir, nachdem Du Die Glut Deines Geistes gegeben hast, sowohl bestärkt im Handeln gefunden werden, als auch folgen, (es) zu tun.“

2.2.3. Nachzeitigkeit

dierje „bis“

(Buz fol. 30) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: dierje + Konj.Prs.

Për të vërtetë ü juve thom se këjo farë mos të shkonjë dierje gjithë këto mos jenë.

„Wahrlich ich sage euch, daß diese Generation nicht vergeht, bis dies alles geschieht.“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS dierje + Konj.Prs.

E as-kush mos ü ëngënjenjë as për ëndonjë mëndyrë, për-se Zot'ynë të mos vinjë dierje të mos vinjë e keqeja qi të për-daë,

„Und niemand soll euch auf irgendeine Art täuschen, weil der Herr nicht kommt bis nicht das Übel kommt, das niedergeworfen wird.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS dierje + Konj.Prs.

Këtü itëni, dierje ü të kthenj tek jü.

„Wartet hier, bis ich zu euch zurückkommen werde.“

dierje kur „bis“

(Buz fol. 37) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS dierje kur + Ind.Aor.

e hinje üjlli, qi patnë pātë ëndë e dalët të diellët, ü duol për-para dierje kur erdh për-ënbë djalët.

„Und siehe, der Stern, den sie im Osten gesehen hatten, ging [ihnen] voran, bis er über den Jungen kam.“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunktionale: HS Imp.: HS dierje kur + Konj.Prs.

E për kaqë jü mos gjykoni as-ëndonjë kafshë parë herrësë, dierje kur të vinjë Zot'ynë;

„Und deshalb richtet nicht vor der Zeit, bis der Herr kommen wird.“

për-sā „bis“

(Buz fol. 44) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunktionale: HS Imp.: NS për-sā + Ind.Prs.

Lypëni t'enë Zonë për sā gjindetë;

„Sucht den Herrn, bis ihr ihn findet.“

por-sā „bis“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunktionale: HS Ind.Prs.: NS por-sā + Ind.Prs.

por sā ü vete, një tjetërë për-para muo hīn.

„Bis ich (hin)komme, steigt (schon) ein anderer vor mir hinein.“

parë se „bevor“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunktionale: HS Konj.Prs.: NS parë se + Ind.Prs.

e të haë, për-se ai të të bekonjë parë se vdes.

„Und er wird es essen, damit er dich preisen wird, bevor er stirbt.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/temporal/vorangestellt/konjunktionale: HS Ind.Aor.: NS parë se + Ind.Aor.

e parë se ü afëruo atyne, ata ü kujtuonë me e ënvrām,

„Und bevor er sich ihnen näherte, fassten sie den plan, ihn zu töten.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/temporal/nachgestellt/konjunktionale: HS Konj.Prs.: NS parë se + Konj.Prs.

e të të bekonj për-para t'inë Zot, parë se ü të vdes.

„Und ich werde dich vor dem Herrn preisen, bevor ich sterben werde.“

2.3. Kausale Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

2.3.1. Konjunktionale

2.3.1.1. Sachverhaltsbegründung

për-se „weil“

(Buz fol. 30) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunktionale: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.

E atë-herrë kur këto të zihenë ënfill me klenë, këqyrni, e ëngrini krenëtë t'uoj: për-se ü afëronetë të shpërblenëtë t'aj.

„Und dann, wenn dies beginnen wird, zu sein, schaut auf und erhebt eure Häupter, weil sich eure Erlösung nähert“

(Buz fol. 31) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

E Mëria tha engjëllit: Si mundë jetë këta, për-se ü nierë nukë njoh ?

„Und Maria sprach zum Engel: wie ist es möglich, daß das geschehen wird, weil ich (meinen) Mann nicht erkenne.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

Ënbas meje vien një nierë qi anshtë parë muo; për-se anshtë parë muo.

„Nach mir kommt ein Mann, der vor mir ist, weil er vor mir ist.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

E ü në dasha me ü levduom, nukë të banj por-si i pā-ditunë; për-se thom të dërejtënë;

„Und wenn ich mich loben wollte, täte ich nicht wie ein Unwissender, weil ich die Wahrheit sage.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

Tÿ të ënbaston hiri em; për-se vërtutja emë ban perfet ën sëmundet.

„Meine Gnade genügt dir, weil meine Kraft in der Schwäche vollendet wird.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Ind.Prs.

e sã biü asthü ü thã, për-se nukë i vin të ftofëtë ën dheut.

„Und sowie es aufging, so verdorrte es, weil ihm die Feuchtigkeit des Bodens fehlte.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

ma nukë jesënë fermo as të qendruom ënbë 'te s'kanë; për-se besonjënë sã gjegjenë, e si ü vien të tentuomitë hiqenë përhapëtë.

„Aber sie sitzen nicht fest zumal sie keine Standfestigkeit haben, weil sie (nur) glauben, solange sie hören und sobald die Versuchung kommt, weichen sie ab.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

e ata janë ënbëluom plot të keq, për-se ata ernjënë faqenë e tyne, për-se të dukenë se banjënë pëndesë me të ëngjënuom;

„Sie sind verhüllt voll mit Bösem, weil sie ihre Gesichter verdunkeln, damit sie scheinen, daß sie reuig sind, um zu fasten.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

na ü konfortojmë jü me mos për-zanë hirë e t'inë Zot ëndë e bdierë; për-se ai thotë:

„Wir ermahnen euch, nicht vergeblich die Gnade Gottes zu empfangen, denn er spricht:“

(Buz fol. 44) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

e ai t' i ketë mishërier, për-se ai anshtë fort i për-mishëriershim me ëndijem, por-si ai thotë:

“Und er wird sich seiner erbarmen, denn er ist groß, um zu verzeihen, indem er spricht:“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/Konjunkcional: HS Konj.Aor.: NS për-se + Ind.Prs.

E por-si për-para faqesë tynë ù santifikove ëndë në, asthü për-para faqesë s'anë të jësh madhështuom ën 'sish; për-se edhe ata të të njohënë, por-si edhe na të njohmë për-se s' a<n>shtë tjetërë Zot ma<a> se ti, Zot.

„Und so wie Du Dich uns vor deren Antlitz geheiligt hast, so sollst Du Dich für sie vor unserm Antlitz groß machen, damit auch sie Dich erkennen werden, so wie auch wir Dich erkannt haben, weil es außer Dir keinen anderen Gott gibt.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Gerundiv: NS për-se + Ind.Prs.

E për gjithë kafshë tue dhanë hër t'inë Zot, për-se këjo anshtë vollundetja e t'inë Zot ëm Krishtnë Jezü juve me ù kthym të miratë.

„Seid Gott für alle Dinge dankbar, denn dies ist der Wille Gottes, euch durch Jesus Christus zum Guten zu bekehren.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

Ai të ënvrasë vetë-vetëhenë, për-se thotë: Tek ù vete, jü nukë mundë vini?

„Er wird sich selbst töten, weil er sagt: wo ich hingehe, könnt ihr nicht hinkommen.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Ind.Prs.

Ati nukë më lëshoi vetëmë, për-se ù për-herrë banj ato kafshë qi atë pëlqenjënë.

„Der Vater ließ mich nicht alleine, weil ich immer die Dinge tue, die ihm gefallen.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.

E mos bani të ini grishunë atë ënbë dhët; për-se një anshtë Ati iij qi anshtë ënbë qiellt.

„Und ihr sollt nicht machen, daß ihr auf dieser Erde ‚Vater‘ genannt werdet, weil (nur) der eine euer Vater ist, der im Himmel ist.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

e dërgo Laxarinë të lagnjë gjishtnë mǎ të vogëlinë ënd'ujë, për-se ai a të më refreskon gluhënë t'eme, për-se ù vinj munduom ëndë këte flakë.

„Und schicke den Lazarus, damit er die Fingespitze ins Wasser eintauchen wird, damit er mir meine Zunge erfrischen wird, weil ich in dieser Flamme gequält werde.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

ü tÿ lus, ate ü të dërgonj ëndë shtëpǐ të t'im et, për-se ù kam pesë vëllazënë,

„Ich bitte Dich, daß Du ihn ins Haus meines Vaters schicken wirst, weil ich habe fünf Brüder.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Impf.: NS për-se + Ind.Impf.

për-se nukë mundë mernjinë për-se ai flit.

“Deshalb war es nicht möglich, daß sie verstehen, weil er sprach.”

(Buz fol. 42v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS për-se + Ind.Impf.

E pǎ se ata fort fëdigishnë tue vozitunë, përse kishnë herënë kondra,

„Und er sah, daß sie sich heftig abmühten als sie ruderten, weil sie Gegenwind hatten.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS për-se + Ind.Impf.

E lypnjinë si të munda zinjinë, ma druonjinë shumicënë; për-se ate ënbanjinë profetë.
„Und sie überlegten, wie es möglich wäre, ihn zu ergreifen, aber sie fürchteten die Menge, weil sie ihn für einen Propheten hielten.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Ind.Impf.

E nukë e njohi, për-se duortë e tī ishnë por-si duortë e Ezaut,
„Und er erkannte ihn nicht, weil seine Hände waren wie die Hände Esaus.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind. Aor. *se mā anshhtë herra na ën gjumit me ü ëngritunë; për-se tash ü afëruo të shelbuomitë t'anë mā se atë-hërrë kur besuom.*

„Es ist schon Zeit, sich vom Schlaf zu erheben, weil unsere Rettung ist jetzt näher, als damals, als wir glaubten.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: për-se + Ind.Aor. *e gjithë pinë një të pinë të shpirtit; për-se pinë ën gurit së shpirtit qi i ëndiq; e guri ish Krishiti.*

„Und alle tranken den einen heiligen Trank, weil sie vom heiligen Fels tranken, der ihnen folgte und der Fels war Christus.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Aor.

e t'i apënë për të bdierë; për-se ata ü njohnë e ü pē<n>duonë ëndë predëkimt të Jonësë;
„Und sie werden sie verdammen, weil sie diese erkannt haben und in der Predikt des Jonas bereut haben.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Ind.Aor.

e t'i apë për të bdierë; për-se ajo erdh ën së sosunit së dheut me gjegjunë urtënë e Salamonit;
„Und sie wird sie verdammen, weil sie von den Grenzen der Erde kam, um die Weisheit Salomons zu hören.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS PPP: NS për-se + Ind.Perf.

Bekuom ti, qi besove, për-se kanë me ü ënbaruom gjithë ato kafshë qi ën s'inë Zot janë thashunë.
„Gesegnet bist Du, die Du glaubtest, weil sich alle diese Dinge erfüllt haben, die von unserem Herrn verkündet wurden.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS për-se + Ind.Perf.

Ëndë Betlemt të Judësë, për-se ashtü anshhtë shkruom për profetënë:
„In Bethlehem in Juda, weil es so bei den Propheten geschrieben ist.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS për-se + Ind.Plusquamperf.

e ata mā fort çuditishnë, për-se edhe ata s' kishnë pātë mërekullinë e bukëvet;
„Und sie wunderten sich sehr, weil sie noch nicht das Brotwunder gesehen hatten“

(Buz fol. 47) Adverbiale/kausal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Opt.

përse jü në mos besofshi se ü jam, jü të vdisni ëndë kuartëtë t'uoj.

„Weil ihr nicht glauben wollt, daß ich es bin, werdet ihr in euren Sünden sterben.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e na të ecnjëmë pr'udhë të tî, për-se ën Sionit të dalë ligjja

„Und wir werden auf seinem Weg gehen, weil aus Zion das Gesetz kommen wird.“

(Buz fol. 32-32v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

Oratëtë <e> popullit t'it, na tÿ për-vutë lusmë, Zot, ato me për-zanë, për-se na për kuartëtë t'onë për të dërej të jemi munduom për të vizituomit të mishëriersë s'ate na me klenë ëngshulluom.

„Herr, wir bitten Dich demütig, die Bitten deines Volkes aufzunehmen, weil wir zurecht für unsere Verfehlungen gequält werden, damit wir getröstet werden durch das Kommen Deiner Barmherzigkeit.“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E as-kush mos ü ëngënjenjë as për ëndonjë mëndyrë, për-se Zot'ynë të mos vinjë dierje të mos vinjë e keqeja qi të për-daë,

„Und niemand soll euch auf irgendeine Art täuschen, weil der Herr nicht kommt bis nicht das Übel kommt, das niedergeworfen wird.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E ti, Betleem, qytetja e Judësë, nukë je m̄ e vogëla ëndër zotënî të Judë{e}së, për-se ën teje të dalë ai qi të governonjë popullinë t'em të Izraelit.

„Und Du Bethlehem, Stadt Judas, bist nicht mehr die kleinste unter den Herrschaften Judas, weil aus Dir der hervorgehen wird, der mein Volk Israel regieren wird.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/kausal/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Impf.: NS për-se + Gerundiv

Jo, për-se jü tue dëlirunë manë-miethëratë mos shkunjitë edhe drithëtë.

„Nein, weil ihr, wenn ihr das Unkraut ausreisst, vielleicht auch den Weizen ausreissen könntet.“

2.3.1.2. Sprechaktbegründung

(Buz fol. 37) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.

Ëngreü e ü zhdrit, Jeruzalem, për-se vien drita jote,

„Erhebe Dich und leuchte, Jerusalem, weil Dein Licht kommt.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.

Sytë t'at anshtë të keq tash për-se ü jam i mirë?

„Ist dein Auge jetzt neidisch, weil ich gut bin?“

(Buz fol. 41) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.

e konvertonii ëm t'enë Zonë, Zotnë t'aj, për-se ai anshtë i duruoshim

„Und bekehrt euch zum Herrn, eurem Gott, weil er geduldig ist.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
mer shpirtinë t'em, për-se ü nukë jam m̄ i mire se të m̄ p̄rind.
„Nimm meinen Geist, weil ich bin nicht besser, als meine Eltern.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
Zot, shelbona, për-se na bdiremi.
“Herr, rette uns, weil wir untergehen.”

(Buz fol. 47v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
As mos grëshitii mjeshtra; për-se një anshtë mjeshtri iij, Krishti.
„Lasst euch nicht ‚Meister‘ nennen, weil (nur) der eine euer Meister ist, Christus.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
k̄i mishërier popullit t'it, për-se anëmiqtë t'anë duonë me na faruom
„Erbarme Dich Deines Volkes, weil unsere Feinde wollen uns vernichten.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Aor.
Mos druoj, Mëri, për-se ti gjete h̄irr ëndaj t'enë Zonë.
„Erschrick nicht, da du Gnade gefunden hast bei Gott.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Aor.
Këqyrë, për-se feja jote t̄y shelboi.
„Siehe, weil dein Glaube dich gerettet hat.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Perf.
Ti në je biri i t'inë Zot, lëshoi këtu pështjerë, për-se anshtë shkruom
„Wenn du Gottes Sohn bist, stürze dich hier hinab, weil es steht geschrieben:“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Perf.
Ecë udhësë, o Satana, për-se anshtë shkruom:
“Verschwinde Satan, denn es steht geschrieben.”

(Buz fol. 41v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + geg.Fut.
e ban fjalë për kafshë të tū, për-se ti kē me vdekunë,
„Regle deine Angelegenheiten, denn du wirst sterben.“

(Buz fol. 42-42v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
E ënbani mend mos e bani të dërejtenë t'aj për-para nierëzet, për-se jü t'ini pātë ën 'sish; për-se jü të mos kini pagëturënë e Atit qiellsë.
„Und gebt acht, daß ihr eure Gerechtigkeit nicht vor den Menschen tut, damit ihr von diesen gesehen werdet, weil ihr sonst keinen Lohn vom himmlischen Vater haben werdet.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Ëngreü e ha, për-se kē të largë udhë.
“Steh’ auf und iss, weil du (noch) einen langen Weg haben wirst.”

se „denn“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS se + Ind.Prs.

Mos trenbii, se ü jam, kini shpënesë.

„Fürchtet euch nicht, denn ich bin es, habt Mut.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/kausal/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS se + Fut.

Pa m'ü afërro, se duo të të për-kas, o biri em,

„Tritt doch zu mir hin, denn ich will dich berühren, mein Sohn!“

2.3.2. Gerundivkonstruktion

2.3.2.1. Sachverhaltsbegründung

(Buz fol. 47v) Adverbiale/kausal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS

Gerundiv

e kthe zinë t'anë ëndë gazëmend, për-se na tue ënbetunë gjall mundë levdojmë emënitë t'at,

„Und wandle unsere Taurigkeit in Freude, damit wir, weil wir lebendig sind, Deinen Namen loben können.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/kausal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS

Gerundiv

jü tue klenë t' urtë shufreni me zemërë të mirë ata qi janë të pā-ditunë.

„Weil ihr klug seid, ertragt ihr gerne die, die ohne Wissen sind.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/kausal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS

Gerundiv

E tue pām Jezü ate se dergjee, e tue njohunë se shumë mot kish qi prit, i tha:

„Und als Jesus ihn sah, daß er darniederlag, und weil er wusste, daß es eine lange Zeit war, die er wartete, sprach er zu ihm:“

2.3.2.2. Sprechaktbegründung

(Buz fol. 30) Adverbial/kausal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS Gerundiv

Ënço, fl të lusmë, Zot, të mujtunitë t'at, e eja për-se ti tue klenë të lutunitë t'anë e të shpëtuomitë t'anë na të jemi të denjë ën kësi perikuli të kua tëvet t'inëve na me klenë dëlirunë e shelbuom.

„Wir bitten Dich Herr, richte Deine Macht auf, und komme, damit, weil Du unser Flehen und unsere Rettung bist, wir würdig sind, aus dieser Gefahr unserer Sünden errettet und erlöst zu werden.“

2.4. Finale Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

2.4.1. Uneingeleitet

(Buz fol. 42-42v) Adverbiale/final/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Ind.Prs.

E ënbani mend mos e bani të dërejtenë t'aj për-para nierëzet, për-se jü t'ini pātë ën 'sish; për-se jü të mos kini pagëturënë e Atit qiellsë.

„Und gebt acht, damit ihr eure Gerechtigkeit nicht vor den Menschen tut, damit ihr von diesen gesehen werdet, weil ihr sonst keinen Lohn vom himmlischen Vater haben werdet.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/final/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

Fëmia jote, Zot, të lusmë me mishërier për-herrë ti i ruoj, për-se ajo qi ma<a> se ënbë shpënesët të hirit qiellsë besonetë ëndimet s'ote për-herrë ajo të jetë ruojtunë.

„Herr wir bitten Dich, beschütze Du Deine Familie immer barmherzig, damit sie, die ihre Hoffnung in die Gnade des Himmels setzt, durch Deine Hilfe immer geschützt sein wird.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/final/nachgestellt/uneingeleitet: HS Imp.: NS Konj.Prs.
*e dërgo Laxarinë të lagnjë gjishtnë m̄a të vogëlinë ënd'ujë, për-se ai a të më refreskon
gluhënë t'eme, për-se ü vinj munduom ëndë këte flakë.*
„Und schicke den Lazarus, damit er die Fingespitze ins Wasser eintauchen wird, damit er mir
meine Zunge erfrischen wird, weil ich in dieser Flamme gequält werde.“

2.4.2. Konjunkional

për-se „damit“

(Buz fol. 42) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
*Zot, ëndije popullit t'it, për-se ata qish ën mundimeshit meritonjënë ti tue na kastiguom ëndë
mishërier t'ande ti mëngo{n}.*
„Herr, erhöere Dein Volk, damit du in Deinem Erbarmen das, was auch immer wir unter
Qualen verdienen, indem Du uns bestrafst, abwendest.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
*Ëngjënimetë qi na kemi zanë, Zot, na tÿ lusmë me të për-vutë ëndimë nē na ban të ëndiekmë,
për-se na këto tue bām me mende na pā ëndonjë të keqe mundë i ëndiekmë.*
„Herr wir bitten Dich, bei dem Fasten, das wir begonnen haben, begleite uns mit gnädiger
Hilfe, damit wir dieses indem wir es ohne irgendeinen schlechten Gedanken machen,
durchführen können.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
*e ën shenjëtjet obidjencje ëndimënë ep, për-se na ato kafshë qi ti nē ënpson na i njohm, e me
ëndimët t'ande na të mundë i <ën>barojmë.*
„Und gib uns Hilfe beim heiligen Gehorsam, damit wir die Dinge, die Du uns lehrst, erkennen
und es uns mit Deiner Hilfe möglich ist, sie zu erfüllen.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Ind.Prs.
*m' a<n>shtë dhanë të munduomitë e mishit, engjëlli i Satanasis, qi më mundon, për-se ü mos
madhështonem.*
„Mir sind Qualen des Fleisches gegeben worden, ein Engel Satans, der mich quält, damit ich
mich nicht erhebe.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
*Zot, na ep ëndimënë popullit kërshtenë, na tue zanë ëngjënimnë shenjëtë, për-se na mundë
qendrojmë kondra tentacionet të shpirtit,*
„Herr, gib uns dem christlichen Volk Hilfe, damit uns, nachdem wir das heilige Fasten
bekommen haben, möglich ist, den Versuchungen des Geistes zu widerstehen.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Perf.: NS për-se + Ind.Prs.
*Zot, ën dhunëtijashit së tū jemi konfirmuom; për-se këto vepëra na me i për-zanë lypnjëmë, e
na tue i lypunë pā të sosunë na i paçim.*
„Herr, durch Deine Gabe sind wir bestärkt worden, damit wir erbitten, um sie zu genießen,
und indem wir sie erbitten, wünschen wir sie ohne Ende.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Prs.
e kthe zinë t'anë ëndë gazëmend, për-se na tue ënbetunë gjäll mundë levdojmë emënitë t'at,

„Und wandle unsere Taurigkeit in Freude, damit wir, weil wir lebendig sind, Deinen Namen loben können.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Opt.
Konvertona, Zot i shelbuomi ünë, në, për-se të ëngjënuomitë e këreshmëvet neve na baftë me klenë me konshiençjet të dëlirë,

„Bekehre uns Herr, Du unser Heil, damit das vierzig tägige Fasten uns werde, ein freies Bewusstsein zu sein.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS për-se + Opt.
Sakramentatë e për-zana, Zot, neve na dhashinë ëndimë, për-se tÿ klofshinë ëndë e pëlqyem ëngjënimetë t'onë

„Herr, die empfangenen Sakramente sollen uns Hilfe sein, damit Dir unser Fasten zum Gefallen sein.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Opt.
Ata, Zot, qi d' madhit t'it ënfalenë me të prunjëtë afërë ti ü gjegi oratëtë; për-se ata qi ën dhunëti<j>et së qiellet janë refreskuom, edhe ëndimet së qiellet për-herrë klofshinë ushqyem.
„Herr, die, die sich demütig vor Deiner Macht verneigen, erhöere Du die Gebete, damit die, die durch das Geschenk des Himmels erfrischt wurden, auch durch die himmlische Hilfe immer genährt sein mögen.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E pr'ashtü voluntjera ü të levdonem për-ënbë sëmundë të më, për-se ëndë muo të banjë vërtutja e Krishtit.

„Und deshalb werde ich mich gerne wegen meiner Schwäche loben, damit in mir die Kraft Christi wohnen soll.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e ata të të ënbënë ënbë duor të tyne, për-se kanba jote mos për-piqetë ënbë gÿrt.

„Und sie werden ihn auf ihren Armen tragen, damit sein Fuß nicht an einen Stein stösst.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
mos ü për-kuatëno këha paret, për-se mos të të v{n}gjanjë kon gjā kafshë mā e keqe.

„Sündige fortan nicht mehr, damit dir nicht irgendeine schlimmere Sache zustossen wird.“

(Buz fol. 46-46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

Ëngre dorënë t'ande për-ënbë gjindt të üoj, për-se ata të shohënë të mujtunitë t'at.

„Hebe Deine Hand über alle Deine Völker, damit Deine Allmacht sehen werden.“

(Buz fol. 37-37v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS për-se + Konj.Prs.

e për-të-rimit të mendsë s'aj, për-se jü të mundë merii e sija anshtë vollundetja e t'inë Zot,

„Und durch die Erneuerung eures Geistes, damit ihr verstehen werdet, was der Wille unseres Herrn ist.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Konj.Prs.

ma për-se të baneë me ü ditunë Izraelit, pr'ashtü ü ershë me pagëzuom ënd' ujë.
„Aber, damit es in Israel zu wissen geschieht, ich bin gekommen, um im Wasser zu taufen.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E hinje se ü ënbëliedh dÿ drü, për-se ü të banj pak gjellë muo e birit t'im;
„Und siehe, daß ich zwei Hölzer sammle, damit ich für mich und meinen Sohn ein wenig Speise bereiten werde.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e të haë, për-se ai të të bekonjë parë se vdes.
„Und er wird es essen, damit er dich preisen wird, bevor er stirbt.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

e ha ën gjajet s'ime, për-se muo të më bekonjë shpirti üjt.
„Und iss von meiner Speise, damit dein Geist mich segnen wird.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e ü të a, për-se të të bekonjë shpirti em.
„Und ich werde essen, damit meine Seele dich segnen wird.“

(Buz fol. 49v-50) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

e ha ën gjajet së birit t'it, për-se të më bekonjë një shpirti üjt.
„Und iss von der Speise deines Sohnes, damit dein Geist mich segnen wird.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

E ti kur të ëngjënojsh lyej kryetë t'at, e laj faqenë t'ande; për-se mos duke{e}sh nierëzet se ëngjënon,
„Und wenn du fasten wirst, salbe dein Haupt und wasche dein Gesicht, damit es nicht scheint, daß du fastest.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

e lutü pr' ata qi ü bdonjëne e ü mundonjëne; për-se jü t'ini bi<j>të e Atit t'ij qi anshtë ënbë qiellt; qi ban me dalë diellënë për-ënbë të mirë e për-ënbë të këqë;
„Und betet für die, die euch verfolgen und euch quälen, damit ihr Kinder des Vaters sein werdet, der im Himmel ist, der die Sonne aufgehen lässt über Gute und Böse.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

Ëndimëtari ünë, Zot, këqyrë neve, për-se na qi ën kuateshit s'onësh jemi randuom, na tue pasunë për-zanë mishërierë t'ande me mende tue klenë liberuom, na të mundë sherbejmë.
„Herr, unser Retter, blicke auf uns, damit uns, die wir von unseren Sünden bedrängt werden, indem wir Dein Erbarmen aufnehmen, um mit dem Geist befreit zu werden, möglich ist, Dir zu dienen.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

e për-ënbrenda e për-jashtëna na ruoj, për-se na ën gjithë së këqiashit na të jemi për-uom ën korpit
„Behüte uns innen und außen, damit wir am Leib vor allen Übeln geschützt sind.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Bierëmë pak ujë ëndë një anë, tÿ të lus, për-se të pī.
„Bring mir etwas Wasser in einem Gefäß, ich bitte dich, damit ich trinken kann.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Për-se na, Zot, të jemi truom, e të denjë ën së shëkrumeshit dhunëtija neve na ban të lusmë për-herë, na me ënbajtunë ordhëninë t'and.
„Herr wir bitten Dich, damit wir gehorchen und der heiligen Gaben würdig sind, mach uns, daß wir immer bitten werden, damit wir Deinen Geboten gehorchen.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
e mjeko sëmundetë e shpirtit t'inë; për-se na tue pasunë të ëndijyemitë, ëndë e bekuomit t'at për-herrë na të gëzonemi.
„Und heile die Krankheiten unsere Seele, damit wir uns immer, nachdem wir Verzeihung erlangt haben, Deines Segens erfreuen werden.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Ëngre, Zot, zemëratë t'onë me trajtuom udhëtë e njëj d'lenit t'it, për-se për t' ardhunit të tī me mende të dëlira na të meritojmë me të sherbyem.
„Herr, rüttle unsere Herzen auf, damit wir Deinem Eingeborenen die Wege bereiten, damit wir durch seine Ankunft verdienen, Dir mit reinen Sinnen zu dienen.“

(Buz fol. 30) Adverbial/final/nachgestellt/Konjunktionalsatz: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Ënço, tÿ të lusmë, Zot, të mujtunitë t'at, e eja për-se ti tue klenë të lutunitë t'anë e të shpëtuomitë t'anë na të jemi të denjë ën kësi perikuli të kua tëvet t'inëve na me klenë dëlirunë e shelbuom.
„Wir bitten Dich Herr, richte Deine Macht auf, und komme, damit, weil Du unser Flehen und unsere Rettung bist, wir würdig sind, aus dieser Gefahr unserer Sünden errettet und erlöst zu werden.“

(Buz fol. 30) Adverbial/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS për-se + Konj.Prs.
E Zot'ynë i pacjencjesë e i ëngushullimit juve ü dhashtë ata të vetëmë jü me e ditunë njani ëm tjetërit por-si ordhënoi Jezü Krishti; për-se jü me një shpirt e me një gojë jü të i bani ëndër t'inë Zot.
„Und der Gott der Geduld und des Trostes möge euch geben, daß der eine vom andern dasselbe weiß, wie es Jesus Christus befahl, damit ihr mit einem Geist und einem Mund Gott ehrt.“

(Buz fol. 30) Adverbial/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Konj.Prs.
E juve thom se Krishti predikoi të përenëtë, për-se ai të ënbaj të vërtetënë e t'inë Zot, e ai të forcon të prometuometë e përindet;
„Und ich sage euch, daß Christus die Beschneidung predigte, damit er die Wahrheit Gottes bewahre und damit er die Versprechungen der Väter bekräftigt.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.
E të haë tëlyenë e mjaltë, për-se ai të dijë me zgjedhunë të mirëtë ën se keqi.
„Und er wird Butter und Honig essen, damit er weiß, das Gute vom Bösen zu lösen.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Konj.Prs.

të djathënë e tī qi ù për-zuna qi ù të për-dā për-para faqesë atī gjindnë, e ù të kthenj krahëtë e regjënjet, e ù për-se të ënçelinj për-para atī dyertë e dyertë mos ënbërshilenë;
„Seine Rechte [Hand], die ich ergriffen habe, damit ich vor seinem Angesicht Völker zerstreue und Könige in die Flucht schlage und damit ich vor ihm Türen aufschließe.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e të t'ap gjā të ënfshehunë ār e vistār, e kafshëtë e fshehuna, për-se të dini se ù jam Zot'ynë qi thëres emënit t'it, Zotit Izraelit,

„Und ich werde dir versteckte Schätze geben und verborgene Kleinodien, damit ihr wisst, daß ich Gottes Sohn bin, der deinen Namen ruft, der Gott Israels.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

Ecëni ëndë Betlemt e kërkonj mirë për djalët, e kur jü t'a kini gjetunë, jü më bani me ditunë, për-se edhe ù të vinj me e adoruom.

„Geht nach Bethlehem und sucht sorgfältig nach dem Kind und wenn ihr es gefunden habt, macht mich (es) wissen, damit auch ich gehen werde, um es anzubeten.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Konj.Prs.

ma ai qi më dërgoi për-se ù të pagëzoni me ujë, ai më tha:

“Aber der, der mich schickte, damit ich mit Wasser taufe, der sprach zu mir.”

(Buz fol. 37v-38) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

për-herrë e ënbë gjithë-vend na ëndimo, për-se për këtë misterjo qi ti ordhënove na të jemi pjesëtarë, me sÿ të dëlirë na të këqyrnjëmë e me të mirë mende e shqisee na munda për-zamë.

„Hilf uns immer und überall, damit wir mit reinen Augen das Mysterium, von dem Du uns befohlen hast, Anteil zu haben, erkennen und daß es uns möglich ist, mit Sinn und Verstand aufzunehmen.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

O Zot, qi na vune ëndë kaqë perikula për fraxilitat t'anë, na tue mos mujtunë me ù ënbajtunë, epna neve të shëlbuiltë të mentsë e të korpit, për-se na ato kafshë qi për kuahtëtë t'onë na pësojmë, ti tue na ëndimuo na të mundë vençojmë.

„O Herr, der Du uns unter solche Gefahren gestellt hast durch unsere Schwäche, so daß wir nicht vermögen, uns aufrecht zu halten, gib uns Gesundheit des Geistes und des Leibes, damit wir diese Dinge, die wir wegen unserer Sünden erleiden, indem Du uns hilfst, besiegen können.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

Orata<të> e popullit t'it, tÿ të lusmë, Zot, ti ato për-vutë për-ze, për-se na qi për të dërejtë për kuahtëtë t'onë na jemi munduom, për lavd të madh të emënit t'it për-mishëriershim na të jemi liberuom.

„Herr, wir bitten Dich: erhöre die demütigen Gebete Deines Volkes, damit wir, die wir zu Recht von unseren Sünden gequält werden, barmherzig befreit werden durch den Ruhm Deines Namens.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

ma kastigon<j> korpnë t'em, e siell për ëndënë sherbëturë; për-se ù tue pasonë predikuom tjerëvet ù as për ëndonjë kafshë mos jëm ëndishkuom.

„Und ich kasteie meinen Leib und ich bringe ihn in Diensbarkeit, damit ich nicht, nachdem ich anderen gepredigt habe, durch irgendeine Sache bestraft werde.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS për-se + Konj.Prs.
Të besuomëtë e tû, Zot, për dhunëtijë të tû klofshinë konfirmuom, për-se ato kafshë tue i për-zanë ata të lypnjënë me i për-zanë,

„Deine Gläubigen, Herr, sollen durch deine Gaben bestärkt werden, damit sie, wenn sie diese Dinge annehmen, diese Dinge erbitten, um sie zu erhalten.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.
ma ù ënbahem, për-se mos më ëndishkonjë kush për-ënb[¥] se shoh [recte sheh] se jam, o ai qi ën meje gjegjetë.

„Aber ich unterlasse es, damit mich nicht einer dafür tadeln möge, daß er sieht, wie ich bin, oder der, der von mir hört.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS për-se + Konj.Prs.
ma tjerëvet për shenbëllturë; për-se tue panë mos shohënë, e tue gjegjunë mos ëndiglönjë.

„Aber den anderen durch Gleichnisse, damit sie, wenn sie sehen, nichts sehen und wenn sie hören nichts verstehen.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e ënbas-andaj vien dreqi e ù mer fjalënë ën zemëret, për-se mos shelbonenë tue besuom.

„Und dann kommt der Teufel und er nimmt ihnen das Wort aus dem Herz, damit sie nicht gerettet werden, wenn sie glauben.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.
e ata janë ënbëluom plot të keq, për-se ata ernjënë faqenë e tyne, për-se të dukenë se banjënë pëndesë me të ëngjënuom;

„Sie sind verhüllt voll mit Bösem, weil sie ihre Gesichter verdunkeln, damit sie scheinen, daß sie reuig sind, um zu fasten.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
E pr'ashtü m̄ këha paret mos ëngjënoni por-si ëngjënuotë dierje tash, për-se zani uj të jetë gjegjunë ëndë e naltat.

„Und deshalb fastet jetzt nicht wie ihr bislang gefastet habt, damit eure Stimme im Himmel gehört werden wird.“

(Buz fol. 42-42v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E ënbani mend mos e bani të dërejtënë t'aj për-para nierëzet, për-se jü t'ini pātë ën 'sish; për-se jü të mos kini pagëturënë e Atit qiellsë.

„Und gebt acht, daß ihr eure Gerechtigkeit nicht vor den Menschen tut, damit ihr von diesen gesehen werdet, weil ihr sonst keinen Lohn vom himmlischen Vater haben werdet.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

Kur ti ban lëmoshënë, mos bierë tronbetësë për-para veti, por-si e banjënë hipokrititë ëndë sinagogat e pr' udhat, për-se të jenë ënderunë ën nierëzishit;

„Wenn du Almosen gibst, trompete es nicht vor dir her, wie es die Heuchler in der Synagoge und auf der Strasse tun, damit sie von den Menschen verehrt werden.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Ma ti kur të bajnsh lëmoshënënë t'ande, ban të mos dië e shtëmankta jote qish ban e djatha jote; për-se lëmoshëna jote të jetë bām ënfshehunë;

„Aber wenn du dein Almosen geben wirst, mach', daß deine Linke nicht wissen wird, was deine Rechte macht, damit dein Almosen im Verborgenen bleiben wird.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Defendona, Zot, popullinë t'and e ën gjithë kuahtëshit ti për-vutë ata dëlirr, për-se atyne as ëndonjë e pā-keqe mos ü mond<o>një, atyne tue mos ü zotënuom ëndonjë e keqe,
„Herr bewahre uns, und mach' gnädig dein Volk frei von allen Sünden, damit sie kein Unheil quält, wenn sie kein Übel beherrscht.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

As-kana mos trazojmë, për-se vepëra e misterit t'inë mos jetë turpënuom;
„Wir wollen niemanden beleidigen, damit unser Amt nicht getadelt wird.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + mund + Konj.Prs.

Mendetë t'onë na tÿ lusmë, Zot, me dritët të t' zhdritunit t'it shkenxe, për-se na mundë shohmë ato kafshë qi na kemi për të vepëruom; e qish për të dërejhtë anshtë na mundë vepërojme.
„Herr, wir bitten Dich, erleuchte unsere Gedanken mit dem Licht Deines Wissens, damit wir diese Dinge, die wir zu bewerkstelligen haben werden, sehen können und damit wir bewerkstelligen können, was auch immer das Richtige ist.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS për-se + Konj.Prs.
e Zot'ynë të ban me të thanë sod se ti i je popullë atÿ për të ruojtunë, por-si të pat thashunë, për-se ti të ënba<a>sh gjithë ordhëninë e tÿ;

„Und der Herr machte dich heute zu nennen, daß du ihm sein Volk bist, um beschützt zu werden, wie er zu dir gesprochen hatte, damit du alle seine Anordnungen einhalten wirst.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
e d' dhimtunit tÿ e vene për-ënbÿ gjind ëmnerë t'ande, qi tÿ nukë lypnjënë, për-se ata të njohëne se nukë anshtë tjetërë Zot ma<a> se ti, e për-se ata të rëfyenjënë kafshëtë e tÿ të mëdhāt.

„Und Deinen Schrecken Deines Namens sende über alle Völker, die Dich nicht suchen, damit sie erkennen werden, daß es keinen anderen Gott gibt außer Dir und damit sie Deine Wunder verkünden.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

e të të bierë ëndë mend ën finit, për-se të kallëzonjëne kafshëtë e mëdhā të tÿ,
„Und mögest an das Ende denken, damit sie Deine Wunder verherrlichen werden.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E por-si për-para faqesë tyne ü santifikove ëndë në, asthü për-para faqesë s'anë të jësh madhështuom ën 'sish; për-se edhe ata të të njohënë, por-si edhe na të njohmë për-se s' a<n>shtë tjetërë Zot ma<a> se ti, Zot.

„Und so wie Du Dich uns vor deren Antlitz geheiligt hast, so sollst Du Dich für sie vor unserm Antlitz groß machen, damit auch sie Dich erkennen werden, so wie auch wir Dich erkannt haben, weil es außer Dir keinen anderen Gott gibt.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS për-se + Konj.Prs.
E ai Zoti i paqit ü shenjëtoftë gjithëve mē se mirë; për-se shpirti u<u>j të ënbahetë
„Und er der Gott des Friedens möge euch ganz und gar heiligen, damit euer Geist bewahrt bleiben wird.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS për-se + Konj.Prs.
ënbë mëndyrët qi jü kletë ënpsuom ën nesh si ü duhetë jü t' ecëni, e me pëlqyem t'inë Zot, për-se jü mē fort të shumonii.
„Auf die Art und Weise, die euch von uns gelehrt worden ist, sollt ihr gehen, wie es euch geziehmt, um Gott zu gefallen, damit ihr vollkommen werdet.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.
Për-se këjo anshtë vollundetja e t'inë Zot, jü me klenë ëndë shenjëtënë; për-se jü të ënbahii ën kuaatit së pā-glanë, e për-se i silli-dota ën jush të dië me gëzuom anëtë e vet
„Denn das ist der Wille Gottes, daß ihr geheiligt seid, damit ihr euch fernhalten werdet von Unzucht, und damit ein jeder von euch seine Ehefrau in Freude erkennen soll.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
e dërgo Laxarinë të lagnjë gjishtnë mē të vogëlinë ënd'ujë, për-se ai a të më refreskon gluhënë t'eme, për-se ü vinj munduom ëndë këte flakë.
„Und schicke den Lazarus, damit er die Fingespitze ins Wasser eintauchen wird, damit er mir meine Zunge erfrischen wird, weil ich in dieser Flamme gequält werde.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS për-se + Konj.Prs.
ate ü të dërgonj ëndë shtëpë të t'im et, , ai me ü deshmuom të vërtetënë atyne, për-se edhe ata mos vinjënë ëndë këto viseet të munduome.
„Du wirst ihn ins Haus meines Vaters schicken, damit er ihnen die Wahrheit mitteilt, damit auch sie nicht an diese Ort der Qualen kommen sollen.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.
Ji afërë, Zot, sherbëtorëvet tuve, e të për-vutëtë e jetëse glatë ënfal atyne qi e lupnjëne, për-se ata, o bās e ruojtës, të levdonenë ën teje, e ata qish bashkë anshtë forco e të forcuomitë ruoj.
„Herr, sei Deinen Dienern gnädig, und schenke denen ,die sie erbitten, die langwährende Gunst, damit sie Dich als Schöpfer und Bewahrer loben werden, und das was gemeinsam ist bestärke und das Bestärkte bewahre.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.
E këta ai e ban, për-se a të munda ënxjir ën duorshit së tynesh, e për-se ate kthen përhapë tek përindi.
„Und er tat dies, damit es ihm möglich wäre, ihn aus ihren Händen zu befreien und damit er ihn den Eltern zurückbringt.“

(Buz fol. 30v) Adverbial/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS për-se + Konj.Impf.

Ënd'ate mot: dërguonë Xhudhi<i>të ën Jeruzalemit priftënitë e xhakontë tek Gjon Batista për-se ate të pyesnjinë:

„Zu dieser Zeit schickten die Juden Priester und Schriftgelehrte aus zu Johannes den Täufer, damit sie ihn fragten.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Perf.
e ti neve ëndimënë e vertutsë s'ate na ep, për-se ëngushullimit s'it të jenë ëngritunë ata qi ëndë mishërier t'ande besonjëne.

„Und gib uns Deine Hilfe und Kraft, damit die erhoben sind, die an Dein Erbarmen glauben.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Perf.
e eja, për-se gjithë ata qi besonjëne ënbë mishëriert t'ande ën gjithë së pā-ligjëshit shpjert ata të jenë shpëtuom.

„Und komm, damit alle, die an Dein Erbarmen glauben, bald von allen Übeln befreit werden.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Aor. II: NS për-se + Konj.Plusquamperf.

kle shpūm Jezū ëndë shkretëtīt ën Shpirtit shenjëtë së tī, për-se ai t'ish tentuom ën dreqit.

„Jesus wurde vom Heiligen Geist in die Wüste geführt, damit er vom Teufel in Versuchung geführt würde.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Gerundiv
ëndë-req ën vetëhej zemërënë e sherbëtorëvet tuve; për-se ti tue pasunë dhanë të ëndhezunitë e shpirtit s'it; e na tue ü gjetunë të forcuom ëndë e bāmet edhe tue ëndiekunë me të bām.

„Lenke zu Dir selbst die Herzen Deiner Diener, damit wir, nachdem Du Die Glut Deines Geistes gegeben hast, sowohl bestärkt im Handeln gefunden werden, als auch folgen, (es) zu tun.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS për-se + Gerundiv
ü ritë ëndë nē të lusmë, Zot, vepëra e vërtutsë s'ate, për-se na tue klenë ushqyem ën sakramentashit së divina, ën dhunëtijet s'ote na me klenë gatī na me për-zanë të prometuometë për 'to.

„In uns soll wachsen, Herr – wir bitten Dich – das Werk Deiner Kraft, damit wir genährt werden durch göttliche Sakramente, durch Deine Gnade bereit zu sein, durch diese die Verheissungen zu erlangen.“

(Buz fol. 30) Adverbial/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Perf.: NS për-se + Infinitiv
jū dini se qish-do anshtë shkruom, na me xanë shkruom janë; për-se për pacjencjet e për ëngushullimt të t' shkruomet, shpënesë na me pasunë.

„Brüder, ihr wisst, daß, was auch immer geschrieben ist, geschrieben ist, um uns zu belehren, damit wir durch die Geduld und den Trost der Schriften Hoffnung haben.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Infinitiv
Devocjona e popullit t'it na të lusmë, Zot, ti me zemërë të për-hirshime ëndiglo, për-se ata qi me të ëngjënuom mundonjëne mishtë e korpit, për frujtit të vepëravet mirave ata me klenë për-të-rīm ëndë mendet.

„Herr, wir bitten Dich, schau gnädigen Herzens auf die Bitten Deines Volkes, damit die, die durch Enthaltung das Fleisch des Leibes abtöten, durch die Früchte der Wunderwerke, gefestigt im Geist werden.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Infinitiv *Epna neve, tÿ të lusmë, Zot, ëndimënë e hirit s'it: për-se na ëngjënimit e oratëvet me klenë gjegjunë për të shelbuom ën anëmishit ën mend{i}jet e ën korpit.*

„Wir bitten Dich Herr, gib uns die Hilfe Deiner Gnade, damit wir dem Fasten und den Gebeten gehorchend werden, um von den Feinden des Geistes und des Leibes befreit zu werden.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Infinitiv *Epna, tÿ të lusmë, Zot, popullit t'it të shelbuom ën mendesh e ën korpi, për-se na vepëravet mirave tue ü afëruom, ëndimet së vërtutsë s'ate na me klenë të denjë me klenë përuom.*

„Herr, wir bitten Dich, gib uns, Deinem Volk Gesundheit an Seele und Leib, damit wir, indem wir uns den guten Werken nähern, der Hilfe Deines Schutzes würdig werden, um verteidigt zu werden.“

qi „damit“

(Buz fol. 44) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs. *e ep farënë atÿ qi e ënbiell e bukënë atÿ qi e ha;*

„und er gibt ihr Getreide, um es zu säen und Brot, um es zu essen.“

(Buz fol. 46v-47) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Infinitiv: NS qi + Ind.Prs.

Neve na ep, t□ të lusmë, o i mujtuni Zot, se fëmija jote qi mondonjënë mishtë ën alimentat ata tenpero ata me ëndiekunë të dërejtënë qi për kumat ata ëngjënonjënë.

„O allmächtiger Gott, wir bitten Dich, gib uns, daß Deine Familie, die ihren Leib züchtigt, sich an den Speisen mäßigt, um der Gerechtigkeit zu folgen, damit sie sich der Sünden enthält.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS qi + Opt.

Neve na ban hÿrr, o i mujtuni Zot, qi t' ardhunitë e festësë të birit t'it neve na dhashtë ëndimënë e gjellësë të kësaj jete, e pagëturënë e jetësë amëshuome neve na dhashtë hÿrr na me e pasunë.

„Gib uns Gnade, allmächtiger Gott, damit uns das Kommen des Festes Deines Sohnes Hilfe für dieses Leben geben möge und es möge uns die Gnade geben, den Lohn des ewigen Lebens zu erhalten.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS qi + Opt.

ti na ep afërë, qi kondra gjithë kafshëvet këqia, ëndimet së doktorit së gjindsë na klofshim defenduom.

„Sei uns gnädig, damit wir durch den Beistand des Völkerlehrers gegen alle üblen Dinge geschützt sind.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS qi + Opt.

Hÿrr na ep, të lusmë, i mujtuni Zot, qi na ansi së shelbuomi na paçim të bāmetë;

„Sei uns gnädig allmächtiger Herr, wir bitten Dich, damit wir die Werke des Heils haben mögen.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Opt.: NS qi + Opt.

Hiri iijt, tÿ të lusmë, Zot, mos na lëshoftë, qi edhe së shekruomet sherbëtore na baftë të denjë,
„Herr wir bitten Dich, Deine Gnade soll uns nicht verlassen, damit sie uns auch würdig mach
für den heiligen Dienst.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS qi + Konj.Prs.
të djathënë e tī qi ü për-zuna qi ü të për-dā për-para faqesë atī gjindnë, e ü të kthenj krahëtë e
regjënjet, e ü për-se të ënçelinj për-para atī dyertë e dyertë mos ënbërshilenë;
„Seine Rechte [Hand], die ich ergriffen habe, damit ich vor seinem Angesicht Völker
zerstreue und Könige in die Flucht schlage und damit ich vor ihm Türen aufschließe.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Prs.
O Zot, një i vetëmë lenë, qi ëndë substancjet të korpit t'inë ü dëftuo, neve të lusmë na ep
hi<i>rr, qi pr' ate qi ënbë mëndyrët t'anë na për-jashtëna njohm e për-ënbrenda na të
meritojmë me klenë reformuom.
„O Herr, der Eingeborene, der sich in Gestalt unseres Leibes zeigt, sei uns gnädig – wir bitten
Dich - , daß wir durch ihn, den wir in unserer äußeren Ähnlichkeit erkannt haben, verdienen,
innerlich umgestaltet zu werden.“

se „daß, damit“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
Ata, Zot, qi për dhunëtijë t'ande për-zanë sakratë misterja, tÿ të lusmë, se për të vërtetë për
qish mëndyrë ata i për-zanë na ep për të vërtetë e ato me klenë.
„Herr wir, die durch Deine Gabe die heiligen Geheimnisse aufnehmen, bitten Dich, daß wir
sie wahrlich auf jede Art und Weise empfangen und gib uns, daß sie auch wahrhaftig sind.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS se + Ind.Prs.
E për këta ü trī herrë luta t'enë Zonë se kÿ mundim dahetë ën meje;
„Und deshalb habe ich dreimal den Herrn gebeten, damit diese Qual von mir weicht.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS se + Ind.Prs.
Na tÿ lusmë, Zot, ti popujet kërshtenave, qish me mende t'onë na thomi se njohmë, e duomë
dhunëtijënë e qiellsë, qi na për ditë çelebrojmë.
„Herr, wir bitten Dich, (gib) den christlichen Völkern, daß wir mit dem Geist erkennen, was
auch immer wir sagen und daß wir die Gaben des Himmels lieben, die wir täglich preisen.“

në mos „damit nicht“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS në mos + Opt.
O Zot, qi ti shove tre djelmet flakënë e zjarmit, afërë neve na ep hÿrr sherbëtorëvet tuve, në
mos na diektë flaka e kua tëvet.
„O Gott, der Du den drei Jünglingen die Feuerflamme besänftigt hast, gib uns deinen Dienern
Gnade, damit uns die Flamme der Sünden nicht verbrenne.“

2.4.3. Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv
Tue klenë Jezü ën dÿ-ënbë-dhietë vietësh, e tue votë ëm Jeruzalem por-si ish zakoni me votë
ditëne e festësë, vote me Jozefnë e me t' amët Mërinë.

„Als Jesus 12 Jahre alt war, machte er sich mit Joseph und mit seiner Mutter Maria auf den Weg, um nach Jerusalem zu gehen, wie es Gesetz war, zum Festtag zu gehen.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

e si nukë e gjetnë Û kthyenë ëm Jeruzalem tue lypunë.

„Und als sie ihn nicht fanden, kehrten sie nach Jerusalem zurück, um (ihn) zu suchen.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/final/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt: NS Gerundiv

e ajo Û ënbushhtë m̄ se shumë ëndë jÛ ëndë gjithë të ditunë, tue ënpsuom e tue Û amajstruom jÛ vetë-vetëhenë ëndë psalma e ëndë himna, qi do me thashunë tue dhanë lavd t'inë Zot, e ëndë kankë të shpirtit me h̄rr tue kënduom ëndë zemërat t'uj t'inë Zot.

„Und es [das Wort] erfülle euch reichlich mit allem Wissen, damit ihr euch selbst belehrt und ermahnt mit Psalmen und Hymnen, was heißen soll, Gott zu loben, und mit geistlichen Gesängen, indem ihr in euren Herzen unseren Herrn preist.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/final/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

se hinje Ûj Zot të vinjë tue vendekuom e tue kthym e juve t'Û shelbonjë.

„Siehe, euer Herr wird kommen, um zu rächen und um euch zu erlösen.“

(Buz fol. 38v) Adverbial/final/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

E s̄ mundëni, bani të keni paq me gjithë kana, tue mos b̄m vendetë për vetë-vetëhenë.

„Und sowie ihr es vermögt, macht, daß ihr mit allen Frieden habt, damit ihr selbst nicht Rache nehmt.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Gerundiv

Ëndimëtari Ûnë, Zot, këqyrë neve, për-se na qi ën kuateshit s'onësh jemi randuom, na tue pasunë për-zanë mishërierë t'ande me mende tue klenë liberuom, na të mundë sherbejmë.

„Herr, unser Retter, blicke auf uns, damit uns, die wir von unseren Sünden bedrängt werden, indem wir Dein Erbarmen aufnehmen, um mit dem Geist befreit zu werden, möglich ist, Dir zu dienen.“

2.4.4. Infinitivkonstruktion

(Buz fol. 30) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Vëllazëne: Û banj me ditunë se m̄ anshtë herra na ën gjumit me Û ëngritunë

„Brüder, es geschah zu wissen, daß die Stunde schon nahe ist, uns vom Schlaf zu erheben.“

(Buz fol. 32-32v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

Oratëtë <e> popullit t'it, na tÿ për-vutë lismë, Zot, ato me për-zanë, për-se na për kuatëtë t'onë për të dërejte të jemi munduom për të vizituomit të mishëriersë s'ate na me klenë ëngshulluom.

„Herr, wir bitten Dich demütig, die Bitten deines Volkes aufzunehmen, weil wir zurecht für unsere Verfehlungen gequält werden, damit wir getröstet werden durch das Kommen Deiner Barmherzigkeit.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

e na vijmë ate me e adoruom.

„Und wir kommen, um ihn anzubeten.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
ü juve lus për mishëriert të t'inë Zot jü me dhanë korporatë t'uoj pr' ost{i}je të gjallë e shenjëtë, tue klenë pëlqyem t'inë Zot

„Ich bitte euch um des Erbarmen Gottes willen, euren Leib als lebendiges und heliges Opfer zu geben, das Gott gefällt.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Tÿ tue ü lutunë të lusmë, o i mujtuni Zot, qi ata qi ën sakramentashit së tÿsh janë rekriuom me të pëlqyeme arësenje edhe na ep hÿrr me të sherbyem.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erquickt werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
e ata në ënbahenë me pasunë kunorë të për-mortshime, aqë mǎ fort duhetë jü të ënbahii jü me e pasunë të pǎ-përmortshime.

„Und wenn sie sich enthalten, um einen sterblichen Kranz zu erlangen, müsst ihr euch sehr viel stärker enthalten, um einen unsterblichen [Kranz] zu erlangen.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Ëndë Damaskut ai qi ish vum për-ënbÿ gjint të regjit Arete ruon qytetnë me më zanë;
„In Damaskus bewachte der, der vom König Aretes über das Volk eingesetzt worden war, die Stadt, um mich zu ergreifen.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Duol një qi ënbjill me ënbiellë farënë e tÿ;

„Es ging einer hinaus, der sät, um seinen Samen zu zu säen.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Kush kǎ veshë me ëndigluom, ëndiglonjë.

„Wer Ohren hat, um zu hören, der soll hören.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Tÿ tue t'ü lutunë fort të lutemi, Zot i mujtunë, qi ata qi për-të-rÿm janë me sakramentat të tÿ, tÿ edhe me të pëlqyeme të ba<a>me me të sherbyem na ep.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich heftig, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erneuert werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs. NS Infinitiv
Të lutunatë t'onë tÿ të lusmë Zot, për-mishëriershim ti me na i gjegjunë; e ën së ënlidhunashit së kuatet të t'inëve ti tue na pasunë absolvuom, ën gjithë së këqiashit neve na defendo.

„Wir bitten Dich Herr, unsere Gebete gnädig zu erhören und nachdem wir von allen Fesseln der Sünde befreit worden sind, behüte uns vor allem Bösen.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
e ata janë ënbëluom plot të keq, për-se ata ernjënë faqenë e tyne, për-se të dukenë se banjënë pëndesë me të ëngjënuom;

„Sie sind verhüllt voll mit Bösem, weil sie ihre Gesichter verdunkeln, damit sie scheinen, daß sie reuig sind, um zu fasten.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Zot, ji afërë oratëvet t'onëve e hīrr ban, qi kÿ ëngjënīm ùni qi anshtë ai me ëngjërūom
shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-si njanënë asthū tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me
devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Zot, ën dhunëtijashit së tū jemi konfirmuom; për-se këto vepëra na me i për-zanë lypnjëmë, e
na tue i lypunë pā të sosunë na i paçim.

„Herr, durch Deine Gabe sind wir bestärkt worden, damit wir erbitten, um sie zu genießen, und indem wir sie erbitten, wünschen wir sie ohne Ende.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
na ü konfortojmë jū me mos për-zanë hirë e t'inë Zot ëndë e bdierë; për-se ai thotë:

„Wir ermahnen euch, nicht vergeblich die Gnade Gottes zu empfangen, denn er spricht:“

(Buz fol. 44) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
e ai t' i ketë mishërier, për-se ai anshtë fort i për-mishëriershim me ëndijyem, por-si ai thotë:
“Und er wird sich seiner erbarmen, denn er ist groß, um zu verzeihen, indem er spricht:“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
E në del një shpirt i pëganë ën nierit, e vete ëndër-për dhët me lypunë të pushuom tue mos e
gjetunë.

„Und wenn der unreine Geist aus dem Menschen hinausfährt, (dann) geht er über die Erde, um Ruhe zu suchen, indem er sie (aber) doch nicht findet.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
e s' t' ep ligjja me ënçuom shtratë ansi vendi.

„Und es gibt für dich keine Recht, um das Bett von hier wegzutragen.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Zot, ji afërë popullit t'it e ata qish ti kthen për devocjon me të për-vutë ëndimë ti tue na
pasunë mishërier ti për-të-rī.

„Herr, sei Deinem Volk gnädig und denen, die Du durch Hingabe bekehrst, um Dich als Hilfe anzunehmen indem Du Dich erneut unser erbarmst.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
e Zot'ynë të ban me të thanë sod se ti i je popullë atī për të ruojtunë, por-si të pat thashunë,
për-se ti të ënba<a>sh gjithë ordhëninë e tī;

„Und der Herr machte dich heute zu nennen, daß du ihm sein Volk bist, um beschützt zu werden, wie er zu dir gesprochen hatte, damit du alle seine Anordnungen einhalten wirst.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
na ü lasmë jū me ënpsuom të mitunitë,

„Wir bitten euch, daß ihr die Unruhestifter belehrt.“

(Buz fol. 46v-47) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs. [recte: tenperon]: NS Infinitiv

Neve na ep, tÿ të lusmë, o i mujtuni Zot, se fëmija jote qi mondonjënë mishtë ën alimentat ata tenpero ata me ëndiekunë të dërejtënë qi për kumatet ata ëngjënonjënë.

„O allmächtiger Gott, wir bitten Dich, gib uns, daß Deine Familie, die ihren Leib züchtigt, sich an den Speisen mäßigt, um der Gerechtigkeit zu folgen, damit sie sich der Sünden enthält.“

(Buz fol. 48-48v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

ü thotë Zot'ynë qi kërkon zemëratë e qi provon për-brendësatë me dhanë gjithë-kui por-si ansh të udha e tÿ e por-si frujti i vepëravet tÿ.

„Zu euch spricht der Herr, der die Herzen erforscht und der die Nieren prüft, um einem jeden zu geben, wie sein Weg ist und die Frucht seiner Werke.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
E gjithë ato kafshë qi ata ordhënonjënë jü me bātë, ënbanii e i bani;

„Und alle die Dinge, die sie euch anordnen, damit ihr sie tut, haltet fest und tut sie.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
E gjithë vepëratë e tyne qi banjënë ata i banjënë me klenë pātë;

„Und alle ihre Werke, die sie tun, tun sie, um gesehen zu werden.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Infinitiv
E ai edhe tue folë shumicësë, e ama e tÿ e të vëllazënitë ishjinë për-jashtëna ati me i folë.

„Und als er noch zur Menge sprach, waren seine Mutter und seine Brüder draußen, um mit ihm zu reden.“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv
Qish duoltë ëndë shkretëtÿ ? me pātë një kallëm ën erret lëkundunë?

„Was seid ihr in die Wüste hinausgegangen, um ein Schilfrohr, vom Wind bewegt, zu sehen.“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: Infinitiv
Po qish votëtë ? me pātë një nierë ënvëshunë me petëka të bukura?

„Was seid ihr gegangen, um einen Mann, bekleidet mit schönen Gewändern, zu sehen.“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv
Po qish votëtë ? Me pātë profetënë?

„Was seid ihr gegangen, um einen Propheten zu sehen.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv
E si ü ënbaruonë ditë e festësë ata me kthiem, ënbet djalëtë Jezu ëm Jeruzalem.

„Und als das Fest endete, um zurückzukehren, blieb Jesus in Jerusalem.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv
E si erdh me ü afëruom Jerikut, një i verbënë rij ënb'udhë, tue lypunë.

„Und als er kam, um sich Jericho zu nähern, saß ein Blinder auf der Strasse, der bettelte.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv
ü kleshë sëmunë e ëndë burg e nukë erdh të me më pātë.

„Ich war krank und im Gefängnis und ihr kamt nicht, um mich zu besuchen.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/final/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv

e hi<i>r ep ata ëndaj tÿ me klenë mendetë t'onë ën dëshirit s'it ÿ a zhdrit, e dëshiri i korpit t'inë na tue ëngjënuom ai ÿ kastigoftë.

„Und gib gnädig, daß unser Geist im Verlangen nach Dir erglüht, um bei Dir zu sein und das Verlangen unseres Leibes durch Enthaltbarkeit sich züchtigen möge.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *e atÿ dëshëroi shpirti me i dalë e tha:*

“Und dort wünschte der Geist, daß er hinausgehe und er sprach:”

(Buz fol. 44v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *e t' i apë për të bdierë; për-se ajo erdh ën së sosunit së dheut me gjegjunë urtënë e Salamonit;*

„Und sie wird sie verdammen, weil sie von den Grenzen der Erde kam, um die Weisheit Salomons zu hören.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *për-se ÿ ordhën{u}ova njëi gruo së vejë me të ushqyem.*

„Denn ich habe einer Witwe befohlen, Dich zu ernähren.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *E ajo vo me marë,*

„Und sie ging, um es zu holen.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *ai të jetë sherbëtori ÿ{u}j; por-si i Biri i nieriut qi s'erdh me klenë sherbyem,*

„Der wird euer Diener sein, wie der Menschensohn, der nicht kam, um bedient zu werden.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *e dha sherbëtorëvet me e punuom,*

„Und er überließ [den Weinberg] den Dienern, um ihn zu bearbeiten.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *ai ÿ vu me votë ën viaxë.*

„Und er ging fort, um zu verreisen.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Infinitiv *E si ÿ afëruo moti me marë frujtinë, dërgoi sherbëtorëtë e tÿ tek punëtorëtë, ata me për-zanë frujtinë e tÿ.*

„Und als die Zeit der Ernte sich näherte, schickte er seine Diener zu den Arbeitern, um seine Früchte in Empfang zu nehmen.“

(Buz fol. 30) Adverbial/final/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Perf.: NS Infinitiv *Vëllazënë: jÿ dini se qish-do anshtë shkruom, na me xanë shkruom janë*

„Brüder, ihr wisst, daß, was auch immer geschrieben ist, geschrieben ist, um uns zu belehren.“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Perf.: NS Infinitiv *e nieri të jetë njohunë ën kuaatit ai qi anshtë gjykuom për të bdierë qi të jetë me shumë të keq,*

„Und der Mensch der Sünde wird bekannt sein, der bestimmt wurde, zu verderben, der mit allem Übel sein wird.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Perf.: NS Infinitiv

e ü të t' ap dÿ rasa ën guri, e ligjë e ordhëninë qi ü kam shkruom ti me i ënpsuom d' bije{e}t Izraelit.

„Und ich werde dir zwei Steintafeln geben und ein Gesetz und ein Gebot, das ich geschrieben habe, damit du die Kinder Israels unterrichtest.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS geg. Futur: NS Infinitiv *e kanë me e dhanë ëndër duor të nierëzet me e munduom e me e vum ënbë kryqt;*

„Und sie werden ihn den Händen der Heiden ausliefern, um ihn zu quälen und ihn ans Kreuz zu schlagen.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: Infinitiv *Ëngre, Zot, zemëratë t'onë me trajtuom udhëtë e njëj d'lenit t'it, për-se për t' ardhunit të tī me mende të dëlira na të meritojmë me të sherbyem.*

„Herr, rüttle unsere Herzen auf, damit wir Deinem Eingeborenen die Wege bereiten, damit wir durch seine Ankunft verdienen, Dir mit reinen Sinnen zu dienen.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *O Zot, ti qi sheh se na për të dërejët t'anë na jemi munduom, neve na ep hÿrr afërrë na për të panët t'at na me klenë ëngushlluom.*

„O Herr, der Du siehst, daß wir durch Deine Gerechtigkeit gequält sind, gib uns Gnade, daß wir durch Deinen Anblick getröstet werden.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *Ecëni ëndë Betlemt e kërkon mirë për djalët, e kur jü t'a kini gjetunë, jü më bani me ditunë, për-se edhe ü të vinj me e adoruom.*

„Geht nach Bethlehem und sucht sorgfältig nach dem Kind und wenn ihr es gefunden habt, macht mich (es) wissen, damit auch ich gehen werde, um es anzubeten.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *Neve na ep, o i mujtuni Zot, ato kafshë qi na me të madhe festë festojmë e çelebrojmë, me të ditunët të mentsë na me klenë purguom.*

„Allmächtiger Gott, gib uns diese Sache, die wir mit großem Fest feiern und zelebrieren, damit wir den Geist kennen, uns zu reinigen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *e mos ini të prituom me xanë{e} ... t'inë Zot me sherbyem;*

„Seid nicht faul im Eifer, dem Herrn zu dienen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/final/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *e nē me na përuom ëndej dorënë e djathë të t' madhit t'it.*

„Strecke deine mächtige Rechte aus, um uns zu schützen.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *Ënbëlidhni parë manë-miethëratë e i bani fashë për të diegunë;*

„Sammelt zuerst das Unkraut und macht es zu Bündeln, um es zu verbrennen.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/final/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv *e ën ordhënit plak na me klenë purguom ëndë e përzienët të sherbëturësë për të shelbuom neve me shkuom na ban.*

„Und mach uns von der alten Schuld gereinigt zu sein, um einzutreten in die Gemeinschaft des Dienstes um errettet zu werden.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv
*e ata qi ën gjellet së korpit ordhëno ata të ënbahenë ën gjithë vesi qi për të keq mundë jetë
edhe hi<i>rr epna me më<n>guom.*

„Und die, denen Du befiehlst, daß sie sich von Speise enthalten werden und von jedem Fehler, der beim Bösen möglich ist, gib uns auch die Gnade, abzulassen.“

(Buz fol. 49-49v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Imp.: NS Infinitiv
*Ban neve, Zot, tÿ të lusmë, na tue pasunë për-zanë pentë e t' shelbuomit së jetësë glatë asthü
na ban me të ënxitunë të pā-pushim na asaj jete me ardhunë.*

„Herr, wir bitten Dich, mach uns, nachdem wir das Pfand des Heils des ewigen Lebens empfangen haben, daß wir ihm unaufhörlich folgen, damit wir zu diesem Leben gelangen.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv
e t'ardhunitë t'at nē na kloftë për të shpërblenë me ëndër si duhetë na të dalmë për-para.

„Und Dein Kommen sei uns, um (uns) zu erlösen (und) mit Ehre, wie es sich ziehmt, werden wir voran schreiten.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv
*Neve na ban hÿrr, o i mujtuni Zot, qi t' ardhunitë e festësë të birit t'it neve na dhashtë
ëndimënë e gjellësë të kësaj jete, e pagëturënë e jetësë amëshuome neve na dhashtë hÿrr na
me e pasunë.*

„Gib uns Gnade, allmächtiger Gott, damit uns das Kommen des Festes Deines Sohnes Hilfe für dieses Leben geben möge und es möge uns die Gnade geben, den Lohn des ewigen Lebens zu erhalten.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv
*E ti në hieksh kanbëtë e tÿ për-apëtë, me mos bām vollund<et>në t'ande ën ditet së
shenjëtënisë s'ime, e në grishsh të shëtundenë dita e bekuome, e dita shenjëtë e madheja për të
ënderunë ditë e t'inë Zot. E ate në e madhështofsh e t'a levdojnsh e të mos bajnsh udhëtë e tÿ;
e me mos ënbushunë zemërënë t'ande, e me mos folë qish ën goje të vien; atë-herrë të
delektonesh ëm t'enë Zonë;*

„Und wenn du deinen Fuß zurückziehst, um deinen Willen an meinem heiligen Tag nicht zu tun, und wenn du den Sabbat einen gesegneten Tag und den Tag des Herrn heilig und ehrwürdig nennst und wenn du ihn preist und lobst und nicht deine Wege gehst, um nicht deinen Willen auszuführen, und um zu sprechen, was auch immer aus dem Mund kommt, dann wirst du am Herrn Freude haben.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv
ü t' ap gjithë qish ti sheh me sÿ, ti në rafsh për dhë me më adoruom.

„Ich werde dir alles geben, was du mit den Augen siehst, wenn du auf den Boden fällst, um mich anzubeten.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Opt.: NS Infinitiv
E ai juve ü dhashtë zemërënë me e adoruom; e jü vollundetnë e tÿ me bām.

„Und er möge euch ein Herz verleihen, damit ihr ihn anbetet und seinen Willen ausführt.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
*Ënço, tÿ të lusmë, Zot, të mujtunitë t'at, e eja për-se ti tue klenë të lutunitë t'anë e të
shpëtuomitë t'anë na të jemi të denjë ën kësi perikuli të kuatëvet t'inëve na me klenë dëlirunë e
shelbuom.*

„Wir bitten Dich Herr, richte Deine Macht auf, und komme, damit, weil Du unser Flehen und unsere Rettung bist, wir würdig sind, aus dieser Gefahr unserer Sünden errettet und erlöst zu werden.“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *Të jetë ranza e Jesësë, e ai qi të ënçonetë me governuom gjindnë, ënbë 'te gjindja të kenë shpënesë.*

„Der Sproß Jesse wird kommen und er, der sich erheben wird, um über die Heiden zu herrschen, auf ihn werden die Heiden die Hoffnung setzen.“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/final/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS për-se + Konj.Prs.

E Zot'ynë i shpënesësë ai juve ënbushtë ën gjithë gazëmendi e ën paqi jü tue besuom; për-se jü të shumonij ëndë shpënesëtë ën virtutjet së shpirtit shenjëtë.

„Und der Gott der Hoffnung erfülle euch mit aller Freude und Frieden, wenn ihr glaubt, damit ihr überströmt vor Hoffnung und von der Kraft des Heiligen Geistes.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *për-se as-ëndonjë fjalë s'a<n>shhtë qi ëndaj t'enë Zonë të mos jetë me ü bām.*

„Denn es gibt kein Wort, das bei unserem Herrn nicht gäbe, um (es) zu machen.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *Ecëni ëndë Betlemt e kërkonj mirë për djalët, e kur jü t'a kini gjetunë, jü më bani me ditunë, për-se edhe ü të vinj me e adoruom.*

„Geht nach Bethlehem und sucht sorgfältig nach dem Kind und wenn ihr es gefunden habt, macht mich (es) wissen, damit auch ich gehen werde, um es anzubeten.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *e ata në ënbahenë me pasunë kunorë të për-mortshime, aqë mām fort duhetë jü të ënbahij jü me e pasunë të pā-përmortshime.*

„Und wenn sie sich enthalten, um einen sterblichen Kranz zu erlangen, müsst ihr euch sehr viel stärker enthalten, um einen unsterblichen [Kranz] zu erlangen.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *një nierī ati i fëmijësë qi të del jashtë ënd' akshan të dritësë me shpütë punëtorë ëndë vëneshtë të tī.*

„(wie) ein Hausvater, der am frühen Morgen hinausging, um Arbeiter für seinen Weinberg anzuwerben.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *Të besuomëtë e tū, Zot, për dhunëtijë të tū klofshinë konfirmuom, për-se ato kafshë tue i për-zanë ata të lypnjënë me i për-zanë,*

„Deine Gläubigen, Herr, sollen durch deine Gaben bestärkt werden, damit sie, wenn sie diese Dinge annehmen, diese Dinge erbitten, um sie zu erhalten.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv *E ti në hieksh kanbëtë e tū për-apëtë, me mos bām vollund<et>në t'ande ën ditet së shenjëtënisë s'ime, e në grishsh të shëtundenë dita e bekuome, e dita shenjëtë e madheja për të ënderunë ditë e t'inë Zot. E ate në e madhështofsh e t'a levdojnsh e të mos bajnsh udhëtë e tū; e me mos ënbushunë zemërënë t'ande, e me mos folë qish ën goje të vien; atë-herrë të deletonesh ëm t'enë Zonë;*

„Und wenn du deinen Fuß zurückziehst, um deinen Willen an meinem heiligen Tag nicht zu tun, und wenn du den Sabbat einen gesegneten Tag und den Tag des Herrn heilig und ehrwürdig nennst und wenn du ihn preist und lobst und nicht deine Wege gehst, um nicht deinen Willen auszuführen, und um zu sprechen, was auch immer aus dem Mund kommt, dann wirst du am Herrn Freude haben.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
Kur të kthenetë i dërejti me marë të keqenë tue bām keq, ai të vdesë pr'atë kuat qi ai të banjë.
„Wenn der Gerechte sich abwenden wird, um das Böse aufzunehmen, indem er Böses tut, wird er sterben wegen der Sünden, die er begehen wird.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
E këqyrni mos jetë kush ën jush me kthym të keq për të keq;
„Und achtet darauf, daß keiner von euch sein wird, um Schlechtes mit Schlechtem zu vergelten.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
ënbë mëndyrët qi jü kletë ënpsuom ën nesh si ü duhetë jü t' ecëni, e me pëlqyem t'inë Zot, për-se jü mā fort të shumonii.
„Auf die Art und Weise, die euch von uns gelehrt worden ist, sollt ihr gehen, wie es euch gezieht, um Gott zu gefallen, damit ihr vollkommen werdet.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
Për-se na, Zot, të jemi truom, e të denjë ën së shëkruomeshit dhunëtija neve na ban të lusmë për-herë, na me ënbajtunë ordhëninë t'and.
„Herr wir bitten Dich, damit wir gehorchen und der heiligen Gaben würdig sind, mach uns, daß wir immer bitten werden, damit wir Deinen Geboten gehorchen.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Infinitiv
ate ü të dërgonj ëndë shtëpi të t'im et, , ai me ü deshmuom të vërtetënë atyne, për-se edhe ata mos vinjë në ëndë këto viseet të munduome.
„Du wirst ihn ins Haus meines Vaters schicken, damit er ihnen die Wahrheit mitteilt, damit auch sie nicht an diese Ort der Qualen kommen sollen.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Konj.Impf.: NS Infinitiv
E ü në dae gjithë pasënë t'eme d' vobegjet; e ü në apë korpnë t'em për të diegunë, e të mos këm karitat, as-gjā ata muo ëndimon.
„Und wenn ich alle meine Habe den Armen zuteilen würde, und wenn ich meinen Leib hingäbe, um ihn zu verbrennen und hätte ich die Liebe nicht, würde mir dies nichts helfen.“

(Buz fol. 32-32v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv
Oratëtë <e> popullit t'it, na tÿ për-vutë lusmë, Zot, ato me për-zanë, për-se na për kuatëtë t'onë për të dërejte të jemi munduom për të vizituomit të mishëriersë s'ate na me klenë ëngushlluom.
„Herr, wir bitten Dich demütig, die Bitten deines Volkes aufzunehmen, weil wir zurecht für unsere Verfehlungen gequält werden, damit wir getröstet werden durch das Kommen Deiner Barmherzigkeit.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv

Neve na ep, o i mujtuni Zot, ato kafshë qi na me të madhe festë festojmë e çelebrojmë, me të ditunit të mentsë na me klenë purguom.

„Allmächtiger Gott, gib uns diese Sache, die wir mit großem Fest feiern und zelebrieren, damit wir den Geist kennen, uns zu reinigen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/final/nachgestellt/ Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv *ü ritë ëndë në të lusmë, Zot, vepëra e vërtutsë s'ate, për-se na tue klenë ushqyem ën sakramentashit së divina, ën dhunëtijet s'ote na me klenë gatë na me për-zanë të prometuometë për 'to.*

„In uns soll wachsen, Herr – wir bitten Dich – das Werk Deiner Kraft, damit wir genährt werden durch göttliche Sakramente, durch Deine Gnade bereit zu sein, durch diese die Verheissungen zu erlangen.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv *E të jëç grishunë forcuosi i d' rënuomit, e qi ban me kthyem udhëtë me klenë për të ënbetunë.*

„Und du wirst der Erbauer des Geheges genannt werden und der, der den Weg wendet, um Wohnstätte zu sein.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/final/vorangestellt/Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv *e ën ordhënit plak na me klenë purguom ëndë e përzienët të sherbëturësë për të shelbuom neve me shkuom na ban.*

„Und mach uns von der alten Schuld gereinigt zu sein, um einzutreten in die Gemeinschaft des Dienstes um errettet zu werden.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv *Epna neve, tÿ të lusmë, Zot, ëndimënë e hirit s'it: për-se na ëngjënimit e oratëvet me klenë gjegjunë për të shelbuom ën anëmishit ën mend{i}jet e ën korpit.*

„Wir bitten Dich Herr, gib uns die Hilfe Deiner Gnade, damit wir dem Fasten und den Gebeten gehorchend werden, um von den Feinden des Geistes und des Leibes befreit zu werden.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Infinitiv *ü ritë ëndë në të lusmë, Zot, vepëra e vërtutsë s'ate, për-se na tue klenë ushqyem ën sakramentashit së divina, ën dhunëtijet s'ote na me klenë gatë na me për-zanë të prometuometë për 'to.*

„In uns soll wachsen, Herr – wir bitten Dich – das Werk Deiner Kraft, damit wir genährt werden durch göttliche Sakramente, durch Deine Gnade bereit zu sein, durch diese die Verheissungen zu erlangen.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Infinitiv *ëndë-req ën vetëhej zemërenë e sherbëtorëvet tuve; për-se ti tue pasunë dhanë të ëndhezunitë e shpirtit s'it; e na tue ü gjetunë të forcuom ëndë e bāmet edhe tue ëndiekunë me të bām.*

„Lenke zu Dir selbst die Herzen Deiner Diener, damit wir, nachdem Du Die Glut Deines Geistes gegeben hast, sowohl bestärkt im Handeln gefunden werden, als auch folgen, (es) zu tun.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ellipse: NS Infinitiv *ü në flase sā gluhë kanë nierëzitetë e të engjëjet, e të mos këm karitat, ü jam bām por-si një renb qi bije, o por-si një çinbalë për të gëzuom.*

„Wenn ich spräche, so wie die Menschen und die Engel Sprache haben, und ich hätte die Liebe nicht, (so) wäre ich gemacht wie ein Erz, das tönt oder wie eine Zimbel, um zu tönen.“

2.4.5. Infinitivkonstruktion abhängig von *i denjë* „würdig“

(Buz fol. 31) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
qi ü atī nukë jam i denjë ü me i zgjidhunë rypëtë e d'bathunavet tī.
„Der ich nicht würdig bin, ihm seine Schuhriemen aufzulösen.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Zot, ü nukë jam i denjë ti me hīm ëndë shtëpī t'eme,
„Herr, ich bin nicht würdig, daß Du in mein Haus eintrittst.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Zot, ü nukë jam i denjë ti me hīm për ëndënë strehët të shtëpisë s'ime;
„Herr, ich bin nicht würdig, damit Du unter das Dach meines Hauses eintrittst.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/final/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Infinitiv
Epna, tÿ të lusmë, Zot, popullit t'it të shelbuom ën mendesh e ën korpi, për-se na vepëravet mirave tue ü afëruom, ëndimet së vërtutsë s'ate na me klenë të denjë me klenë përuom.
„Herr, wir bitten Dich, gib uns, Deinem Volk Gesundheit an Seele und Leib, damit wir, indem wir uns den guten Werken nähern, der Hilfe Deines Schutzes würdig werden, um verteidigt zu werden.“

2.5. Konsekutive Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

2.5.1. Konjunkional

ashtë qi „so daß“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/konsekutiv/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

E pr'ashtë jü ridhni ashtë qi për gjithë mëndyrë t'a kini.
„Und deshalb lauft, so daß ihr ihn auf jeden Fall haben werdet.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/konsekutiv/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS (ashtë) qi + Konj.Prs.

E{e} ü në klofsha profetë, e ü të dī sā punë të misteriet janë, e ü të dī gjithë kshijëtë e t'inë Zot; e ü të këm gjithë fë, ashtë qi ü të derpërtonj gjithë maltë, e të mos këm karitat, asgjā nukë jam.

„Und wenn ich Prophet wäre und ich wüsste wieviel Mühe die Mysterien sind und ich wüsste alle Geheimnisse Gottes, und ich hätte allen Glauben, so daß ich alle Berge versetzen könnte, und hätte ich die Liebe nicht, wäre ich nichts.“

për-se „so daß“

(Buz fol. 41) Adverbiale/konsekutiv/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS për-se + Konj.Prs.

e mos ep të zgjedhunitë e tū ëndë e bdi<e>rë, për-se të i zotënonjë gjindja e uoj ën s'jetër fare.

„Und gib dein Erbe nicht der Schmach preis, so daß die Heiden darüber herrschen.“

qi „so daß“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/konsekutiv/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

E për-ënbī gjithë këto kafshë ëndër jū e ëndër nē anshtë forcuom një e madhe gropë, qi ata qi ën nesh duonë me ardhunë tek ju s'mundnjënë,

„Und darüberhinaus ist zwischen uns und euch eine grosse Kluft, so daß die, die von euch zu uns kommen wollen, es nicht können.“

2.5.2. Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 39) Adverbiale/konsekutiv/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

E ata maravejonishnë, tue thashunë:

„Und sie wunderten sich, so daß sie sagten:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/konsekutiv/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

O Zot, qi na yune ëndë kaqë perikula për fraxilitat t'anë, na tue mos mujtunë me ü ënbajtunë, epna neve të shëlbuiltë të mentsë e të korpit, për-se na ato kafshë qi për kuahtëtë t'onë na pësojmë, ti tue na ëndimuom na të mundë vencojmë.

„O Herr, der Du uns unter solche Gefahren gestellt hast durch unsere Schwäche, so daß wir nicht vermögen, uns aufrecht zu halten, gib uns Gesundheit des Geistes und des Leibes, damit wir diese Dinge, die wir wegen unserer Sünden erleiden, indem Du uns hilfst, besiegen können.“

2.6. Konditionale Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

2.6.1. Prädikatsbezogene Konditionalsätze

2.6.1.1. Realis

në „falls, wenn“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/kondizional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Ind.Prs.

për-se ti në bafsh këta ti tëfi <ën>bëliedhsh thëngjij për-ënbī krye të tī t' ëndhezunë.

„Darum, falls du das machst, sammelst du feurige Kohlen auf seinem Haupt.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/kondizional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

e ata në ënbahenë me pasunë kunorë të për-mortshime, aqë mā fort duhetë jū të ënbahii jū me e pasunë të pā-përmortshime.

„Und wenn sie sich enthalten, um einen sterblichen Kranz zu erlangen, müsst ihr euch sehr viel stärker enthalten, um einen unsterblichen [Kranz] zu erlangen.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/kondizional/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

Duroni në ü hiek kush ënbë sherbëturë,

„Ihr erduldet es, wenn irgendeiner euch knechtet.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/kondizional/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

Duroni në ü hiek kush ënbë sherbëturë, e në do kush me ü për-pītë, e në do kush me ü grabitunë,

„Ihr erdultet es, wenn irgendeiner euch knechtet und wenn irgendeiner euch ausbeuten will und wenn irgendeiner euch ausrauben will.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

Duron në ü hiek kush ënbë sherbëturë, e në do kush me ü për-pitë, e në do kush me ü grabitunë, e në madhëstonetë kush kondra juve, e në ü ënvret kush ëndë faqe.

„Ihr erdultet es, wenn irgendeiner euch knechtet und wenn irgendeiner euch ausbeuten will und wenn irgendeiner euch ausrauben will und wenn irgendeiner sich gegen euch erhebt und wenn irgendeiner euch ins Gesicht schlägt.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS në + Ind.Prs.

Për-se jü në doni mirë ata qi juve duonë mirë, qish pagëturë të kini ?

„Denn wenn ihr (nur) die liebt, die euch lieben, welchen Lohn werdet ihr haben?“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.

Ti në ëngritësh për viedmis zemëresë s'ate vargjtë të së keqit zakonit t'it, e ti të mos manaxojnsh me gjisht fqinjënë t'ande, e ti në pushofsh tue folë dhuntë për të keq, e ti në ëndefsh zemërënë t'ande prej s' unëtit, e ti në ënginsh zemërë-shkushlluomenë, ëndë t'erëtit të lindetë drita jote.

„Wenn du aus der Mitte deines Herzens die Fesseln deiner schlechten Gewohnheit entfernst und du nicht mit dem Finger auf deinen Nächsten zeigst, und wenn du aufhörst, Unfrommes zu sprechen und wenn du Mitleid hast mit den Hungernden, und wenn du die Traurigen tröstest, dann wird in der Dunkelheit dein Licht strahlen.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.

E ti në hieksh kanbëtë e tū për-apëtë, me mos bām vollund<et>në t'ande ën ditet së shenjëtënisë s'ime, e në grishsh të shëtundenë dita e bekuome, e dita shenjëtë e madheja për të nderunë ditë e t'inë Zot. E ate në e madhështofsh e t'a levdojnsh e të mos bajnsh udhëtë e tū; e me mos ënbushunë zemërënë t'ande, e me mos folë qish ën goje të vien; atë-herrë të delektionesh ëm t'enë Zonë;

„Und wenn du deinen Fuß zurückziehst, um deinen Willen an meinem heiligen Tag nicht zu tun, und wenn du den Sabbat einen gesegneten Tag und den Tag des Herrn heilig und ehrwürdig nennst und wenn du ihn preist und lobst und nicht deine Wege gehst, um nicht deinen Willen ausführen, und um zu sprechen, was auch immer aus dem Mund kommt, dann wirst du am Herrn Freude haben.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.

ü t' ap gjithë qish ti sheh me sll, ti në rafsh për dhë me më adoruom.

„Ich werde dir alles geben, was du mit den Augen siehst, wenn du auf den Boden fällst, um mich anzubeten.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS në + Opt.

E nierë në kloftë i dërejte ai anshtë i dërejte,

„Und wenn einer gerecht ist der ist gerecht.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS në + Ellipse
e në janë ën farete së Abra<a>mit? e ü.

„Und wenn sie vom Samen Abrahams sind, so auch ich.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ellipse
Në janë mënistra të Krishtit? e ù e m̄ se ata,
“Wenn sie Diener Christi sind, so auch ich, mehr als diese.”

2.6.1.2. Eventualis

2.6.1.2.1. Konjunkcional

në „falls, wenn“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS në + Ind.Prs.

E në duhetë me ù levduom ... , ershe ënbë e panat e ënbë njehumat të t'inë Zot.

„Und wenn es nötig ist, sich zu loben, , komme ich zu den Erscheinungen und Offenbarungen unseres Herrn.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Perf: HS në + Ind.Impf.

ù në flase s̄ gluhë kanë nierëzitë e të engjëjet, e të mos kēm karitat, ù jam bām por-si një renb qi bije, o por-si një çinbalë për të gëzuom.

„Wenn ich spräche, so wie die Menschen und die Engel Sprache haben, und ich hätte die Liebe nicht, (so) wäre ich gemacht wie ein Erz, das tönt oder wie eine Zimbel, um zu tönen.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/kondizional/nachgestellt/konjunkcional: HS Gerundiv: NS në + Opt.
e tue ëndijem njani tjetërinë, e kush në pastë mënī o zemërë të keqe o luftë kondra shoqit;
„seid einander verzeihend, falls irgendwer Zorn, Boshaftigkeit oder Krieg gegen den Freund hat.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.
E ù në dasha me ù levduom, nukë të banj por-si i pā-ditunë; për-se thom të dërejtënë;
„Und wenn ich mich loben wollte, täte ich nicht wie ein Unwissender, weil ich die Wahrheit sage.“

2.6.1.2.2. Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 30v) Adverbiale/kondizional/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

E Zot'ynë i shpënesësë ai juve ënbushtë ën gjithë gazëmendi e ën paqi jü tue besuom

„Und der Gott der Hoffnung erfülle euch mit aller Freude und Frieden, wenn ihr glaubt.“

2.6.1.3. Potentialis

2.6.1.3.1. Konjunkcional

në „falls, wenn“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/kondizional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

e në anshtë tjetërë ordhënë m̄ i madh se k̄ anshtë: Me dashunë shoqnë e fqinjënë t'ande por-si vetë-vetëhenë.

„Und wenn es ein größeres Gebot als dieses gibt, (so) ist es, den Nächsten zu lieben, wie sich selbst.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

ëndë se guxon kush në gux{u}on me folë o me bām edhe ü guxonj.

„Was irgendeiner wagt, wenn er wagt zu sprechen oder zu tun, das wage auch ich.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Ind.Prs.

Në duhetë me ü levduom, e ü të levdonem ën sëmundet s'ime.

„Wenn ich mich loben muß, so werde ich mich wegen meiner Schwäche loben.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.Prs./Opt.Perf.

E bā-keqi në ü ktheftë ën gjithë së këqijashit së tīsh, e ën gjithë kuatëshit qi ai të ketë bām, e ai në ënbajtëtë ligjetë e mī, e ai në kloftë gjyq i vërtetë e i dërejtë, të gjellinjë.

„Und wenn der Übeltäter alle seine Übeltaten bereut und alle seine Sünden, die gemacht hat, und wenn er meine Gesetze befolgt und wenn er wahr und gerecht richtete, soll er leben.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.Prs.

ai në ktheftë ën udhëshit së këqijash së tīsh, ai të gjellinjë.

„Und wenn er sich von diesen üblen Wegen abwendet, soll er leben.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Opt.

Jü në ru<o>jtëshj gjithë këto ligjee, qi ü juve ordhënonj, ... gjithë këte gjind Zot'ynë të i bdonjë ën faqejet s'uj,

„Und wenn ihr alle diese Gebote einhalten werdet, die ich euch anordne, wird der Herr alle diese Völker vor eurem Angesicht.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS në + Konj.Prs.

e em atë muo në më prektë, ai mos kujtonetë se ü duo t'a qeshinj

„Und falls mein Vater mich berührt, könnte er denken, daß ich mit ihm Spott treiben will.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Konj.Impf.

E ü në dae gjithë pasënë t'eme d' vobegjet; e ü në apë korpnë t'em për të diegunë, e të mos këm karitat, as-gjā ata muo ëndimon.

„Und wenn ich alle meine Habe den Armen zuteilen würde, und wenn ich meinen Leib hingeben hätte, um ihn zu verbrennen und hätte ich die Liebe nicht, würde mir dies nichts helfen.“

se në „falls, wenn“

(Buz fol. 41) Adverbiale/konditional/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS se në + Opt.

Kush e di, edhe ai se në mos ü konvertoftë e në mos i dhashtë të bekuomitë e tī për ënbrapa, sakrifikoni tue dhanë ostja t'inë Zot?

„Wer weiß es, falls auch der sich bekehrt und falls er ihm seinen Segen gibt, segnet euren Herrn, indem ihr ein Opfer darbringt.“

sā „wenn“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/kondizional/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS s̄a + Ind.Prs.
E s̄a mundēni, bani tē keni paq me gjithē kana, tue mos bām vendetē për vetē-vetēhenē.
„Und wenn ihr es vermögt, macht, daß ihr mit allen Frieden habt, damit ihr selbst nicht Rache nehmt.“

2.6.1.4. Irrealis

2.6.1.4.1. Konjunkcional

nē „falls, wenn“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: Ns nē + Opt.
E{e} ü nē klofsha profetē, e ü tē dī s̄a punē tē misteriet janē, e ü tē dī gjithē kshijētē e t'inē Zot; e ü tē kēm gjithē fē, asthū qi ü tē derpërtonj gjithē maltē, e tē mos kēm karitat, asgjā nukē jam.

„Und wenn ich Prophet wäre und ich wüsste wieviel Mühe die Mysterien sind und ich wüsste alle Geheimnisse Gottes, und ich hätte allen Glauben, so daß ich alle Berge versetzen könnte, wäre ich nichts.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: Ns nē + Konj.Prs.

E{e} ü nē klofsha profetē, e ü tē dī s̄a punē tē misteriet janē, e ü tē dī gjithē kshijētē e t'inē Zot; e ü tē kēm gjithē fē, asthū qi ü tē derpërtonj gjithē maltē, e tē mos kēm karitat, asgjā nukē jam.

„Und wenn ich Prophet wäre und ich wüsste wieviel Mühe die Mysterien sind und ich wüsste alle Geheimnisse Gottes, und ich hätte allen Glauben, so daß ich alle Berge versetzen könnte, wäre ich nichts.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS geg. Futur: NS nē + Opt.

për-se nē vofhtë kush ën sē vdekunishit atyne kanë me ü besuom,

„Denn wenn einer von den Verstorbenen zu ihnen kommen wird, werden sie glauben.“

nē mos „falls nicht, wenn nicht“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS nē mos + Opt./Konj.Prs.

Ata nē mos ëndiglofshinë Mojzeut e profetëvet edhe nē ëngjallë, kush ën sē vdekunishit tē mos besonjëne.

„Wenn sie nicht auf Moses und die Propheten hören, werden sie nicht glauben, auch wenn einer von den Verstorbenen aufersteht.“

2.6.2. Illokutionsbezogene Konditionalsätze

2.6.2.1. Konjunkcional

nē „falls, wenn“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/kondizional/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS nē + Ind.Prs.
nē k̄a et, epi tē pië;

„Falls er Durst hat, gib, daß er trinkt.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Ind.Prs.

E jü në ënfali t'ij vëllai, qish tjetërë mundë bani ?

„Und wenn ihr (nur) euren Bruder grüßt, was tut ihr anderes?“

(Buz fol. 43) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS në + Ind.Prs.

Ti në je biri i t'inë Zot, ordhëno këta gurë të banenë bukë.

„Wenn du Gottes Sohn bist, so befehl, daß diese Steine Brot werden sollen.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS në + Ind.Prs.

Ti në je biri i t'inë Zot, lëshoi këtu pështjerë, për-se anshtë shkruom

„Wenn du Gottes Sohn bist, stürze dich hier hinab, weil es steht geschrieben:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/kondizional/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS në + Opt.

E pr'ashtü anëniku üjt në pastë ü, epi të haë;

„Und deshalb, falls Dein Feind Hunger hat, gib, daß er isst.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/konditional/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS në + Opt.Prs.

E në ü ktheftë i dërejti ën së dërejtet së tī e të bdonjë të shtrenbënënë me gjithë të këqiat, qi mundë banjë bā-keqi, a mundë gjellinjë ai ?

„Und wenn aber der Gerechte sich von seiner Gerechtigkeit abwendet und alle die Übeltaten begeht, die der Übeltäter begehen muss, wie ist es möglich, daß er leben soll?“

në mos „falls nicht, wenn nicht“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/kondizional/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: në mos + Ind.Prs.

Për-se, prā, ti pagëzon në mos je Krishti, as Illia, as profetë ?

„Warum also taufst Du, wenn Du nicht Christus bist, noch Elias, noch ein Prophet?“

2.7. Modale Adverbialsätze und ihre Konkurrenten

2.7.1. Begleitumstände

2.7.1.1. Konjunkcional

tek „bei“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/modal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS tek + Subst.

e gjetnë ëndë klishët tek rij ëndër-mjed doktorëvet,

„Und sie fanden ihn im Tempel beim Sitzen inmitten der Gelehrten.“

por-si „wie“

(Buz fol. 40) Adverbiale/modal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Konj.Impf.

ü flas sā mundë njoh për fisi, por-si na t' ishnjim sëmunë.

„Ich sage euch, so wie ich meine Herkunft kenne, wie wir schwach waren.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/modal/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ind.Plusquamperf.

e Zot'ynë të ban me të thanë sod se ti i je popullë atī për të ruojtunë, por-si të pat thashunë,

për-se ti të ënba<a>sh gjithë ordhëninë e tī;

„Und der Herr machte dich heute zu nennen, daß du ihm sein Volk bist, um beschützt zu werden, wie er zu dir gesprochen hatte, damit du alle seine Anordnungen einhalten wirst.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Prs.

e ai t' i ketë mishërier, për-se ai anshtë fort i për-mishëriershim me ëndijem, por-si ai thotë:
“Und er wird sich seiner erbarmen, denn er ist groß, um zu verzeihen, wie er spricht:“

2.7.1.3. Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 30v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E ü për-gjegj Jezü tue thanë atyne:

„Und Jesus antwortete ihnen, indem er sagte:“

(Buz fol. 30v) Adverbial/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: Gerundiv

E Gjoni ü për-gjegj atyne tue thashunë:

„Und Johannes antwortete ihnen, indem er sagte.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt.: NS Gerundiv
këto gjellë shenjëte ato tue na pasunë dëlirunë ën gjithë së këqiashit ato na trajtofshinë kësaj shenjëte feste qi kã me ardhunë.

„diese lebendigen, heiligen Dinge mögen uns, indem sie uns von allen Sünden befreien, vorbereiten auf dieses heilige Fest, das kommen wird.“

(Buz fol. 31) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue i ü për-gjegjunë, engjëlli tha:

„Und indem er ihr antwortete, sprach der Engel.“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

Ashtë atë-herrë të tre por-si për një gojë levdonjinë e glorifikonjinë t'enë Zonë e bekonjinë ëndë furët tue thashunë:

„Da lobten die drei wie aus einem Mund Gott, verherrlichten ihn und priesen ihn im Feuerofen indem sie sagten:“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

Bekuom je qi ri për-ënbī kerubint tue pasunë qyrë visetë e poshtëra t'ënthella,

„Gepriesen bist Du, der Du thronst über den Cherubim, indem Du über alle Tiefen blickst.“

(Buz fol. 37) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

Tue klenë lētë Jezü ëndë Betlemt të Judësë, ëndë dit të regjit Rod, hinje magjëritë erdhnë prej së dalët së diellet ëndë Jeruzalemt, tue thashunë:

„Als Jesus in Bethlehem in Juda geboren wurde zur Zeit des Königs Herodes, kamen Magier aus dem Orient nach Jerusalem und sie sagten:“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

Tÿ tue ü lutunë të lusmë, o i mujtuni Zot, qi ata qi ën sakramentashit së tûsh janë rekriuom me të pëlqyeme arësenje edhe na ep hÿrr me të sherbyem.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erquickt werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

E deshmonj ü Gjoni tue thashunë:

„Und Johannes bezeugte es ihnen, indem er sagte.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

ü pãe Shpirtinë tue ü diergunë ën qiullet por-si një pollunb,

„Ich sah den Geist, indem er vom Himmel niederstieg wie eine Taube.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ellipse: NS Gerundiv
me të dashunë vëllazënë ëndër vetëhenë tue dashunë mirë njani tjetërinë;

„[Seid] mit brüderlicher Liebe untereinander, indem einer dem anderen wohl zugetan ist.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

E hinje një qi kish leprënë vin e ate adoron tue thashunë:

„Und siehe, da kommt einer, der Lepra hatte und betet ihn an, indem er sagt:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue ëndëm Jezü dorënë, e prekü tue thashune:

„Und indem er die Hand ausstreckte, berührte er ihn, indem er sprach:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E tue ëndëm Jezü dorënë, e prekü tue thashune:

„Und indem er die Hand ausstreckte, berührte er ihn, indem er sprach:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E si hini Jezü ëndë Kapërnët, erdh tek ai një krye ën nierëzish për ëndënë vetëhenë tue pasunë një qind, tue ü lutunë e tue i thashunë:

„Und als Jesus nach Kapharnaum kam, kam zu ihm ein Zenturio und bat ihn, indem er zu ihm sagte:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E si hini Jezü ëndë Kapërnët, erdh tek ai një krye ën nierëzish për ëndënë vetëhenë tue pasunë një qind, tue ü lutunë e tue i thashunë:

„Und als Jesus nach Kapharnaum kam, kam zu ihm ein Zenturio und bat ihn, indem er zu ihm sagte:“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

O Zot, qi na vune ëndë kaqë perikula për fraxilitat t'anë, na tue mos mujtunë me ü ënbajtunë, epna neve të shëlbuiltë të mentsë e të korpit, për-se na ato kafshë qi për kuatëtë t'onë na pësojmë, ti tue na ëndimuum na të mundë vencojmë.

„O Herr, der Du uns unter solche Gefahren gestellt hast durch unsere Schwäche, so daß wir nicht vermögen, uns aufrecht zu halten, gib uns Gesundheit des Geistes und des Leibes, damit wir diese Dinge, die wir wegen unserer Sünden erleiden, indem Du uns hilfst, besiegen können.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv e ënquonë, tue thashunë:

„Sie wecken ihn, indem sie sagen:“

(Buz fol. 39) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Gerundiv: NS Gerundiv

e ajo ü ënbushtë m̄ se shumë ëndë jü ëndë gjithë të ditunë, tue ënpsuom e tue ü amajstruom jü vetë-vetëhenë ëndë psalma e ëndë himna, qi do me thashunë tue dhanë lavd t'inë Zot, e ëndë kankë të shpirtit me h̄rr tue kënduom ëndë zemërat t'uj t'inë Zot.

„Und es [das Wort] erfülle euch reichlich mit allem Wissen, damit ihr euch selbst belehrt und ermahnt mit Psalmen und Hymnen, was heißen soll, Gott zu loben, und mit geistlichen Gesängen, indem ihr in euren Herzen unseren Herrn preist.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS Gerundiv *E gjithë qish vepëra jü bani, o ëndë e thanë, o ëndë e bām, gjithë kafshëtë bani pr' emënë të Jezü Krishtit, tue dhanë h̄rr t'inë Zot Atet.*

„Und alle Dinge, die auch immer ihr an Werken tut, entweder gesagt oder getan, macht alles im Namen Jesu' Christi, indem ihr Gott, unserem Vater, dankt.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Konj.Prs.

ma kastigon<j> korpnë t'em, e siell për ëndënë sherbëturë; për-se ü tue pasunë predikuom tjerëvet ü as për ëndonjë kafshë mos jëm ëndishkuom.

„Und ich kasteie meinen Leib und ich bringe ihn in Diensbarkeit, damit ich nicht, nachdem ich anderen gepredigt habe, durch irgendeine Sache bestraft werde.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS Gerundiv e ü ep fëdigënë e tyne, e tue zanë ënfill ënbë të ënprapëmitë dierje ënbë të parët.

„und gib ihnen ihren Lohn, indem du bei den Letzten anfängst bis zu den Ersten.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

E murmuronjinë kondra atit fëmijësë, tue thashunë:

„sie murrten gegen den Hausvater indem sie sprachen.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

E ajo qi ü ënbuoll ëndë dhë të mirë, janë ata qi me zemërë të mirë tue gjegjunë fjalëtë, i ënbanë,

„Und die, die auf gute Erde gefallen sind, sind die, die das gute Wort bewahren indem sie mit dem Herzen hören.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

*Tÿ tue t'ü lutunë fort të lutemi, Zot i mujtunë, qi ata qi për-të-rīm janë me sakramentat të tū, tÿ
edhe me të pëlqyeme të ba<a>me me të sherbyem na ep.*

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich heftig, daß Du denen, die an Deinen
Sakramenten erneuert werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E thiri tue thashunë:

„Und er rief, indem er sagte.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

e ate ëndiq tue levduom t'enë Zonë.

„Und er folgte ihm, indem er den Herrn pries.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

*ma Ati üjt qi sheh të ënfshehunatë, ai tÿ të të banjë me ditunë gjithë-kui tue të kthyem të
ënfshehunitë t'at.*

„Aber euer Vater, der das Verborgene sieht, er wird dich jedem offenbaren, indem er dein
Verborgenes allen hinwendet.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Imp.: NS Gerundiv
*Kush e di, edhe ai se në mos ü konvertoftë e në mos i dhashtë të bekuomitë e tÿ për ënbrapa,
sakrifikoni tue dhanë ostja t'inë Zot?*

„Wer weiß es, falls auch der sich bekehrt und falls er ihm seinen Segen gibt, segnet euren
Herrn, indem ihr ein Opfer darbringt.“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E ü bā fjala e t'inë Zot ëndë Izainë, tue i thashunë:

„Und es erfüllte sich an Isaja das Wort Gottes, indem es heißt.“

(Buz fol. 41v-42) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

*tÿ tue t'ü lutunë, o i mujtuni Zot, tÿ lismë, se këta në ën sakramentashit kloftë me të vërtetë
për shëndet.*

„Indem wir Dich anflehen bitten wir Dich allmächtiger Herr, daß diese uns wahrlich zum Heil
wird in den Sakramenten.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

*Ëngjënimetë qi na kemi zanë, Zot, na tÿ lismë me të për-vutë ëndimë në na ban të ëndiekmë,
për-se na këto tue bām me mende na pā ëndonjë të keqe mundë i ëndiekmë.*

„Herr wir bitten Dich, bei dem Fasten, das wir begonnen haben, begleite uns mit gnädiger
Hilfe, damit wir dieses indem wir es ohne irgendeinen schlechten Gedanken machen,
durchführen können.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv
e lypnjënë me ü afëruom t'inë Zot, tue thashunë:
„Sie fordern, Gott nahe zu sein, indem sie sagen:“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv
e ish për-qark së katërtësë orë natë erdh tek 'ta Jezü tue ecunë për-ënbī detit;
„Und es war um die vierte Nachtstunde, daß Jesus zu ihnen kam, indem er über das Wasser wandelte.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv
e zunë me riedhunë gjithë ai dhë, tue për-u>të të sëmunë ëndë shtretënat ën gjithë viseshit qi gjegjunë kishnë se Krishti ish ardhunë.
„Und sie fingen an, überall umherzulaufen, indem sie die Bettlägrigen aus allen Orten brachten, die gehört hatten, daß Christus gekommen war.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt.: NS Gerundiv
Zot, ën dhunëtijashit së tū jemi konfirmuom; për-se këto vepëra na me i për-zanë lypnjëmë, e na tue i lypunë pā të sosunë na i paçim.
„Herr, durch Deine Gabe sind wir bestärkt worden, damit wir erbitten, um sie zu genießen, und indem wir sie erbitten, wünschen wir sie ohne Ende.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv
E ai tue i ü për-gjegjunë, i tha:
“Und indem er ihm antwortete, sagte er zu ihm:”

(Buz fol. 43v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS geg. Futur: NS Gerundiv
Asthü atë-herrë kanë me i ü për-gjegjunë të dërejtëtë, tue i thashunë:
„So werden euch dann die Gerechten fragen, indem sie euch sagen:“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv
E tue ü për-gjegjunë, regji t'ü thoetë atyne:
„Und indem er antwortet, wird der König zu ihnen sagen:“

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv
Ashtü atë-herrë të i për-gjegjenë edhe ata, tue i thashunë:
„So werden ihn dann auch diese fragen indem sie sagen:“

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv
Ashtü atë-herrë t'ü për-gjegjetë atyne, tue thashunë:
„So wird er ihnen dann antworten, indem er sagt.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Opt.: NS Gerundiv
e hi<i>r ep ata ëndaj tÿ me klenë mendetë t'onë ën dëshirit s'it ü a zhërit, e dëshiri i korpit t'inë na tue ëngjënuom ai ü kastigoftë.

„Und gib gnädig, daß unser Geist im Verlangen nach Dir erglüht, um bei Dir zu sein und das Verlangen unseres Leibes durch Enthaltbarkeit sich züchtigen möge.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

Ënd' ato dit: foli Izaia profeta tue thashunë:

“In diesen Tagen sprach der Prophet Isaias indem er sagte:”

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

tue klenë hīm Jezü ëndë Jeruzalemt, gjithë qytetja ü ëngriti, tue thashunë:

“Als Jesus in Jerusalem einzog, erhob sich die ganze Stadt, indem man sprach:”

(Buz fol. 44) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E tue pātë krenëtë e priftënet e shkruositë kafshëtë e maravejuome qi ai ban, e djelmtë qi thërisnë ëndë klishë tue thashunë: Ozana, biri i Davidit, ü hidhënuonë, e i thanë:

“Und als die Hohepriester und die Schriftgelehrten die Wunder sahen, die er tat und die Kinder, die im Tempel riefen, indem sie sagten, Hosanna, dem Sohn Davids, wurden sie betrübt und sprachen zu ihm:“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

erdhnë tek Jezü shkruositë e Farizejtë, tue thashunë:

„Die Schriftgelehrten und Pharisäer kamen zu Jesus, indem sie sprachen:“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

E ai, tue ü për-gjegjunë, tha atyne:

“Und indem er ihnen antwortete sagte er zu ihnen.”

(Buz fol. 44v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Infinitiv: NS Gerundiv

E në del një shpirt i pëganë ën nierit, e vete ëndër-për dhët me lypunë të pushuom tue mos e gjetunë.

„Und wenn der unreine Geist aus dem Menschen hinausfährt, (dann) geht er über die Erde, um Ruhe zu suchen, indem er sie (aber) doch nicht findet.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: Ind.Aor.: NS Gerundiv

E ai ü për-gjegj, tue thashunë:

„Und er antwortete ihnen, indem er sagte:“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

ü bā fjala e t'inë Zot ëndë muo, tue më thashunë:

„Es erging an mich das Wort des Herr, indem er zu mir sprach:“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS Gerundiv

e ai në ruojtëtë të dërejtatë e mī tue bām të vërtetënë, ai anshtë i dërejtë,

„Und wenn der meine Gesetze einhält, indem er nach der Wahrheit handelt, der ist gerecht.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

Hinje një gruo qi ish ën Kaneet qi anso anësh ish ardhunë, thërit, tue i thashunë:

„Siehe, eine Frau, die aus Kanaan war, die aus dieser Gegend gekommen war, rief, indem sie zu ihm sagte.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS
Gerundiv

ate lusnjinë, tue i thashunë:

„Sie baten ihn, indem sie zu ihm sprachen.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E ai atyne Û për-gjegj, tue thashunë:

„Und er antwortete ihnen, indem er sagte.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

Qish fjalë anshtë këjo, qi ëndër jû duol, o jû qi itëni për-ën dhëet të Izraelit, jû tue thashunë:

„Was für ein Wort ist dies, das unter euch hervorging oder ihr, die ihr durch Israel geht, indem ihr sagt.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E ajo erdh e adoroj, tue thashunë:

„Und sie kam herbei und betete ihn an, indem sie sprach.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E ai i Û për-gjegj, tue thashunë:

„Und er antwortete ihr, indem er sagte.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

Kur të kthenetë i dërejti me marë të keqenë tue bām keq, ai të vdesë pr'atë kuat qi ai të banjë.

„Wenn der Gerechte sich abwenden wird, um das Böse aufzunehmen, indem er Böses tut, wird er sterben wegen der Sünden, die er begehen wird.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

E kur bā-keqi të kthenetë ën së këqiashit së tîsh, qi ai të ketë bām, tue bduom të dërejtënë, ai të për-të-rinjë gjellënë e tî ëm gjellë,

„Und wenn der Übeltäter sich von seinen Untaten abwenden wird, die er getan hat, indem er der Gerechtigkeit folgt, so wird er sein Leben lebendig erneuern.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/modal/nachgestellt/gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv
Zot, jî afërë popullit t'it e ata qish ti kthen për devocjon me të për-vutë ëndimë ti tue na pasunë mishërier ti për-të-rî.

„Herr, sei Deinem Volk gnädig und denen, die Du durch Hingabe bekehrst, um Dich als Hilfe anzunehmen indem Du Dich erneut unser erbarmst.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

bani oratë Mojzeü ëm t'enë Zonë tue thashunë:

„Moses betete zu Gott indem er sprach:“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

e jü gjithëve të ü ini të për-mishëriershim, ata tue i shufryem.

„Und ihr sollt euch mit allen erbarmen, indem er mit ihnen Geduld habt.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

Ëndimëtari ünë, Zot, këqyrë neve, për-se na qi ën kuateshit s'onësh jemi randuom, na tue pasunë për-zanë mishërierë t'ande me mende tue klenë liberuom, na të mundë sherbejmë.

„Herr, unser Retter, blicke auf uns, damit uns, die wir von unseren Sünden bedrängt werden, indem wir Dein Erbarmen aufnehmen, um mit dem Geist befreit zu werden, möglich ist, Dir zu dienen.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

ü lut Danieli t'inë Zot tue thashunë:

„Daniel flehte zu Gott, indem er sprach.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

ü bā fjala e t'inë Zot Illiut tue i thashunë:

„Es erging das Wort Gottes an Elias, indem es zu ihm sprach:“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

foli Jezü shumicësë e dishipujet vet, tue thashunë:

„Jesus sprach zur Menge und zu seinen Jüngern, indem er sagte:“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundivkonstruktion

ü lut Ester t'inë Zot, tue thashunë:

„Esther bat Gott, indem sie sprach:“

(Buz fol. 48) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

Asthü atë-herrë erdh tek ai e ama e d'bijet Xebedeit me bij të saj, tue adoruom e tue i lypunë zhdo kafshë ën'si.

„Da trat sodann die Mutter der Söhne des Zebedäus mit ihren Söhnen an ihn heran, indem sie ihn anflehte und eine Sache von ihm erbat.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS
Gerundiv

E ish një i vobeg, qi e kluonjinë Laxarë, qi dergjee ënbë derët të tī, gjithë varë e plagë, tue dëshëruom me ü ënginjunë ën fërmishit qi për ëndënë tryesë të begatet binjinë;

„Und es war ein Armer, den man Lazarus nannte, der vor dessen Tür lag, bedeckt von Geschwüren, indem er hoffte, sich zu ernähren von den Krümeln, die vom Tisch des Reichen herabfielen.“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

e ai tue thirë, tha:

„Und indem er ausrief, sagte er:“

(Buz fol. 48v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS
Gerundiv

e ate e kallëzon d'vëllazënet, tue ü thashunë:

„Und er erzählte ihn [den Traum] den Brüdern, indem er sprach:“

(Buz fol. 49) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

e pyeti tue i thashunë qish lypën.

„Und, indem er sprach, fragte er ihn, was er sucht.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

E ëndë e ënbrapa ai dërgoi atyne birë e vet, tue thashunë:

„Und zuletzt schickte er seinen eigenen Sohn zu ihnen, indem er sprach:“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Infinitiv: NS
Gerundiv

Epna, tÿ të lusmë, Zot, popullit t'it të shelbuom ën mendesh e ën korpi, për-se na vepëravet mirave tue ü afëruom, ëndimet së vërtutsë s'ate na me klenë të denjë me klenë përuom.

„Herr, wir bitten Dich, gib uns, Deinem Volk Gesundheit an Seele und Leib, damit wir, indem wir uns den guten Werken nähern, der Hilfe Deines Schutzes würdig werden, um verteidigt zu werden.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

ü gjegjshë ën s'it et se flit Ezaut t'it vëllā tue i thashunë:

„Ich habe gehört, daß dein Vater mit Esau, deinem Bruder sprach, indem er zu ihm sagte:“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Aor.: NS
Gerundiv

e bekoj, tue thashunë:

„Und er segnete, indem er sprach:“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/modal/vorangestellt/Gerundivkonstruktion: HS Konj.Prs.: NS
Gerundiv

tue ü kthym ën gjithë së këqiashit qi ai ü gjet ëngënyem, e qi pat bām, të gjëllinjë e të mos bdesë.

„Indem er sich von allen Übeltaten abwendet, in denen er sich irrigerweise befand und die er getan hatte, soll er leben und er wird nicht sterben.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv
ma ëndë gjithë kafshë na apmë vetë-vetëhenë për të ordhënuom por-si sherbëtorët e t'inë Zot ëndë pacjencje të madhe, tue klenë munduom ën shumë kafshësh,
„Aber in allen Dingen geben wir selbst uns dem Dienst hin wie Diener des Herrn in großer Geduld, indem wir vieles erdulden.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/modal/nachgestellt/Gerundivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv
Zot, ëndije popullit t'it, për-se ata qish ën mundimeshit meritonjënë ti tue na kastiguom ëndë mishërier t'ande ti mëngo.
„Herr, erhöere Dein Volk, damit du in Deinem Erbarmen das, was auch immer wir unter Qualen verdienen, indem Du uns bestrafst, abwendest.“

2.7.2. Vergleich

2.7.2.1. Komparativsätze

por-si „wie“

(Buz fol. 30v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS por-si + Ind.Prs.
ëndëreqëni udhënë e t'inë Zot, por-si thotë Izaia profeta.
„Bereitet den Weg des Herrn, wie es der Prophet Jesaja sagt.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS por-si + Ind.Prs.
muo kloftë por-si anshtë fjala jote.
„Mir geschehe, wie (es) dein Wort ist.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Prs.
E pr'ashtü bani jü t'inë m̄ se të mirë; por-si edhe Ati üj i qiellsë anshtë m̄ se i mirë.
„Und deshalb macht, daß ihr vollkommen sein werdet, wie auch der Vater des Himmels vollkommen ist.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp: NS por-si + Ind.Prs.
Kur ti ban lëmoshënë, mos bierë tronbetësë për-para vetë, por-si e banjënë hipokrititë ëndë sinagogat e pr' udhat, për-se të jenë ënderunë ën nierëzishit;
„Wenn du Almosen gibst, trompete es nicht vor dir her, wie es die Heuchler in der Synagoge und auf der Strasse tun, damit sie von den Menschen verehrt werden.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Prs.
e të i lypinj por-si lypën barë grigjnë e t̄ kur anshtë ëndë viedmis dhendet t̄ kur janë për-da<a>të,
„und ich werde sie beobachten, wie der Hirte seine Herde beobachtet, wenn er inmitten seiner Schafe ist, die zertreut wurde.“

(Buz fol. 45v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS por-si + Ind.Prs.
t̄y të kloftë bām por-si do.
„Dir soll geschehen, wie Du willst.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Prs.

për-se jü të ënbahii ën kuatit së pā-glanë, ... , e jo ëndë e për-zienët të vollundetsë pā-glânë, por-si banjënë ata qi nukë njohënë t'enë Zonë;

„Damit ein jeder von euch seine Ehefrau in Freude erkennen soll und nicht in unzüchtiger Leidenschaft, wie die es tun, die Gott nicht kennen.“

(Buz fol. 48-48v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS por-si + Ind.Prs.

ü thotë Zot'ynë qi kërkon zemëratë e qi provon për-brendësatë me dhanë gjithë-kui por-si anshtë udha e tî e por-si frujti i vepëravet tî.

„Zu euch spricht der Herr, der die Herzen erforscht und der die Nieren prüft, um einem jeden zu geben, wie sein Weg ist und die Frucht seiner Werke.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Prs.

e ü t' i banj gjellë të shishime t'it{t} {t}et por-si ai dëshëron;

„Und ich werde deinem Vater ein schmackhaftes Essen bereiten, wie er es gerne mag.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Ind.Impf.

E bani e ama e tî gjellë t'anblë, por-si dëshër i ati i tî kish.

„Und seine Mutter machte eine angenehme Speise, wie sein Vater es wünschte.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Gerundiv: NS por-si + Ind.Impf.

Tue klenë Jezü ën dÿ-ënbë-dhietë vietësh, e tue votë ëm Jeruzalem por-si ish zakoni me votë ditëne e festësë, vote me Jozefnë e me t' amët Mërinë.

„Als Jesus 12 Jahre alt war, machte er sich mit Joseph und mit seiner Mutter Maria auf den Weg, um nach Jerusalem zu gehen, wie es Gesetz war, zum Festtag zu gehen.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS por-si + Ind.Impf.

E ishnë atü gjashtë vedre ën guri vutë, por-si ish të purifikuomitë e Xhudhivet, qi ënbaj e sija-do dÿ o trî masë.

„Und dort waren sechs steinerne Wasserkrüge, wie es die Reinigung der Juden war, welcher jeder zwei oder drei Maß umfasst.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS por-si + Ind.Impf.

Kur ü jeshe i vogëlë por-si të vogjëlitë flase, por-si i vogëlë gjegjeshe, por-si i vogëlë kujtonje;

„Als ich ein Kind war sprach ich wie ein Kind, hörte ich wie ein Kind und dachte ich wie ein Kind.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS por-si + Ind.Aor.

E Zot'ynë i pacjencjesë e i ëngshullimit juve ü dhashtë ata të vetëmë jü me e ditunë njani ëm tjetërit por-si ordhënoi Jezü Krishti; për-se jü me një shpirt e me një gojë jü të i bani ëndër t'inë Zot.

„Und der Gott der Geduld und des Trostes möge euch geben, daß der eine vom andern dasselbe weiß, wie es Jesus Christus befahl, damit ihr mit einem Geist und einem Mund Gott ehrt.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS por-si + Ind.Aor.
E për kaqë jü për-zini njani tjetërinë për ëndër, por-si edhe Krishti për-zü juve për ëndër të t'inë Zot.

„Und deshalb nehmt euch einander an, wie euch Jesus Christus annahm zur Ehre Gottes.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ind.Aor.

Për-se ü thom gjithë-kui qi me jü pratikon, për hīrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshhtë me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.

„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS por-si + Ind.Aor.

e i ep dhunëtijënë por-si e ordhënoi Mozeü për deshmī.

“Und gib ihm das Opfer, wie es Moses anordnete zu [seinem] Zeugnis.”

(Buz fol. 41v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Aor.

Ecë ! por-si besove, asthü tÿ të jetë bām.

„Geh; wie du es geglaubt hast, so wird es dir geschehen.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS por-si + Ind.Aor.
E pr'ashtü mā këha paret mos ëngjënoni por-si ëngjënuotë dierje tash, për-se zani üj të jetë gjegjunë ëndë e naltat.

„Und deshalb fastet jetzt nicht wie ihr bislang gefastet habt, damit eure Stimme im Himmel gehört werden wird.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Aor.

e të druojtunitë t'aj e ënmnerë <ti> aj{i} t' apë Zot Zoti üji për ënbī faqet të gjithë dheut, qi jü të shkelëni, por-si juve foli Zot üj Zot.

„Und der Herr, euer Herr, wird den Schrecken eures Namens über das Angesicht der ganzen Erde verbreiten, die ihr betreten werdet, wie der Herr, euer Herr, zu euch gesprochen hat.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Aor.

E por-si për-para faqesë tyne ü santifikove ëndë nē, asthü për-para faqesë s'anë të jësh madhështuom ën 'sish; për-se edhe ata të të njohënë, por-si edhe na të njohmë për-se s' a<n>shtë tjetëre Zot ma<a> se ti, Zot.

„Und so wie Du Dich uns vor deren Antlitz geheiligt hast, so sollst Du Dich für sie vor unserm Antlitz groß machen, damit auch sie Dich erkennen werden, so wie auch wir Dich erkannt haben, weil es außer Dir keinen anderen Gott gibt.“

(Buz fol. 47) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Ind.Aor.

por-si më ënpsoi Ati, këto kafshë foli:

„Ich erzählte die Dinge, so wie der Vater mich lehrte.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS por-si + Ind.Aor.

üjtë e ban por-si thae fjalënë;

„Gehe und mache, wie du gesagt hast.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Ind.Aor.

E vote e bani por-si e ordhënoi Illiü;

„Und sie ging und tat, so wie Elias ihr es aufgetragen hatte.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Ind.Aor.

e ën kandëret voi nukë më<n>goi, por-si kle fjala e t'inë Zot, qi kish folë për Illinë.

„Und der Ölkrug wurde nicht leer, so wie es das Wort Gottes war, der durch Elias gesprochen hatte.“

(Buz fol. 30) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ind. Perf.

e ü thom se gjindja apënë ënde<e>r t'inë Zot për mishërier të tî, por-si anshtë shkruom

„Und ich sage euch, daß die Heiden Gott ehren wegen seines Erbarmen, wie es geschrieben ist.“

(Buz fol. 38) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Gerundiv: NS por-si + Ind.Perf.

tue pasunë dhunëtijë të dana por-si kui anshtë dhanë hiri,

„Wir haben verschiedene Begabungen, wie einem die Gnade gegeben ist.“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ind.Perf.

ma atë-herrë të njoh por-si ü jam njohunë.

„Aber dann werde ich erkennen, so wie ich erkannt worden bin.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ind.Perf.

për-se Zot'ynë anshtë ai qi vendikonetë e ai kthen gjithë-kui si të ketë bām, por-si edhe ën pari ü kemi thashunë e ordhënuom.

„Denn der Herr ist der, der rächt und er vergilt einem jeden, wie er getan hat, so wie wir auch am Anfang euch gesagt und aufgetragen haben.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Ind.Plusquamperf.

e beko popullinë t'and Izraelnë e dhenë, qi na dhae, por-si pate bām bē për-indet t'inëve, dhenë qi frujton klomështë e mjaltë.

„Und segne Dein Volk Israel und das Land, das Du uns gegeben hast, wie Du es unseren Vätern geschworen hattest, das Land, in dem Milch und Honig fließen.“

(Buz fol. 39) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS por-si + PPP
ënvishii por-si të zgjedhunitë e t'inë Zot e të dashunë,
„Zieht euch an wie Erwählte und Geliebte unseres Herrn.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Konj.Aor.

E por-si për-para faqesë tyne ü santifikove ëndë në, asthü për-para faqesë s'anë të jësh madhështuom ën 'sish; për-se edhe ata të të njohënë, por-si edhe na të njohmë për-se s' a<n>shtë tjetërë Zot ma<a> se ti, Zot.

„Und so wie Du Dich uns vor deren Antlitz geheiligt hast, so sollst Du Dich für sie vor unserm Antlitz groß machen, damit auch sie Dich erkennen werden, so wie auch wir Dich erkannt haben, weil es außer Dir keinen anderen Gott gibt.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Fut. II: NS por-si + Konj.Perf.

e ü për të vërtetë ü thom se ata kanë me e për-zanë fëdigënë e tyne por-si të jenë fëdigunë.
„und wahrlich ich sage euch, daß diese ihren Lohn empfangen werden, wie sie sich angestrengt haben.“

(Buz fol. 32) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse

e atë-herrë të këcenjë i shqipëni por-si dreni

“Und dann wird der Lahme springen wie ein Hirsch.“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Gerundiv: NS por-si + Ellipse

ü pãe Shpirtinë tue ü diergunë ën qiullet por-si një pollunb,

„Ich sah den Geist, indem er vom Himmel niederstieg wie eine Taube.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Ellipse

Këta të ënbralpëmitë punuonë kã një orrë, e i bani pãr por-si na, qi na bartim të randëtë e gjithë ditësë e të vapësë.

„Die zuerst gearbeitet haben, es gibt eine Stunde und du machst sie gleich wie uns, die wir die Last und die Hitze des ganzen Tages getragen haben.“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse

ü duo t'ap këti<i> mã d' brapëmit por-si tÿ.

„ich will, daß ich dem Letzten gebe, wie (auch) dir.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse

ü duo të flas por-si i pã-ditunë;

„Ich will wie ein Unwissender sprechen.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ellipse

e ü flas por-si i pã-urti;

“Und ich spreche wie ein Unverständiger.”

(Buz fol. 40v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Perf.: NS por-si + Ellipse

ü në flase sã gluhë kanë nierëzitë e të engjëjet, e të mos këm karitat, ü jam bãm por-si një renb qi bije, o por-si një çinbalë për të gëzuom.

„Wenn ich spräche, so wie die Menschen und die Engel Sprache haben, und ich hätte die Liebe nicht, (so) wäre ich gemacht wie ein Erz, das tönt oder wie eine Zimbel, um zu tönen.“

(Buz fol. 41) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS por-si + Ellipse
Kur jü engjënoni mos banii por-si nierëzitë qi banenë nierëz të mirë për faqee;

„Wenn ihr fastet, macht nicht wie die Heuchler (es) machen.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS por-si + Ellipse
Thir, e mos pusho, e por-si tronbeta ëngre zanë t'and,

“Rufe ohne aufzuhören und erhebe deine Stimme wie eine Trompete.”

(Buz fol. 42) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ellipse

ata me ditunë udhëtë e mī dëshëronjënë; por-si gjind qi ba{a}njinë gjyq, e qi s' kanë lanë të dërejtatë e t'inë Zot,

„Diese wollen meine Wege kennen, wie ein Volk, das Gerechtigkeit übt und das das Recht Gottes nicht verlassen hat.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse

o ai të pr-unjë kryetë e tī por-si kaü ënbë zgjedhët,

„oder der sein Haupt beugen wird wie der Ochse unter das Joch.“

(Buz fol. 42) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse

Asthü atë-herrë të derpërtonjë por-si drita e bardhë drita jote;

„So wird dann dein Licht durchbrechen, wie das Morgenlicht.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS por-si + Ellipse

Zot, ji afërë oratëvet t'onëve e hīrr ban, qi kÿ engjënim üni qi anshtë ai me ëngjëruom shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-si njanënë asthü tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse

E të jësh por-si kopështite qi kã vadënë qi i lëshonetë üjëte, e por-si gura me üjë qi kurajtë ën üji s' kã dëshīr.

„Und du wirst sein wie ein Garten, der eine Bewässerung hat, die ihn bewässert und wie eine Quelle, die niemals Mangel an Wasser hat.“

(Buz fol. 43) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS por-si + Ellipse

ma ëndë gjithë kafshë na apmë vetë-vetëhenë për të ordhënuom por-si sherbëtorëtë e t'inë Zot ëndë pacjencje të madhe, tue klenë munduom ën shumë kafshësh,
„Aber in allen Dingen geben wir selbst uns dem Dienst hin wie Diener des Herrn in großer Geduld, indem wir vieles erdulden.“

(Buz fol. 43v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse
e ata të daë, por-si barī da qengjatë ën edhashit;
“Und er wird sie trennen, wie der Hirte die Schafe von den Böcken.”

(Buz fol. 48) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse
ai të jetë sherbëtori ū{u}j; por-si i Biri i nieriut qi s'erdh me klenë sherbyem,
„Der wird euer Diener sein, wie der Menschensohn, der nicht kam, um bedient zu werden.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS geg. Futur: NS por-si + Ellipse
Për-se ai kā me klenë por-si lisatë e egrë ëndë shkretëtīt,
„Denn er wird sein wie eine Tamariske in der Wüste.“

(Buz fol. 48) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS por-si + Ellipse
Për-se ai të jetë por-si lisi qi anshtë ënbiellë ëndaj ujë, qi larg shtie ranzëtë e tī per-qark ujit,
„Denn er wird wie ein Baum sein, der am Wasser gepflanzt worden ist, der seine Wurzeln ins Wasser ausstreckt.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS por-si + Ellipse
E nukë e njohi, për-se duortë e tī ishnë por-si duortë e Ezaut,
„Und er erkannte ihn nicht, weil seine Hände waren wie die Hände Esaus.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS por-si + Ellipse
Hinje erra e birit t'im, por-si errë ën are, qi kā bekuom Zot Zot'ynë.
„Siehe, der Duft meines Sohnes, wie der Duft eines Feldes, das Gott gesegnet hat.“

si „wie“

(Buz fol. 30) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS si + Ind.Prs.
e t'ardhunitë t'at në na kloftë për të shpërblenë me ëndë Er si duhetë na të dalmë për-para.
„Und Dein Kommen sei uns, um (uns) zu erlösen (und) mit Ehre, wie es sich zieht, werden wir voran schreiten.“

(Buz fol. 44) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Ind.Prs.
Për-se, si janë mā të nalta qielltë se dheü, asthü mā të nalta janë udhëtë e mī se t'uojtë,
“Denn, wie die Himmel höher sind, als die Erde, so sind meine Wege höher, als eure.”

(Buz fol. 45) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS si + Ind.Prs.
si shpirti i atet janë shpirtëna të mī, asthü shpirti i birit;
„Wie die Seele des Vaters mir gehört, so (auch) die Seele des Sohnes.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS si + Ind.Prs.

ënbë mëndyrët qi jü kletë ënpsuom ën nesh si ü duhetë jü t' ecëni, e me pëlqyem t'inë Zot, për-se jü m̄a fort të shumonii.

„Auf die Art und Weise, die euch von uns gelehrt worden ist, sollt ihr gehen, wie es euch gezieht, um Gott zu gefallen, damit ihr vollkommen werdet.“

(Buz fol. 47v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS si + Ind.Prs.
ma si ata banjënë jü mos bani;

„Aber wie sie tun, sollt ihr nicht tun.“

(Buz fol. 49) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS si + Ind.Prs.
e muo të më bijësh cihariq si shkon kafsha.

„Und du sollst mir melden, wie die Sache vorangeht.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/modal/vorangestellt/konjunkcional: HS Opt.: NS si + Ind.Aor.
üjtë, e si ti besove asthü tÿ të kloftë bām.

“Gehe, und so wie du glaubtest, so soll es für dich geschehen sein.”

(Buz fol. 39) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS si + Ind.Aor.
si Krishti, ëndijeü juve, asthü edhe jü ëndijeni.

„Wie Christus euch verzeigte, so verzeiht auch ihr.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS si + Ind.Aor.

Për-se, si kle Jona ëndë bark të peshkut trī dit e trī net, asthü të jesë i Biri i nierit, ëndë zemërë të dheut, trī dit e trī net.

„Denn, so wie Jonas drei Tage und Nächte im Bauch des Fisches war, so wird auch der Menschensohn drei Tage und Nächte im Herz der Erde sein.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS si + Ind.Aor.

e për-se ti të jësh per-ënbī gjithë gjindnë qi ai bani për lavd të madh e pr' emënë, e për-se të jetë popullë shenjët t'inë Zot Zotit t'it, si foli.

„Und damit du über alle Völker sein wirst, die er schuf zum Lob seiner Macht und seines Namens und damit es das heilige Volk Gottes, deines Gottes sein wird, wie er es kündete.“

(Buz fol. 49v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Aor.: NS si + Ind.Aor.

ü bana si më thae;

„Ich habe getan, wie du mir gesagt hast.“

(Buz fol. 42v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS si + Ind.Perf.

Zot, ji afërë oratëvet t'onëve e hīrr ban, qi kÿ ëngjënim üni qi anshtë ai me ëngjëruom shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-si njanënë asthü tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt: HS Konj.Prs.: NS si + Konj.Prs.
e ai të mos gjykonjë si të shohë me sÿ, as si të gjegjetë me veshë të ëndishkonjë,
„Und er wird nicht richten, wie er (es) mit den Augen sehen wird, noch wie er mit den Ohren hört, wird er tadeln.“

(Buz fol. 31v) Adverbiale/Vergleich/vorangestellt: HS Konj.Prs.: NS si + Konj.Prs.
e ai të mos gjykonjë si të shohë me sÿ, as si të gjegjetë me veshë të ëndishkonjë,
„Und er wird nicht richten, wie er (es) mit den Augen sehen wird, noch wie er mit den Ohren hört, wird er tadeln.“

(Buz fol. 46v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS si + Konj.Perf.
për-se Zot'ynë ansh të ai vendikonetë e ai kthen gjithë-kui si të ketë bām, por-si edhe ën pari ü kemi thashunë e ordhënuom.
„Denn der Herr ist der, der rächt und er vergilt einem jeden, wie er getan hat, so wie wir auch am Anfang euch gesagt und aufgetragen haben.“

se „wie“

(Buz fol. 37v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Infinitiv: NS se + Ind.Prs.
Për-se ü thom gjithë-kui qi me jū pratikon, për hÿrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë ansh të me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.
„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 40) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Prs.
ma ü ënbahem, për-se mos më ëndishkonjë kush për-ënþ se shoh [recte sheh] se jam, o ai qi ën meje gjegjetë.
„Aber ich unterlasse es, damit mich nicht einer dafür tadeln möge, daß er sieht, wie ich bin der von mir hört.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ind.Impf.
e mer shtate të tjera shpirtëna me vetëhenë, mā të këqÿ se ish vetë,
„Und er nimmt sieben weitere Geister mit sich, schlimmere als er selbst war.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ellipse
mer shpirtinë t'em, për-se ü nukë jam mā i mire se të mā përing.
„Nimm meinen Geist, weil ich bin nicht besser, als meine Eltern.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS se + Ellipse
e hinje këtü mā se Jona.
„Und siehe, daß dieser mehr ist als Jonas.“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ellipse: NS se + Ellipse
e hinje këtü mā se Salamoni.
„Und siehe, daß dieser mehr ist als Salomon.“

(Buz fol. 45) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS se + Ellipse

e banenë kafshëtë e ënbra pëme atë nierë m̄ të këqia se të paratë.

„Und die letzten Dinge dieses Menschen werden schlimmere sein, als die ersten.“

(Buz fol. 46) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS se + Ellipse
e jü të mundëni gjind të madhe e m̄ të fortë se jü.

„Und ihr werdet ein größeres und stärkeres Volk überwinden, als ihr (seid).“

për-se „wie“

(Buz fol. 41v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Aor.

Zot, kujtoi, për-se ü për-para faqesë s'ate ü eca

„Herr erinnere Dich, wie ich vor Dir wandelte.“

(Buz fol. 38v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Imp.: NS për-se + Ind.Perf.

Të dashunë, epëni vend mënīsë, për-se anshtë shkruom:

„Geliebte, gebt dem Zorn Platz, wie es geschrieben ist.“

m̄ se „als“

(Buz fol. 44v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Konj.Prs.: NS m̄ se + Ellipse

e të mos i epetë shenjë, m̄ se të Jonësë profetë.

„Und es wird ihnen kein [anderes] Zeichen gegeben werden, als [das Zeichen] des Propheten Jonas.“

s̄a „so wie“

(Buz fol. 40v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Impf.: NS s̄a + Ind.Prs.

ü në flase s̄a gluhë kanë nierëzitë e të engjëjet, e të mos këm karitat, ü jam bām por-si një renb qi bije, o por-si një çinbalë për të gëzuom.

„Wenn ich spräche, so wie die Menschen und die Engel Sprache haben, und ich hätte die Liebe nicht, (so) wäre ich gemacht wie ein Erz, das tönt oder wie eine Zimbel, um zu tönen.“

jo si „nicht wie“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS jo si + Konj.Prs.

e asthü lëftoj, jo si të lëftoj me nierit;

„Ich kämpfe so, nicht wie (wenn) ich mit einem Mann kämpfte.“

jo por si „nicht wie“

(Buz fol. 39v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkcional: HS Ind.Prs.: NS jo por-si + Konj.Prs.

ü ashtü riedh, jo por-si të mos jeshe segūr;

„Ich laufe so, nicht wie (wenn) ich nicht sicher wäre.“

2.7.2.2. Irreale Vergleichssätze

por-si „wie wenn, als ob“

(Buz fol. 32v) Adverbiale/Vergleich/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS por-si + Gerundiv

e bani ëndë viedmis furit por-si një herrë ën voese tue fry^om.

„Und er machte inmitten des Ofens, wie (wenn) mit einmal ein Tauwind weht.“

3. Attributsatz

3.1. Verallgemeinernder Relativsatz

3.1.1. Relativsatz ohne Bezugswort

3.1.1.1. Relativsatz in Objektfunktion

qish „was auch immer“

(Buz fol. 39v) Verallg. Relativsatz/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS qish + Ind.Prs.

Mer qish t'atë anshtë, e ecë udhësë;

„Nimm, was auch immer dein ist und geh hinweg.“

(Buz fol. 41v) Verallg. Relativsatz/nachgestellt/konjunkional: HS Ind.Aor.: NS qish + Ind.Aor.

e ü bana qish për të mirë kle për-para faqesë s'ate.

„Und ich habe vor Deinem Angesicht getan, was auch immer gut war.“

(Buz fol. 30v) Verallg. Relativsatz/nachgestellt/konjunkional: HS Imp.: NS qish + Ind.Aor.

ünj e epëni cihariq Gjonit qish jü gjegjë e patë:

„Geht und berichtet dem Johannes, was auch immer ihr gehört und gesehen habt.“

(Buz fol. 39v) Verallg. Relativsatz/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS qish + Konj.Prs.

A s' mundë banj qish të duo gjanë t'eme ?

“ist es nicht möglich, daß ich mache, was auch immer ich will mit meinen Sachen?”

(Buz fol. 39v) Verallg. Relativsatz/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS qish + Konj.Prs.

e ü juve t'ü ap qish për të dërejtë të jetë.

„und ich werde euch geben, was auch immer rechtens ist.“

qish-do „was auch immer“

(Buz fol. 30) Verallg. Relativsatz/vorangestellt/konjunkional: HS Ind.Perf.: NS qish-do + Ind.Perf.

Vëllazënë: jü dini se qish-do anshtë shkruom, na me xanë shkruom janë

„Brüder, ihr wisst, daß, was auch immer geschrieben ist, geschrieben ist, um uns zu belehren.“

(Buz fol. 44) Verallg. Relativsatz/vorangestellt/konjunkional: HS Imp.: qish-do + Ind.Prs.

e qish-do na për 'to meritojmë ti na e hiq.

“Und was auch immer wir dafür verdienen, wende Du von uns ab.”

3.1.2. Relativsatz mit Bezugswort

3.1.2.1. Relativsatz in Subjektfunktion

qish „was auch immer“

(Buz fol. 46v) Verallg. Relsatz/nachgestellt/konjunkional: HS Konj.Prs.: NS qish + Ind.Prs.
për-se as-një ën jush mos banjë shoqit 'ta qish mos pëlqen atī as ëndë ëndonjë kafshë;
„Denn keiner von euch soll dem Freund das antun, was auch immer ihm überhaupt nicht gefällt.“

(Buz fol. 40) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Gerundiv: NS qish + Ind.Prs.
për-ënbī gjithë këto qish duhetë për-jashtëna ditunit t'im për gjithë ditë tue pasunë kujdes për gjithë klishët.
„Zusätzlich zu alledem, was auch immer außerhalb meines Wissens nötig ist, habe ich tägliche Sorge um jede Gemeinde.“

(Buz fol. 40v) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS geg. Futur: NS qish + Ind.Prs.
e kur të vinjë ata qi anshtë mā se të mirë, atë-herrë ata qish për pjesë anshtë ka<a> me ardhunë mē.
„Wenn aber das, was mehr als das Gute ist, kommen wird, dann wird das, was Stückwerk ist, ein Ende haben.“

(Buz fol. 48v) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qish + Ind.Prs.
Ji afërë, Zot, sherbëtorëvet tuve, e të për-vutëtë e jetëse glatë ënfal atyne qi e lupnjëne, për-se ata, o bās e ruojtës, të levdonenë ën teje, e ata qish bashkë anshtë forco e të forcuomitë ruoj.
„Herr, sei Deinen Dienern gnädig, und schenke denen ,die sie erbitten, die langwährende Gunst, damit sie Dich als Schöpfer und Bewahrer loben werden, und das was gemeinsam ist bestärke und das Bestärkte bewahre.“

(Buz fol. 31) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qish + Konj.Prs.
e për-kaqë ata qish ën teje të lindetë shenjët të grëshitetë e biri i t'inë Zot.
„Und deshalb wird das, was auch immer von dir geboren wird, heilig genannt werden und der Sohn Gottes.“

gjith-kush „wer auch immer“

(Buz fol. 39v) Verallg. Relsatz/vorangestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS gjithë-kush + Ind.Prs.
E gjithë-kush lëfton ai ën gjithë-sei ënbahetë qish-do atī kondra anshtë;
„Und wer auch immer kämpft, der hält sich von all dem fern, was auch immer gegen ihn ist.“

(Buz fol. 45) Verallg. Relsatz/vorangestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS gjithë-kush + Konj.Prs.
për-se gjithë-kush të banjë vollundetnë e Atit t'im qi anshtë ënbë qiellt, ai të jetë e vëllā e amë.
Denn der, der auch immer den Willen des Vaters, der im Himmel ist, tun wird, der wird mein Bruder.“

silli-do „wer auch immer“

(Buz fol. 48) Verallg. Relsatz/vorangestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS silli-do + Ind.Prs.
por i silli-dota ën jush do me klenë i madh ëndër jū, ai të jetë mā i vogëli ën jush e sherbëtuor;
„Aber wer auch immer von euch groß unter euch sein will, der wird der kleinste eurer Diener sein.“

3.1.2.2. Relativsatz in Objektfunktion

qish „was auch immer“

(Buz fol. 32v) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Opt.: NS qish + Ind.Prs.

Bekofshinë tÿ qielltë e dheü e deti me gjithë qish ënbrenda kanë,

„Es sollen Dich die Himmel und die Erde und das Meer mit allem preisen, was auch immer sie in sich haben.“

(Buz fol. 38) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qish + Ind.Prs.

Bani gjithë qish ü thotë.

„Macht alles, was auch immer er euch sagt.“

(Buz fol. 39) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qish + Ind.Prs.

E gjithë qish vepëra jü bani, o ëndë e thanë, o ëndë e bām, gjithë kafshëtë banii pr' emënë të Jezü Krishtit, tue dhanë hÿrr t'inë Zot Atet.

„Und alle Dinge, die auch immer ihr an Werken tut, entweder gesagt oder getan, macht alles im Namen Jesu' Christi, indem ihr Gott, unserem Vater, dankt.“

(Buz fol. 46) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qish + Ind.Prs.

Zot, jÿ afërë popullit t'it e ata qish ti kthen për devocjon me të për-vutë ëndimë ti tue na pasunë mishërier ti për-të-rÿ.

„Herr, sei Deinem Volk gnädig und denen, die Du durch Hingabe bekehrst, um Dich als Hilfe anzunehmen indem Du Dich erneut unser erbarmst.“

(Buz fol. 42) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: NS qish + Ind.Prs.

Zot, ëndije popullit t'it, për-se ata qish ën mundimeshit meritonjënë ti tue na kastiguom ëndë mishërier t'ande ti mëngo.

„Herr, erhöere Dein Volk, damit du in Deinem Erbarmen das, was auch immer wir unter Qualen verdienen, indem Du uns bestrafst, abwendest.“

(Buz fol. 39v) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qish + Konj.Prs.

Ecëni edhe jü ëndë vëneshtë t'eme e të kini 'ta qish të jetë pr'arësye.

„Geht auch ihr in meinen Weinberg und ihr werdet das erhalten, was auch immer angemessen sein wird.“

qish-do „was auch immer“

(Buz fol. 39v) Verallg. Relsatz/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qish-do + Ind.Prs.

E gjithë-kush lëfton ai ën gjithë-sei ënbahetë qish-do atÿ kondra anshtë;

„Und wer auch immer kämpft, der hält sich von all dem fern, was auch immer gegen ihn ist.“

3.2. Restriktiver Relativsatz

3.2.1. Relativsatz ohne Bezugswort

(Buz fol. 42v) Attribut ohne Bezugswort/nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.

E të jëç grishunë forcuosi i d' rënuomit, e qi ban me kthiem udhëtë me klenë për të ënbetunë.

„Und du wirst Erbauer der Umfriedung genannt werden und (der [sc. wirst du genannt werden], der wenden macht, damit die Wege für die Beständigkeit sind.“

3.2.2. Relativsatz mit Bezugswort im übergeordneten Satz

3.2.2.1. Mit vorangehendem Bezugswort

3.2.2.1.1. Relativsatz in Subjektfunktion

qi „der, welcher“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Personalpronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

O Zot, ti qi sheh se na për të dërej të t'anë na jemi munduom, neve na ep hËrr afërrë na për të panët t'at na me klenë ëngushlluom.

„O Herr, der Du siehst, daß wir durch Deine Gerechtigkeit gequält sind, gib uns Gnade, daß wir durch Deinen Anblick getröstet werden.“

(Buz fol. 32) Attribut zum Personalpronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

Për-ënbË malt të naltë hipë, ti, qi predikon Ungjillë {i} Sionit;

„Steige du auf einen hohen Berg, der du Zion das Evangelium verkündest.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Personalpronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Bekuom je ti qi ecën për-ënbË pendët të errëvët e për-ënbË valët të detit,

„Gepriesen bist Du, der Du über die Flügel des Windes und die Wagen des Meeres gleitest.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Zot, tË të lusmë, ... Qi gjellin e zotënon me Zotnë Atë.

“Wir bitten Dich Herr, der Du mit dem Vater lebst und herrschst.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Kardinale/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Ë jam zani i d' njai qi thëret ëndë dezertit:

„Ich bin die Stimme des Einen, der in der Wüste ruft.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Perf.: NS qi + Ind.Prs.

e ti neve ëndimënë e vertutsë s'ate na ep, për-se ëngushullimit s'it të jenë ëngritunë ata qi ëndë mishërier t'ande besonjënë.

„Und gib uns Deine Hilfe und Kraft, damit die erhoben sind, die an Dein Erbarmen glauben.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Elipse: NS qi + Ind.Prs.

Pr'atë qi gjellin e zotënon.

“Durch den, der lebt und herrscht.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Perf.: NS qi + Ind.Prs.

e eja, për-se gjithë ata qi besonjënë ënbë mishëriert t'ande ën gjithë së pā-ligjëshit shpjert ata të jenë shpëtuom.

„Und komm, damit alle, die an Dein Erbarmen glauben, bald von allen Übeln befreit werden.“

(Buz fol. 32) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

e thoni atyne qi janë zemërë-kënbyem:

„Und sagt denen, die kleinmütig sind:“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

asthË të na ënbënë nierëzitë për ëndër por-si vërtet sherbëtorë të t'inë Zot, e ata qi për-danë kafshëtë e t'inë Zot.

„So sollen uns die Menschen wahrlich aber für Diener unseres Herrn halten und für diejenigen, die Gottes Geheimnisse verbreiten.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Infinitiv: NS qi + Ind.Prs.
e ai të lypnjë me ën madhështuom jo për-ënbī gjithë ata qi grëshitenë zota
„Und er wird verlangen, erhoben zu werden über alles, was göttlich genannt wird.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E ai qi ënbas-andaj të lypete ëndë{e}r ata qi për duor të tyne venë sakramentatë e klishësë,
„Und der ,der in der Folge gebeten werden wird unter die, die die Sakramente der Kirche in ihre Hände legen.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Për-se ü thom gjithë-kui qi me jū pratikon, për hūrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshtë me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.
„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
o ai qi anshtë për-ënbī të tjerë;
„Oder der, der über anderen steht.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Prs.
tue për-zanë ënbë stan ata qi janë jashtë shtëpinë e tyne.
„Indem ihr die aufnehmt, die außerhalb eures Hauses sind.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Prs.
Tue thanë mirë pr'ata qi ü bdonjënë;
„Indem ihr gut sprecht zu denen, die euch verfolgen.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Po të gëzoni me ata qi gëzonjënë;
“Freut euch vielmehr mit denen, die sich freuen.”

(Buz fol. 38) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e klani me ata qi klanjënë;
“Und weint mit denen, die weinen.”

(Buz fol. 38v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
për-se ai qi do shoqnë, ënbaron ligjnë.
“Denn der, der den Nächsten liebt, erfüllt das Gesetz.”

(Buz fol. 38v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Ata, Zot, qi për dhunëtijë t'ande për-zanë sakratë misterja, tËy të lusemë, se për të vërtetë për qish mëndyrë ata i për-zanë na ep për të vërtetë e ato me klenë.
„Herr wir, die durch Deine Gabe die heiligen Geheimnisse aufnehmen, bitten Dich, daß wir sie wahrlich auf jede Art und Weise empfangen und gib uns, daß sie auch wahrhaftig sind.“

(Buz fol. 39) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Orata<të> e popullit t'it, tÿ të lusmë, Zot, ti ato për-vutë për-ze, për-se na qi për të dërejtë për kua-tëtë t'onë na jemi munduom, për lavd të madh të emënit t'it për-mishëriershim na të jemi liberuom.

„Herr, wir bitten Dich: erhöre die demütigen Gebete Deines Volkes, damit wir, die wir zu Recht von unseren Sünden gequält werden, barmherzig befreit werden durch den Ruhm Deines Namens.“

(Buz fol. 39) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Fëmia jote, Zot, të lusmë me mishërier për-herrë ti i ruoj, për-se ajo qi ma<a> se ënbë shpënesët të hirit qiellsë besonetë ëndimet s'ote për-herrë ajo të jetë ruojtunë.

„Herr wir bitten Dich, beschütze Du Deine Familie immer barmherzig, damit sie, die ihre Hoffnung in die Gnade des Himmels setzt, durch Deine Hilfe immer geschützt sein wird.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
jü tue klenë t' urtë shufreni me zemërë të mirë ata qi janë të pā-ditunë.

„Weil ihr klug seid, ertragt ihr gerne die, die ohne Wissen sind.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Numerale/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Prs.
Duol një qi ënbjill me ënbiellë farënë e tī;

„Es ging einer hinaus, der sät, um seinen Samen zu zu säen.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
ma ü ënbahem, për-se mos më ëndishkonjë kush për-ënbī se shoh [recte sheh] se jam, o ai qi ën meje gjegjetë.

„Aber ich unterlasse es, damit mich nicht einer dafür tadeln möge, daß er sieht, wie ich bin der von mir hört.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E ajo qi rā për-ënbī gurrt janë ata qi si gjegjenë me gazëmend marënë fjalënë;

„Und die, die auf den Stein gefallen sind, sind die, die das Wort mit Freude aufnehmen, sobald sie es hören.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Prs.
E ajo qi rā ëndë drizat janë ata qi gjegjenë,

„Und die, die auf Dornen gefallen sind, sind die, die hören.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E ajo qi rā ëndë drizat janë ata qi gjegjenë,

„Und die, die auf Dornen gefallen sind, sind die, die hören.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e kur të vinjë ata qi anshtë mā se të mirë, atë-herrë ata qish për pjesë anshtë ka<a> me ardhunë mē.

„Wenn aber das, was mehr als das Gute ist, kommen wird, dann wird das, was Stückwerk ist, ein Ende haben.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
Ata, Zot, qi d' madhit t'it ënfalenë me të prunjëtë afërë ti ü gjegj oratëtë; për-se ata qi ën dhunëti<j>et së qiullet janë refreskuom, edhe ëndimet së qiullet për-herrë klofshinë ushqyem.

„Herr, die, die sich demütig vor Deiner Macht verneigen, erhöere Du die Gebete, damit die, die durch das Geschenk des Himmels erfrischt wurden, auch durch die himmlische Hilfe immer genährt sein mögen.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e lutii pr' ata qi ü bdonjënë e ü mundonjënë; për-se jü t'ini bi<j>të e Atit t'ij qi anshtë ënbë qiellt; qi ban me dalë diellënë për-ënbī të mirë e për-ënbī të këqī;
„Und betet für die, die euch verfolgen und euch quälen, damit ihr Kinder des Vaters sein werdet, der im Himmel ist, der die Sonne aufgehen lässt über Gute und Böse.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Për-se jü në doni mirë ata qi juve duonë mirë, qish pagëturë të kini ?
„Denn wenn ihr (nur) die liebt, die euch lieben, welchen Lohn werdet ihr haben?“

(Buz fol. 42v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e ata qi njëi vetëme buke së qiellsë ënginjenë për mishërier t'ande, bani ata me klenë njëi zemëre.
„Und die, die durch Deine Gnade ein himmlisches Brot aßen, mach', daß diese eines Herzens werden.“

(Buz fol. 42v) Attribut zum Verbum/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: HS qi + Ind.Prs.
E të jëç grishunë forcuosi i d' rënuomit, e qi ban me kthym udhëtë me klenë për të ënbetunë.
„Und du wirst der Erbauer des Geheges genannt werden und der, der den Weg wendet, um Wohnstätte zu sein.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
kur të shofsh ate qi anshtë xveshunë ënbëloe
„Wenn du den sehen wirst, der nackt ist, bekleide ihn.“

(Buz fol. 43v) Attribut zum pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e ü t' ap krypë asaj qi anshtë e ligë
„und ich werde dem [Schaf] Salz gaben, das schwach ist“

(Buz fol. 45) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
Qish fjalë anshtë këjo, qi ëndër jü duol, o jü qi itëni për-ënb dhEet të Izraelit, jü tue thashunë:
„Was für ein Wort ist dies, das unter euch hervorging oder ihr, die ihr durch Israel geht, indem ihr sagt.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Adj./nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Prs.
e mā i pari qi ënbrenda hīn, si ish turbulluom üjëtë, asthü ai shëndoshee
„Und wer der erste (war), der hineinsteigt, nachdem das Wasser bewegt worden war, der wurde so gesund.“

(Buz fol. 45) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Infinitiv: NS qi + Ind.Prs.
Devocjona e popullit t'it na të lusmë, Zot, ti me zemërë të për-hirshime ëndiglo, për-se ata qi me të ëngjënuom mundonjënë mishtë e korpit, për frujtit të vepëravet mirave ata me klenë për-të-rīm ëndë mendet.
„Herr, wir bitten Dich, schaue gnädigen Herzens auf die Bitten Deines Volkes, damit die, die durch Enthaltung das Fleisch des Leibes abtöten, durch die Früchte der Wunderwerke, gefestigt im Geist werden.“

(Buz fol. 44) Attribut zum Pers.-Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Infinitiv: NS qi + Ind.Prs.

Ën dhunëtijet së shelbuomit s'it, Zot, na ënginjë, na tÿ lusmë për-vutë, se na ansosh së bāmesh na me klenë për-të-rīm, qi na ato tue për-zanë gëzonemi.

„Herr, durch die Gaben Deines Heils gesättigt bitten wir Dich demütig, daß wir durch deren Genuss erneuert werden, die wir uns erfreuen, wenn wir sie annehmen.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

e të ëngushulloni ata qi janë me zemërë të trenbunë,

„Und ihr sollt die trösten, die im Herzen verängstigt sind.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Ëndimëtari ünë, Zot, këqyrë neve, për-se na qi ën kuateshit s'onësh jemi randuom, na tue pasunë për-zanë mishërierë t'ande me mende tue klenë liberuom, na të mundë sherbejmë.

„Herr, unser Retter, blicke auf uns, damit uns, die wir von unseren Sünden bedrängt werden, indem wir Dein Erbarmen aufnehmen, um mit dem Geist befreit zu werden, möglich ist, Dir zu dienen.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.

O Zot, ti qi sheh na qi jemi ën gjithë vërtudje me<e>nguom,

„O Herr, Du, der Du siehst, daß wir bar aller Kraft sind.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

për-se jü të ënbahii ën kuation së pā-glanë, ... , e jo ëndë e për-zienët të vollundetsë pā-glänë, por-si banjënë ata qi nukë njohënë t'enë Zonë;

„Damit ein jeder von euch seine Ehefrau in Freude erkennen soll und nicht in unzüchtiger Leidenschaft, wie die es tun, die Gott nicht kennen.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

për-se Zot'ynë anshtë ai qi vendikonetë e ai kthen gjithë-kui si të ketë bām, por-si edhe ën pari ü kemi thashunë e ordhënuom.

„Denn der Herr ist der, der rächt und er vergilt einem jeden, wie er getan hat, so wie wir auch am Anfang euch gesagt und aufgetragen haben.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Ma ai qi ën jush anshtë mā i madh, ai të jetë mā i vogëli ën jush e sherbëtuor.

„Denn der, der unter euch der grösste ist, der wird der kleinste eurer Diener sein.“

(Buz fol. 47v-48) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

e mos ënbërshil gojënë e atyne qi tÿ këndonjënë,

„Und verschließe nicht den Mund derer, die Dich verherrlichen.“

(Buz fol. 48) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

O Zot, ti qi së pā-keqesë ja kthen gjithë-kui ëndë e dashunë, ëndë-reg ën vetëhej zemërënë e sherbëtorëvet tuve;

„O Herr, Du, der Du einem jeden Unschuld und Liebe wiederherstellst, lenke zu Dir selbst die Herzen Deiner Diener.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

E për-ënbī gjithë këto kafshë ëndër jū e ëndër nē anshtë forcuom një e madhe gropë, qi ata qi ën nesh duonë me ardhunë tek ju s'mundnjënë,

„Und darüberhinaus ist zwischen uns und euch eine grosse Kluft, so daß die, die von euch zu uns kommen wollen, es nicht können.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.:NS qi + Ind.Prs.

Ji afërë, Zot, sherbëtorëvet tuve, e të për-vutëtë e jetëse glatë ënfal atyne qi e lupnjëne, për-se ata, o bās e ruojtës, të levdonenë ën teje, e ata qish bashkë anshtë forco e të forcuomitë ruoj.

„Herr, sei Deinen Dienern gnädig, und schenke denen ‚die sie erbitten, die langwährende Gunst, damit sie Dich als Schöpfer und Bewahrer loben werden, und das was gemeinsam ist bestärke und das Bestärkte bewahre.“

(Buz fol. 44) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf. e qiti jashtë gjithë ata qi shisnjinë e blinjinë ëndë klishët;

“Und er warf alle die hinaus, die im Tempel verkaufte und kaufte.”

(Buz fol. 44) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.

e banqitë e atyne qi ëndëro<nj>jnë denarë, e shqenbatë e atyne qi shisnjinë pollunbatë, gjithë i rëzoū.

“Und die Bänke derer, die Geld wechselten und die Stühle derer, die Tauben verkaufte, die warf er alle um.“

(Buz fol. 41) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Impf.

E ata qi për-para venjinë, i thërisnë ai të heshtën.

“Und die, die vorangingen, riefen ihm zu, er solle schweigen.”

(Buz fol. 38v) Attribut zum Numerale/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Impf.

E hinje një qi kish leprënë vin e ate adoron tue thashunë:

„Und siehe, da kommt einer, der Lepra hatte und betet ihn an, indem er sagt:“

(Buz fol. 38v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.

E si Jezū gjegj këta ü maravejuo, e tha atyne qi e ëndiqnjinë:

„Und als Jesus das hörte, wunderte er sich und er sagte denen, die ihm folgten:“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Impf.

e gjithë ata qi e gjegjishnë, çuditishnë për-ënbī të ditunitë e resposta të tī.

„Und alle, die ihn hörten, wunderten sich über sein Wissen und seine Antworten.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.

Guri qi qitnë jashtë ata qi fabrikonjinë, e kÿ anshtë bām ëndë kryet të kantonit;

„Der Stein, den die, die aufbauten, weggeworfen haben, der ist zum Eckstein geworden?“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen (Personalpr.)/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

e ata qi klenë fëlliqunë ü dëlirnë

„Und die, die aussätzig waren, reinigen sich.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Personalpronomen/nachgestellt/restruktiv: HS PPP: NS qi + Ind.Aor.

Bekuom tī, qi besove, për-se kanë me ü ënbaruom gjithë ato kafshë qi ën s'inë Zot janë

thashunë.

„Gesegnet bist Du, die Du glaubtest, weil sich alle diese Dinge erfüllt haben, die von unserem Herrn verkündet wurden.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

Ai anshtë qi ënbas meje qi parë muo kle:

„Er ist (es), der nach mir [sein wird], der vor mir war.“

(Buz fol. 37) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

Kü anshte ai qi leü regji i Xhudhivet?

„Wo ist der, der als König der Juden geboren wurde?“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

E kÿ anshtë ai qi ü thoshë:

„Er dieser ist derjenige, den ich euch genannt habe.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.

ma ai qi më dërgoi për-se ü të pagëzonje me ujë, ai më tha:

“Aber der, der mich schickte, damit ich mit Wasser taufe, der sprach zu mir.”

(Buz fol. 39v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.

E ata qi vonëte të një-ënbë-dhietët orë ëndë vëneshtë, patnë një denār por-si të parëtë.

„Und die, die zur elften Stunde gekommen waren, nahmen einen Denar, ebenso wie (auch) die Ersten.“

(Buz fol. 39v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.

Këta të ënbrapëmitë punuonë kā një orrë, e i bani pār por-si na, qi na bartim të randëtë e gjithë ditësë e të vapësë.

„Die zuerst gearbeitet haben, es gibt eine Stunde und du machst sie gleich wie uns, die wir die Last und die Hitze des ganzen Tages getragen haben.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

E ajo qi kle ënbiellë pr'udhë{e}t janë ata qi gjegjenë:

„Und die, die auf dem Weg gesät worden sind, sind die, die hören.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

E ajo qi rā për-ënbī gurrt janë ata qi si gjegjenë me gazëmend marënë fjalënë;

„Und die, die auf den Stein gefallen sind, sind die, die das Wort mit Freude aufnehmen, sobald sie es hören.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

E ajo qi ü ënbuoll ëndë dhë të mirë, janë ata qi me zemërë të mirë tue gjegjunë fjalëtë, i ënbanë,

„Und die, die auf gute Erde gefallen sind, sind die, die das gute Wort bewahren indem sie mit dem Herzen hören.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

E ajo qi ü ënbuoll ëndë dhë të mirë, janë ata qi me zemërë të mirë tue gjegjunë fjalëtë, i ënbanë,

„Und die, die auf gute Erde gefallen sind, sind die, die das gute Wort bewahren indem sie mit dem Herzen hören.“

(Buz fol. 41) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Opt.: NS qi + Ind.Aor.
Të lusmë, o i mujtuni Zot, qi na qi për-zūm dhunëtijënë e qiellet, pr'ato na ën gjithë së këqiashit klofshim defenduom.

„Allmächtiger Gott, wir bitten Dich, daß wir, die wir die Himmelspeise erhalten haben, durch diese vor allem Bösen geschützt sind.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.
E tue gjegjunë këta, Jezü ü maravejuo, e tha atyne qi e ëndiqnë:

„Und als er das gehört hatte, wunderte sich Jesus und er sprach zu denen, die ihn umgaben.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Aor.
e bani mirë atyne qi ü deshnë keq,

„Und tut Gutes denen, die euch hassen.“

(Buz fol. 45) Attribut zum Pron./nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

Qish fjalë anshtë këjo, qi ëndër jū duol, o jü qi itëni për-ënbī dhët të Izraelit, jü tue thashunë:
„Was für ein Wort ist dies, das unter euch hervorgeht oder ihr, die ihr durch Israel geht, indem ihr sagt.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.
E i thoshnë Xhudhi<i>të atī qi ü shëndosh:

„Und die Juden sprachen zu dem, der geheilt wurde.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.
Ai qi më shëndoshi, asthü më tha: Mer shtrate t'at e ecë.

„Der, der mich geheilt hat, sagte so zu mir: nimm dein Bett und gehe.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
ai qi më dërgoi anshtë i vërtetë,

„Der, der mich schickte, ist wahrhaftig.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
e ai qi më dergoi anshtë me muo,

„Und der, der mich geschickt hat, ist mit mir.“

(Buz fol. 43v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Perf.
ü të lypinj ate qi kle bdierë

„und ich werde die beobachten, die verloren worden waren.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.
Tÿ tue t'ü lutunë fort të lutemi, Zot i mujtunë, qi ata qi për-të-rīm janë me sakramentat të tū, tÿ edhe me të pëlqyeme të ba<a>me me të sherbyem na ep.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich heftig, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erneuert werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Infinitiv: NS qi + Ind.Perf.
për-se na të dimë me dhanë rëspostë atyne qi na kanë dërguom.

„Damit wir wissen, denen Antwort zu geben, die uns geschickt haben.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

Tÿ tue ü lutunë të lusmë, o i mujtuni Zot, qi ata qi ën sakramentashit së tûsh janë rekriuom me të pëlqyeme arësenje edhe na ep hÿrr me të sherbyem.

„Allmächtiger Gott, indem wir flehen, bitten wir Dich, daß Du denen, die an Deinen Sakramenten erquickt werden, die Gnade gibst, Dir wohl zu gefallen und Dir zu dienen.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

E ajo qi kle ënbiellë pr'udhë{e}t janë ata qi gjegjenë;

„Und die, die auf dem Weg gesät worden sind, sind die, die hören.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Opt.: NS qi + Ind.Perf.

Ata, Zot, qi d' madhit t'it ënfalenë me të prunjëtë afërë ti ü gjegj oratëtë; për-se ata qi ën dhunëti<j>et së qiellet janë refreskuom, edhe ëndimet së qiellet për-herrë klofshinë ushqyem.

„Herr, die, die sich demütig vor Deiner Macht verneigen, erhöere Du die Gebete, damit die, die durch das Geschenk des Himmels erfrischt wurden, auch durch die himmlische Hilfe immer genährt sein mögen.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Plusquamperf.

E ata qi ishnë dërguom ishnjinë ën Farizejshit

„Und die, die geschickt worden waren, waren von den Pharisäern.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Plusquamperf.

Ëndë Damaskut ai qi ish vum për-ënbī gjint të regjit Arete ruon qytetnë me më zanë;

„In Damaskus bewachte der, der vom König Aretes über das Volk eingesetzt worden war, die Stadt, um mich zu ergreifen.“

(Buz fol. 31v-32) Attribut zum Personalpronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Opt.

Neve na ep hÿrr, të lusmë, o i mujtuni Zot, na qi për ëndënë lodrët të kuatit për të sherbyemit plak na klofshim për-zanë,

Sei uns gnädig – wir bitten Dich – allmächtiger Gott, die wir durch alte Knechtschaft unter dem Joch der Sünde niedergedrückt sind.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen (Personalpr.)/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + geg. Futur

A ti je ai qi kã me ardhunë

„Bist du der, der kommen wird.“

(Buz fol. 32) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + geg. Futur

hinje, se ai qi kã me zotënuom vjen me fuqī të madhe

“Siehe, daß er, der herrschen wird, mit großer Macht kommt.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + geg. Futur

Kÿ anshtë ai qi kã me redituom;

„Dies ist derjenige, der erben wird.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pron. (Personalpr.)/nachgestellt/ restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Të jetë ranza e Jesësë, e ai qi të ënçonetë me governuom gjindnë, ënbë 'te gjindja të kenë shpënesë.

„Der Sproß Jesse wird kommen und er, der sich erheben wird, um über die Heiden zu herrschen, auf ihn werden die Heiden die Hoffnung setzen.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen (Personalpr.)/nachgestellt/restriktiv: HS Ind.Prs: NS qi + Konj.Prs.

E bekuom ai anshtë qi ëndë muo mos skandalixonetë.

„Und gesegnet ist der, der nicht an mir Anstoß nehmen wird.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Konj.Prs.

e ai qi të për-zanë luftënë e ata të shpëtonjë.

„Und der (ist es), der den Kampf aufnehmen wird und sie befreien wird.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

e ai qi të më gjykonj anshtë Zot'ynë.

„Und der, der mich richten wird, ist Gott.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Konj.Prs.

E ai qi ënbas-andaj të lypete ëndë{e}r ata qi për duor të tyne venë sakramentatë e klishësë,
„Und der ,der in der Folge gebeten werden wird unter die, die die Sakramente der Kirche in ihre Hände legen.“

(Buz fol. 37) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

E ti, Betleem, qytetja e Judësë, nukë je m̄ e vogëla ëndër zotënīt të Judë{e}së, për-se ën teje të dalë ai qi të governonjë popullinë t'em të Izraelit.

„Und Du Bethlehem, Stadt Judas, bist nicht mehr die kleinste unter den Herrschaften Judas, weil aus Dir der hervorgehen wird, der mein Volk Israel regieren wird.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Për-ënbī ke të shofsh Shpirtinë me ü diergunë e me pushuom për-ënbī 'te, ai anshtë ai qi të pagëzonjë ëndë Shpirt shenjët.

„Über wen Du den Geist niedersteigen und ruhen sehen wirst, der ist (es), der mit dem heiligen Geist taufen wird.“

(Buz fol. 43v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Asthū atë-herrë të thoetë regji atyne qi të jenë ënbë të djathët tī:

„so wird dann der König zu denen sprechen, die zu seiner rechten sein werden.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

E ai qi të madhështonetë, të jetë për-vutë;

„Und der, der sich erhöhen wird, der wird erniedrigt werden.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

e ai qi të për-vihetë, të jetë madhështuom.

„Und der, der erniedrigt werden wird, der wird erhöht werden.“

(Buz fol. 49v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Ai qi të të mallëkonjë, të jetë mallëkuom,

„Der, der dich verfluchen wird, wird verflucht sein.“

(Buz fol. 49v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

e ai qi të të bekonjë të jetë bekuom.

„Und der, der dich segnen wird, wird gesegnet sein.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Perf.

Ënd'ato dit: të thëresënë ëm t'enë Zonë për-para faqesë atyne qi të kenë zanë postë,

„In diesen Tagen werden sie zum Herrn rufen im Angesicht derer, die niedergedrückt haben.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen (Perspr.)/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS PPP

Hinje, ata qi ëndë petëka të bukura ënvëshenë ëndë shtëpë të regjënjet janë.

„Siehe, die, die in schöne Gewänder gekleidet (sind), sind in den Häusern der Könige.“

(Buz fol. 30) Attribut zum Subst./nachgestellt/restruktiv: HS Ellipse: NS qi + Ellipse

e ënbë dhët shumë t' idhunë për-ënbë gjint për kaqë të lëkundunë, qi të lëkundetë deti{i} ën valëshit

„Und auf der Erde große Angst unter den Völkern wegen solchen Schwankens, das das Schwanken des Meeres durch die Wellen (ist).“

(Buz fol. 31) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ellipse

Ai anshtë qi ënbas meje qi parë muo kle;

„Er ist (es), der nach mir [sein wird], der vor mir war.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ellipse

Kāh vien këta qi e ama e t'inë Zot

„Woher kommt diese, die Mutter meines Herrn.“

Gerundivkonstruktion

(Buz fol. 42) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

Hinje, se jü kur ëngjënoni jü ëngjënoni kur kini gjyqe e të bduom, jü tue ënvrām me grushta detorësine t'aj e fqinjënë t'aj.

„Siehe, daß, wenn ihr fastet, ihr fastet, wenn ihr Streitigkeiten habt, ihr die ihr mit der Faust euren Schuldner und euren Nachbarn schlägt.“

3.2.2.1.2. Relativsatz in Objektfunktion

qi „welche(r), welches“

(Buz fol. 31) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

e ëndë viedmis juve jet ai, qi jü nukë e dini.

„Aber mitten unter Euch steht der, den ihr nicht kennt.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restruktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

[recte: ordhënon]

e ata qi ën gjellet së korpit ordhëno ata të ënbahenë ën gjithë vesi qi për të keq mundë jetë edhe hi<i>rr epna me më<n>guom.

„Und die, denen Du befehlst, daß sie sich von Speise enthalten werden und von jedem Fehler, der beim Bösen möglich ist, gib uns auch die Gnade, abzulassen.

(Buz fol. 39) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Kush anshtë kÿ qi edhe errëtë e deti<t> atë gjegjenë?
„Wer ist dieser, dem auch die Winde des Meeres gehorchen?“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
O Zot, një i vetëmë lenë, qi ëndë substancjet të korpit t'inë ü dëftuo, neve të lusmë na ep hi<i>rr, qi pr' ate qi ënbë mëndyrët t'anë na për-jashtëna njohm e për-ënbrenda na të meritojmë me klenë reformuom.
„O Herr, der Eingeborene, der sich in Gestalt unseres Leibes zeigt, sei uns gnädig – wir bitten Dich - , daß wir durch ihn, den wir in unserer äußeren Ähnlichkeit erkannt haben, verdienen, innerlich umgestaltet zu werden.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
Qish andërë anshtë këjo qi ti andërë?
„Was für ein Traum ist dieser, den du träumtest?“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Pronomen (Personalpr.)/nachgestellt/restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.
Anshtë ai qi ën 'si anshtë shkruom:
„Er ist es, von dem geschrieben ist.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.
e ate të ënthenjë, qi për ënbë ate të bierë.
„Und er wird den zerschmettern, auf den er fallen wird.“

ç „wen, was“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Pronomen/nachgestellt/restriktiv: HS Konj.Prs.: NS ç + Ind.Prs.
ma jü për-herrë të ëndiqëni 'ta ç' anshtë mirë për jü,
„Und ihr sollt immer das verfolgen, was gut für euch ist.“

3.2.3. Bezug zu der im Verbum finitum implizierten Person

qi „der“

(Buz fol. 32v) Relativsatz/Verbalbezug/nachgestellt: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Bekuom je qi ri për-ënbë kerubint tue pasunë qyrë visetë e poshtëra t'ënthella,
„Gepriesen bist Du, der Du thronst über den Cherubim, indem Du über alle Tiefen blickst.“

kush „wer“

(Buz fol. 48) Relativsatz/Verbalbezug/nachgestellt: HS Ind.Prs.: NS kush + Ind.Prs.
e mallëkuom anshtë kush ato kafshë kërkon e ban.
„Und verflucht ist, wer diese Dinge sucht und tut.“

3.3. Appositiver (nicht-restriktiver) Relativsatz

3.3.1. Mit Bezugswort

3.3.1.1. Mit vorangehendem Bezugswort

3.3.1.1.1. Konjunkional

qi „welche(r), welches“

(Buz fol. 30) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: qi + Ind.Prs.
Për t'enë Zonë Jezü Krishtnë, qi gjellin e zotënon një-vend me Atënë e me Shpirtinë shenjëtë për jetë të jetësë.

„Durch Jesus Christus unsern Herrn, der lebt und wahrlich herrscht in Einheit mit dem Vater und dem heiligen Geist von Ewigkeit zu Ewigkeit.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

E pagja e t'inë Zot, qi avancon o qi mundën gjithë mende ruojtëtë zemëratë t'uoj e të ditunitë t'uoj

„Und der Friede Gottes, der allen Verstand übersteigt oder bezwingt, bewahre eure Herzen und eure Weisheit.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e të parturonjë një bër, e emënitë të i grëshitët Emanuel, qi do me thashunë Zot'ynë me në.

„Und sie wird ihm den Namen Emanuel geben, der heissen soll: Gott ist mit uns.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Aor. II: NS qi + Ind.Prs.

Ënd'atë mot: kle dërguom engjëlli Gabriel ën s'inë Zot ëndë qytet ëndë Galile<e>t qi i thonë Naxaret tek një virgjënë qi i thoshnë Mëri, fevuom për një nierë qi e kluonjinë Jozef, ën shtëpijet së Davidit.

„Zu dieser Zeit wurde der Engel Gabriel von Gotte in eine Stadt in Galiläa geschickt, die man Nazareth nennt, zu einer Jungfrau, die sie Maria nannten, die verheiratet war mit einem Mann, den man Josef hieß aus dem Haus Davids.“

(Buz fol. 31-31v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

e këta anshtë së gjashtë të muoj qi anshtë grishunë gruo me barë;

„Und das ist der sechste Monat, der „Frau mit Leibesfrucht“ genannt wird.“

(Buz fol. 32) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

e të t'ap gjā të ënfshehunë ar e vistār, e kafshëtë e fshehuna, për-se të dini se ü jam Zot'ynë qi thëres emënit t'it, Zotit Izraelit,

„Und ich werde dir versteckte Schätze geben und verborgene Kleinodien, damit ihr wisst, daß ich Gottes Sohn bin, der deinen Namen ruft, der Gott Israels.“

(Buz fol. 32) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

ü jam ai Zot qi banj gjithë këto kafshë.

„Ich bin Gott, der alle diese Dinge tut.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS PPP: NS qi + Ind.Prs.

e bekuom emënitë të t' madhit lavdit t'it qi anshtë shenjët

„Und gepriesen ist der Name Deiner Herrlichkeit, der heilig ist.“

(Buz fol. 37) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

Neve na ep, o i mujtuni Zot, ato kafshë qi na me të madhe festë festojmë e çelebrojmë, me të ditunit të mentsë na me klenë purguom.

„Allmächtiger Gott, gib uns diese Sache, die wir mit großem Fest feiern und zelebrieren, damit wir den Geist kennen, uns zu reinigen.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
Për t'enë Zonë Jezü Krishtnë Birë t'and, qi me tÿ gjellin e zotënon një-mend me Shpirtinë shenjët Zot.

„Durch Jesus Christus, Deinen Sohn, der mit Dir lebt und wahrlich herrscht mit dem heiligen Geist.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
Hinje gengji i t'inë Zot qi mer kuatëtë e shekullit.

„Siehe, das Lamm Gottes, daß die Sünden der Welt hinwegnimmt.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Ënbas meje vien një nierë qi anshtë parë muo;

„Nach mir kommt ein Mann, der vor mir ist.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse/ qi + Ind.Prs.
Për t'enë Zonë Jezü Krishtnë Birë t'and, qi me tÿ gjellin e regjënon njëmend me Shpirtinë shenjët,

„Durch den Herrn Jesus Christus, Deinen Sohn, der mit Dir lebt und wahrhaft herrscht mit dem heiligen Geist.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Prs.
E ishnë atü gjashtë vedre ën guri vutë, por-si ish të purifikuomitë e Xhuhdivet, qi ënbaj e sija-do dÿ o trë masë.

„Und dort waren sechs steinerne Wasserkrüge, wie es die Reinigung der Juden war, welcher jeder zwei oder drei Maß umfaßt.“

(Buz fol. 38v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
Për t'enë Zonë Jezü Krishtnë Birë t'and, qi gjellin e regjënon njëmend me Shpirtinë shenjët,

„Durch den Herrn Jesus Christus, der lebt und wahrlich herrscht mit dem heiligen Geist.“

(Buz fol. 38v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.?: NS qi + Ind.Prs.

O Zot, qi na vune ëndë kaqë perikula për fraxilitat t'anë, na tue mos mujtunë me ü ënbajtunë, epna neve të shëlbuiltë të mentsë e të korpit, për-se na ato kafshë qi për kuatëtë t'onë na pësojmë, ti tue na ëndimuum na të mundë vencojmë.

„O Herr, der Du uns unter solche Gefahren gestellt hast durch unsere Schwäche, so daß wir nicht vermögen, uns aufrecht zu halten, gib uns Gesundheit des Geistes und des Leibes, damit wir diese Dinge, die wir wegen unserer Sünden erleiden, indem Du uns hilfst, besiegen können.“

(Buz fol. 39) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS imp.: NS qi + Ind.Prs.
E për-ënbë gjithë këto ënvishii ëndë karitat, qi anshtë një të ënlidhunë m̄ se të mirë.

„Und über alles zieht die Liebe an, die eines der schönsten Bänder ist.“

(Buz fol. 39) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Ënbë këte shënbëllturë anshtë regjënja e qiellit: një nierë qi ënbiell farë të mirë ënd'arë të fī.

„In diesem Gleichnis ist das Königreich der Himmel ein Mann, der gute Saat auf seinen Acker sät.“

(Buz fol. 39) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Prs.
Nierī qī anshṭē anēmik bani ate.
„Ein Mann, der ein Feind ist, hat das getan.“

(Buz fol. 39v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
O Zot, qī sheh se as për ëndonjë kafshë ën së ba<a>meshit s'onësh na kemi besë, ti na ep afërë,
„O Herr, der Du siehst, daß wir aus keiner Sache unsere Erlösung haben, sei uns gnädig.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Zot'ynë e ati i t'inë Zot Jezü Krishtit, qī anshṭē bekuom ënbë shekullit, di se ü nukë rëni.
„Gott, der Vater unseres Herrn Jesu Christi, der in Ewigkeit gepriesen ist, weiß, daß ich nicht lüge.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Perf.: NS qi + Ind.Prs.
m' a<n>shṭë dhanë të munduomitë e mishit, engjëlli i Satanisit, qī më mundon, për-se ü mos madhështonem.
„Mir sind Qualen des Fleisches gegeben worden, ein Engel Satans, der mich quält, damit ich mich nicht erhebe.“

(Buz fol. 40v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
ü në flase sã gluhë kanë nierëzitë e të engjëjet, e të mos këm karitat, ü jam bãm por-si një renb qī bije, o por-si një çinbalë për të gëzuom.
„Wenn ich spräche, so wie die Menschen und die Engel Sprache haben, und ich hätte die Liebe nicht, (so) wäre ich gemacht wie ein Erz, das tönt oder wie eine Zimbel, um zu tönen.“

(Buz fol. 41) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
Kur jü engjënoni mos baniu por-si nierëzitë qī banenë nierëz të mirë për faqee;
„Wenn ihr fastet, macht nicht wie die Heuchler (es) machen.“

(Buz fol. 41-41v) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
ma Ati üjt qī sheh të ënfshehunatë, ai tÿ të të banjë me ditunë gjithë-kui tue të kthym të ënfshehunitë t'at.
„Aber euer Vater, der das Verborgene sieht, er wird dich jedem offenbaren, indem er dein Verborgenes allen hinwendet.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
E mos vini arr, mos vistār këha ënbë këtë jetë, qī tenja e bre e të ëndryshkëtitë, e qī kusarëtë e ënxierënë e viedhënë;
„Und sammelt keine Schätze auf dieser Welt, die die Motte und der Rost zerfressen und die die Diebe hervorholen und stehlen.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Për-se edhe ü jam soldat, qī kam sherbëtorë për ëndënë vetëhenë;
„Denn auch ich bin ein Soldat, der unter sich Untergebene hat.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
O Zot, qi ën kolpet je offenduom, e ën pëndeset je pajtuom, orata e <popu>llit t'it fort për-mishëriershim e afërë e këqyrë; mundimetë e mënisë s'ate, qi na për fajët e për kuatetë t'onë na meritojmë hiqi ën nesh.

„O Herr, der Du durch die Sünde beleidigt wurdest und durch die Reue versöhnt wurdest, blicke gnädigst auf Dein Volk herab und nimm weg von uns die Geißeln Deines Zornes, die wir für unsere Verfehlungen und Sünden verdienen.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e lutii pr' ata qi ü bdonjënë e ü mundonjënë; për-se jü t'ini bi<j>të e Atit t'ij qi anshtë ënbë qiellt; qi ban me dalë diellënë për-ënbī të mirë e për-ënbī të këqī;

„Und betet für die, die euch verfolgen und euch quälen, damit ihr Kinder des Vaters sein werdet, der im Himmel ist, der die Sonne aufgehen lässt über Gute und Böse.“

(Buz fol. 42v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

e Ati ujt qi sheh ëndë e ënfshehunë ai të t'a paguonjë.

„Und dein Vater, der im Verborgenen sieht, er wird es dir belohnen.“

(Buz fol. 42v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.

Zot, jī afërë oratëvet t'onëve e hīrr ban, qi kÿ ëngjënim üni qi anshtë ai me ëngjëruom shpirtënatë t'onë e korporatë t'onë por-si njanënë asthü tjetërinë si ordhënuom anshtë, na me devocjon mundë sherbejmë tue çelebruom.

„Herr sei unseren Gebeten nahe und sei gnädig, daß es uns möglich ist, daß wir dieses unser Fasten, das dieses ist, um unseren Geist und Körper zu umgeben, wie den einen so den anderen, wie es bestimmt ist, mit Hingabe zu feiern, wenn wir es zelebrieren.“

(Buz fol. 42v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
E të jësh por-si kopështite qi kā vadënë qi i lëshonetë üjë të, e por-si gura me üjë qi kurajtë ën üjji s' kā dëshīr.

„Und du wirst sein wie ein Garten, der eine Bewässerung hat, die ihn bewässert und wie eine Quelle, die niemals Mangel an Wasser hat.“

(Buz fol. 42v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
E të jësh por-si kopështite qi kā vadënë qi i lëshonetë üjë të, e por-si gura me üjë qi kurajtë ën üjji s' kā dëshīr.

„Und du wirst sein wie ein Garten, der eine Bewässerung hat, die ihn bewässert und wie eine Quelle, die niemals Mangel an Wasser hat.“

(Buz fol. 43) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Jo se ëndë bukë të vetëme të gjëllinjë i biri i nierit, por ëndë gjithë fjalë qi vien ën gojet së t'inë Zot.

„Nicht nur vom Brot allein lebt der Menschensohn, sondern von jedem Wort, das aus dem Mund Gottes kommt.“

(Buz fol. 43v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e ü t'i banj të pushonjënë, thotë Zoti qi zotënon.

„und ich werde machen, daß sie sich erholen werden, spricht Gott, der herrscht.“

(Buz fol. 44) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Perf.: NS qi + Ind.Prs.

A s'kini kurajtë zgjedhunë ëndë e shkruomit qi thotë:
“Habt ihr niemals gelesen in der Schrift, welche sagt:”

(Buz fol. 44) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Prs.
E tue pātë krenëtë e priftënet e shkruositë kafshëtë e maravejuome qi ai ban, e djelmtë qi thërisnë ëndë klishë tue thashunë: Ozana, biri i Davidit, ü hidhënuonë, e i thanë:
“Und als die Hohepriester und die Schriftgelehrten die Wunder sahen, die er tat und die Kinder, die im Tempel riefen, indem sie sagten, Hosanna, dem Sohn Davids, wurden sie betrübt und sprachen zu ihm:“

(Buz fol. 44v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e gjithë kafshëvet qi në janë për të keq të djathënë e d' madhit t'it ëndej.
„Und gegen alle Dinge, die uns feindlich sind, strecke die rechte Hand Deiner Größe aus.“

(Buz fol. 45) Attribut Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
për-se gjithë-kush të banjë vollundetnë e Atit t'im qi anshtë ënbë qiellt, ai të jetë e vëllë e amë.
Denn der, der auch immer den Willen des Vaters, der im Himmel ist, tun wird, der wird mein Bruder.“

(Buz fol. 45) Attribut Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Fut. II: NS qi + Ind.Prs.
Për këta të për-zanë, Zot, të sakramentit t'it ën gjithë së këqiashit qi për-ënbrenda na kemi na me klenë dëlirunë,
„Herr, durch den Empfang Deiner Sakramente werden wir befreit werden von allen Übeln, die wir in uns haben.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e këlyshhtë hanë ën fërmëshit qi bienë ën tryeset së Zot.
„Auch die jungen Hunde essen von den Krümeln, die vom Tisch des Herrn herabfallen.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Na t'ÿ lusmë, Zot, ti popujet kërshenave, qish me mende t'onë na thomi se njohmë, e duomë dhunëtijënë e qiellsë, qi na për ditë celebromë.
„Herr, wir bitten Dich, (gib) den christlichen Völkern, daß wir mit dem Geist erkennen, was auch immer wir sagen und daß wir die Gaben des Himmels lieben, die wir täglich preisen.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Opt.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E në ü ktheftë i dërejti ën së dërejtes së t'i e të bdonjë të shtrenbënë me gjithë të këqiat, qi mundë banjë bā-keqi, a mundë gjellinjë ai ?
„Und wenn aber der Gerechte sich von seiner Gerechtigkeit abwendet und alle die Übeltaten begeht, die der Übeltäter begehen muss, wie ist es möglich, daß er leben soll?“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Prs.
për-ënbë një üjë qi i thoshnë probatika pishina, e Xhudhisht i thonë Betesaida, qi kâ pesë portegj.
„Dort (ist) ein Teich, den man Probatica Piscina nannte, den die Juden Bethsaida nennen, der fünf Hallen hat.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e beko popullinë t'and Izraelnë e dhenë, qi na dhae, por-si pate bām bē për-indet t'inëve, dhenë qi fruhton klomështë e mjaltë.

„Und segne Dein Volk Israel und das Land, das Du uns gegeben hast, wie Du es unseren Vätern geschworen hattest, das Land, in dem Milch und Honig fließen.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Opt.: NS qi + Ind.Prs.
Jü në ru<o>jtëshi gjithë këto ligjee, qi ü juve ordhënonj, ... gjithë këte gjind Zot'ynë të i bdonjë ën faqejt s'uoj,

„Und wenn ihr alle diese Gebote einhalten werdet, die ich euch anordne, wird der Herr alle diese Völker vor eurem Angesicht.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e d' dhimtunit tī e vene për-ënbī gjind ëmnerë t'ande, qi tÿ nukë lypnjënë, për-se ata të njohëne se nukë anshtë tjetërë Zot ma<a> se ti, e për-se ata të rëfyenjënë kafshëtë e tū të mëdhât.

„Und Deinen Schrecken Deines Namens sende über alle Völker, die Dich nicht suchen, damit sie erkennen werden, daß es keinen anderen Gott gibt außer Dir und damit sie Deine Wunder verkünden.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
e ënbahii ën gjithë fare qi kuati për 'te vien.

„Und haltet euch von jeder Art Bösen fern, die als Sünde daher kommt.“

(Buz fol. 46v-47) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs. [recte: tenperon]: NS qi + Ind.Prs.

Neve na ep, tEÿ të lusmë, o i mujtuni Zot, se fëmija jote qi mondonjënë mishtë ën alimentat ata tenpero ata me ëndiekunë të dërejtnë qi për kuaat ata ëngjënonjënë.

„O allmächtiger Gott, wir bitten Dich, gib uns, daß Deine Familie, die ihren Leib züchtigt, sich an den Speisen mäßigt, um der Gerechtigkeit zu folgen, damit sie sich der Sünden enthält.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Të zanëtë ënfill ü jam qi flas me jü.

„Ich bin der Anfang, der mit euch spricht.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Ati nukë më lëshoi vetëmë, për-se ü për-herrë banj ato kafshë qi atī pëlqenjënë.

„Der Vater ließ mich nicht alleine, weil ich immer die Dinge tue, die ihm gefallen.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
e ën shenjëtjet obidjencje ëndimënë ep, për-se na ato kafshë qi ti nē ënpson na i njohm, e me ëndimët t'ande na të mundë i <ën>barojmë.

„Und gib uns Hilfe beim heiligen Gehorsam, damit wir die Dinge, die Du uns lehrst, erkennen und es uns mit Deiner Hilfe möglich ist, sie zu erfüllen.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
Ëngreu e üjtë ëndë Xarfatnë qi anshtë afërë Sidonësë,

„Erhebe Dich und geh nach Sarepta, das nahe Sidon ist.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Prs.
e hinje se ish atü një gruo e vejë, qi ënbëlidh drü.

„Und siehe, daß dort eine Witwe war, die Holz sammelt.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi Ind.Prs.
Gjellin Zot Zoti iij, qi ai di se ü bukë nukë kam,
„Gott der Herr lebt, der weiß, daß ich kein Brot habe.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
E gjithë ato kafshë qi ata ordhënonjënë jü me bātë, ënbanii e i bani;
„Und alle die Dinge, die sie euch anordnen, damit ihr sie tut, haltet fest und tut sie.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E venë barë të madhe qi nukë mundë baretë,
„Und sie bringen schwere Lasten, die ihr nicht tragen könnt.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E gjithë vepëratë e tyne qi banjënë ata i banjënë me klenë pātë;
„Und alle ihre Werke, die sie tun, tun sie, um gesehen zu werden.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
E mos bani të ini grishunë atë ënbë dhët; për-se një anshtë Ati iij qi anshtë ënbë qiellt.
„Und ihr sollt nicht machen, daß auf dieser erde ‚Vater‘ genannt werdet, weil (nur) der eine euer Vater ist, der im Himmel ist.“

(Buz fol. 48) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS PPP: NS qi + Ind.Prs.
Mallëkuom nierii qi kã besë ënbë nierit, e qi ve shpënesënë e tĩ ënbë krahë ën mishi së tĩ,
„Verflucht der Mann, der seinen Glauben am Menschen hat und der sein Vertrauen auf seinen fleischlichen Arm setzt.“

(Buz fol. 48) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS PPP: NS qi + Ind.Prs.
E bekuom nierii qi kã shpënesënë ënbë t'enë Zonë, e qi Zot'ynë anshtë shpënesa e tĩ.
„Und gesegnet der Mann, der Vertrauen auf den Herrn hat und für den der Herr seine Hoffnung ist.“

(Buz fol. 48-48v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
ü thotë Zot'ynë qi kërkon zemëratë e qi provon për-brendësatë me dhanë gjithë-kui por-si anshtë udha e tĩ e por-si frujti i vepëravet tĩ.
„Zu euch spricht der Herr, der die Herzen erforscht und der die Nieren prüft, um einem jeden zu geben, wie sein Weg ist und die Frucht seiner Werke.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Prs.
Ep, tÿ të lusmë, o i mujtuni Zot, ti neve tue na dëlrinë me të ëngjënuomitë shenjëtë, me mende të pã ëndonjë të keq ënbë festët qi kã me ardhunë ti në ban të mundë vinjmë.
„Allmächtiger Gott wir bitten Dich, gib, daß wir, nachdem wir durch heiliges Fasten geläutert wurden, mit reinem Gedanken zum Fest, das Du uns zu kommen machst, kommen können.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.
por qitënie ëndë këtë pus, qi anshtë këha ëndë shkretëtit.
„Sondern werft ihn in diese Zisterne, die hier in der Wüste ist.“

(Buz fol. 40) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Prs.
e gjegi fjalë ëndë kshi<i>ll, qi nukë vijen me i thanë kuinaj.
„Und er hörte geheime Worte, die niemand aussprechen darf.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Aor. II: NS qi + Ind.Impf.
Ënd'atë mot: kle dërguom engjëlli Gabriel ën s'inë Zot ëndë qytet ëndë Galile<e>t qi i thonë Naxaret tek një virgjënë qi i thoshnë Mëri, fevuom për një nierë qi e kluonjinë Jozef, ën shtëpijet së Davidit.

„Zu dieser Zeit wurde der Engel Gabriel von Gott in eine Stadt in Galiläa geschickt, die man Nazareth nennt, zu einer Jungfrau, die sie Maria nannten, die verheiratet war mit einem Mann, den man Josef hieß aus dem Haus Davids.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS PPP.: NS qi + Ind.Impf.
Ënd'atë mot: kle dërguom engjëlli Gabriel ën s'inë Zot ëndë qytet ëndë Galile<e>t qi i thonë Naxaret tek një virgjënë qi i thoshnë Mëri, fevuom për një nierë qi e kluonjinë Jozef, ën shtëpijet së Davidit.

„Zu dieser Zeit wurde der Engel Gabriel von Gotte in eine Stadt in Galiläa geschickt, die man Nazareth nennt, zu einer Jungfrau, die sie Maria nannten, die verheiratet war mit einem Mann, den man Josef hieß aus dem Haus Davids.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.

E si Elizabeta gjegj të ënfaletë e Mërisë, djalëtë e saj qi kish ëndë bark ü gëzuo
„Und als Elisabeth den Gruß der Maria vernahm, freute sich ihr Junge, den sie im Bauch hatte.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.

e dogj Kaldejtë sherbëtorët e regjit qi e ëndheznjinë.
„Und sie [die Flamme] verbrannte die chaldäischen Knechte des Königs, die sie entzündet haben.“

(Buz fol. 41) Attribut zum Substantiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Impf.: NS qi + Ind.Impf.

bani bashkë të vogjëlizitë qi thithnjënë sisënë;
„Bringt die Kinder herbei, die (noch) an der Brust saugten.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Impf./Ind.Perf.

ata me ditunë udhëtë e mī dëshëronjënë; por-si gjind qi ba{a}njinë gjyq, e qi s' kanë lanë të dërejtatë e t'inë Zot,
„Diese wollen meine Wege kennen, wie ein Volk, das Gerechtigkeit übt und das das Recht Gottes nicht verlassen hat.“

(Buz fol. 44v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Impf.

E të panëtë e lavdit madh Zot ish por-si zjarm qi digje ëndë majët të malit për-para syvet d' bijet Izraelit.
„Und die Erscheinung der Macht Gottes war wie ein Feuer, welches auf dem Gipfel des Berges vor den Augen der Söhne Israels brennt.“

(Buz fol. 45) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.
Hinje një gruo qi ish ën Kaneet qi anso anësh ish ardhunë, thërit, tue i thashunë:

„Siehe, eine Frau, die aus Kanaan war, die aus dieser Gegend gekommen war, rief, indem sie zu ihm sagte.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Impf.

Ish një nierī i begatë, qi ënvishee ëndë skarlat e ëndë petëka të mëndashtë,
„Es war ein reicher Mann, der sich in Purpur und Seidengewänder kleidete.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Adjektiv/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Impf.

E ish një i vobeg, qi e kluonjinë Laxarë, qi dergjee ënbë derët të tī, gjithë varë e plagë, tue dëshëruom me ü ënginjunë ën fërmishit qi për ëndënë tryesë të begatet binjinë;
„Und es war ein Armer, den man Lazarus nannte, der vor dessen Tür lag, bedeckt von Geschwüren, indem er hoffte, sich zu ernähren von den Krümeln, die vom Tisch des Reichen herabfielen.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Infinitiv: NS qi + Ind.Impf.

E ish një i vobeg, qi e kluonjinë Laxarë, qi dergjee ënbë derët të tī, gjithë varë e plagë, tue dëshëruom me ü ënginjunë ën fërmishit qi për ëndënë tryesë të begatet binjinë;
„Und es war ein Armer, den man Lazarus nannte, der vor dessen Tür lag, bedeckt von Geschwüren, indem er hoffte, sich zu ernähren von den Krümeln, die vom Tisch des Reichen herabfielen.“

(Buz fol. 49v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Impf.

E muor Rebeka petëkatë mā të mira të Ezaut birit saj mā d' madhit, qi ajo ëndaj vetëhenë kish ëndë shtëpī,
„Und Rebekka nahm die schönsten Kleider ihres älteren Sohnes Esau, die sie bei sich zu Hause hatte.“

(Buz fol. 32) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Aor.
të djathënë e tī qi ü për-zuna qi ü të për-dā për-para faqesë atī gjindnë, e ü të kthenj krahëtë e regjënjet, e ü për-se të ënçelinj për-para atī dyertë e dyertë mos ënbërshilenë;
„Seine Rechte [Hand], die ich ergriffen habe, damit ich vor seinem Angesicht Völker zerstreue und Könige in die Flucht schlage und damit ich vor ihm Türen aufschließe.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Aor.
O Zot, qi ti shove tre djelmet flakënë e zjarmit, afërë neve na ep hīrr sherbëtorëvet tuve, nē mos na diektë flaka e kuatevet.

„O Gott, der Du den drei Jünglingen die Feuerflamme besänftigt hast, gib uns deinen Dienern Gnade, damit uns die Flamme der Sünden nicht verbrenne.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Aor.
O Zot, një i vetëmë lenë, qi ëndë substancjet të korpit t'inë ü dëftuo, neve të lusmë na ep hi<i>rr, qi pr' ate qi ënbë mëndyrët t'anë na për-jashtëna njohm e për-ënbrenda na të meritojmë me klenë reformuom.

„O Herr, der Eingeborene, der sich in Gestalt unseres Leibes zeigt, sei uns gnädig – wir bitten Dich - , daß wir durch ihn, den wir in unserer äußeren Ähnlichkeit erkannt haben, verdienen, innerlich umgestaltet zu werden.“

(Buz fol. 37v-38) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Aor.

për-herrë e ënbë gjithë-vend na ëndimo, për-se për këtë misterjo qi ti ordhënove na të jemi pjesëtarë, me sÿ të dëlirë na të këqyrnjëmë e me të mirë mende e shqisee na munda për-zamë.
„Hilf uns immer und überall, damit wir mit reinen Augen das Mysterium, von dem Du uns befohlen hast, Anteil zu haben, erkennen und daß es uns möglich ist, mit Sinn und Verstand aufzunehmen.“

(Buz fol. 38) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Aor.

Këta kle të zanëtë e shenjet qi bani Jezu ëndë Kanët të Galilësë;
„Dies war der Beginn der Heiltätigkeit, die Jesus zu Kanaa in Galiläa machte.“

(Buz fol. 38v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Aor.

O Zot, qi na yune ëndë kaqë perikula për fragilitat t'anë, na tue mos mujtunë me ü ënbajtunë, epna neve të shëlbuiltë të mentsë e të korpit, për-se na ato kafshë qi për kuatëtë t'onë na pësojmë, ti tue na ëndimuum na të mundë vëncojmë.

„O Herr, der Du uns unter solche Gefahren gestellt hast durch unsere Schwäche, so daß wir nicht vermögen, uns aufrecht zu halten, gib uns Gesundheit des Geistes und des Leibes, damit wir diese Dinge, die wir wegen unserer Sünden erleiden, indem Du uns hilfst, besiegen können.“

(Buz fol. 39v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: qi + Ind.Aor.

e gjithë pinë një të pinë të shpirtit; për-se pinë ën gurit së shpirtit qi i ëndiq; e guri ish Krishti.

„Und alle tranken den einen heiligen Trank, weil sie vom heiligen Fels tranken, der ihnen folgte und der Fels war Christus.“

(Buz fol. 44) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Aor.

E tue pātë krenëtë e priftënet e shkruositë kafshëtë e maravejuome qi ai ban, e djelmtë qi thërisnë ëndë klishë tue thashunë: Ozana, biri i Davidit, ü hidhënuonë, e i thanë:

„Und als die Hohepriester und die Schriftgelehrten die Wunder sahen, die er tat und die Kinder, die im Tempel riefen, indem sie sagten, Hosanna, dem Sohn Davids, wurden sie betrübt und sprachen zu ihm:“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Aor.

për-ënbë një üjë qi i thoshnë probatika pishina, e Xhudhisht i thonë Betesaida, qi kã pesë portegj.

„Dort (ist) ein Teich, den man Probatica Piscina nannte, den die Juden Bethsaida nennen, der fünf Hallen hat.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Aor.

E tue pãm Jezü ate se dergjee, e tue njohunë se shumë mot kish qi prit, i tha:

„Und als Jesus ihn sah, daß er darniederlag, und er wusste, daß es eine lange Zeit war, die er wartete, sprach er zu ihm:“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Perf.: NS qi + Ind.Aor.

E gjithë t' këqiavet qi ai ü gjet ëngënyem, e i bani, atë gjithë të i jenë haruom;

„Und alle seine Frevel, in denen er sich getäuscht fand, werden ihm vergessen sein.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
E pyesnjinë: Kush anshtë ai nier~~Ë~~ qi të tha: Mer shtratë t'at e ecë?
„Und sie fragten: wer ist dieser Mann, der zu dir sagte: nimm dein Bett und gehe.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Aor.
e beko popullinë t'and Izraelnë e dhenë, qi na dhae, por-si pate bām bē për-indet t'inëve, dhenë qi frujton klomështë e mjaltë.
„Und segne Dein Volk Israel und das Land, das Du uns gegeben hast, wie Du es unseren Vätern geschworen hattest, das Land, in dem Milch und Honig fließen.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
e për-se ti të jësh per-ënbī gjithë gjindnë qi ai bani për lavd të madh e pr' emënë, e për-se të jetë popullë shenjët t'inë Zot Zotit t'it, si foli.
„Und damit du über alle Völker sein wirst, die er schuf zum Lob seiner Macht und seines Namens und damit es das heilige Volk Gottes, deines Gottes sein wird, wie er es kündete.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Aor.
O Zot, ünë Zot, qi ti ënxore popullinë t'and ën dheut së Egjipit ën duorsh së forta
„Herr, unser Gott, der Du Dein Volk aus dem Land Ägypten mit starker Hand herausgeführt hast.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Aor.
Mos dëshpëlqe pjesënë t'ande, qi ti shpërbleve.
„Verschmähe nicht Deinen Anteil, den Du erlöst hast.“

(Buz fol. 48) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Aor.
ai të jetë sherbëtori ū{u}j; por-si i Biri i nieriut qi s'erdh me klenë sherbyem,
„Der wird euer Diener sein, wie der Menschensohn, der nicht kam, um bedient zu werden.“

(Buz fol. 48v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Aor.
Ëndiglonimë, juve ū lus, një andërë qi ū andëra.
„Ich bitte euch, hört den Traum, der mir träumte.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Aor.
Ish një nierī ati i fëmijësë, qi ënbuoll nje vëneshtë,
„Es war ein Hausvater, der einen Weinberg pflanzte.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Perf.: NS qi + Ind.Aor.
Guri qi qitnë jashtë ata qi fabrikonjinë, e kÿ anshtë bām ëndë kryet të kantonit;
„Der Stein, den die, die aufbauten, weggeworfen haben, der ist zum Eckstein geworden?“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Aor.
për të ëngënyemitë, qi ai ū gjet ëngënyem, e për kuat të fī, ai të vdesë.
„Wegen der Frevel, in denen er sich irrigerweise befand, und wegen seiner Sünden, wird er sterben.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Aor.
tue ū kthym ën gjithë së këqiashit qi ai ū gjet ëngënyem, e qi pat bām, të gjellinjë e të mos bdesë.

„Indem er sich von allen Übeltaten abwendet, in denen er sich irrigerweise befand und die er getan hatte, soll er leben und er wird nicht sterben.“

(Buz fol. 37) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Aor. II
e hinje ujlli, qi patnë pātë ëndë e dalët të diellët, ü duol për-para dierje kur erdh për-ënbī djalët.

„Und siehe, der Stern, den sie im Osten gesehen hatten, ging [ihnen] voran, bis er über den Jungen kam.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Perf.: NS qi + Ind.Perf.

Bekuom ti, qi besove, për-se kanë me ü ënbaruom gjithë ato kafshë qi ën s'inë Zot janë thashunë.

„Gesegnet bist Du, die Du glaubtest, weil sich alle diese Dinge erfüllt haben, die von unserem Herrn verkündet wurden.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

e nierī të jetë njohunë ën kuartit ai qi anshtë gjykuom për të bdierë qi të jetë me shumë të keq,
„Und der Mensch der Sünde wird bekannt sein, der bestimmt wurde, zu verderben, der mit allem Übel sein wird.“

(Buz fol. 37v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.
Për-se ü thom gjithë-kui qi me jū pratikon, për hūrrt qi muo m' a<n>shtë dhanë, se nukë anshtë me ditunë mā se nukë duhetë me ditunë me arësye por-si Zot'yne daü masënë e fesë.

„Deshalb sage ich einem jeden, der mit euch handelt, durch die Gnade, die mir gegeben wurde, daß es nicht ansteht, mehr zu wissen, als es nötig ist mit Vernunft zu wissen, wie Gott das Maß des Glaubens verteilt hat.“

(Buz fol. 41) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS geg. Futur: NS qi + Ind.Perf.

e kanë me ü sosunë gjithë kafshëtë qi janë shkruom ën profetëshit ën Birit së nierīt.

„Und es werden sich alle Dinge erfüllen, die bei den Propheten über den Menschensohn geschrieben worden sind.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Perf.

O Zot, qi ën kolpet je offenduom, e ën pëndeset je pajtuom, orata e <popu>llit t'it fort për-mishëriershim e afërë e këqyrë; mundimetë e mënisë s'ate, qi na për fajët e për kuartetë t'onë na meritojmë hiqi ën nesh.

„O Herr, der Du durch die Sünde beleidigt wurdest und durch die Reue versöhnt wurdest, blicke gnädigst auf Dein Volk herab und nimm weg von uns die Geißeln Deines Zornes, die wir für unsere Verfehlungen und Sünden verdienen.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Perf.

Ëngjënimetë qi na kemi zanë, Zot, na tÿ lusmë me të për-vutë ëndimë nē na ban të ëndiekmë, për-se na këto tue bām me mende na pā ëndonjë të keqe mundë i ëndiekmë.

„Herr wir bitten Dich, bei dem Fasten, das wir begonnen haben, begleite uns mit gnädiger Hilfe, damit wir dieses indem wir es ohne irgendeinen schlechten Gedanken machen, durchführen können.“

(Buz fol. 42) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

e kështü anshtë ëngjënimi qi ü kam zgjedhunë?

„Ist so das Fasten, das ich erwählt habe?“

(Buz fol. 42) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

E kÿ anshtë ëngjënimi qi ü kam zgjedhunë:

„Es ist dieses Fasten, das ich erwählt habe.“

(Buz fol. 43v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Perf.

e jü gëzoni regjëninë qi juve anshtë trajtuom

„und erfreut euch am Königreich, das euch gegeben worden ist.“

(Buz fol. 43v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS konj.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

asthü ü të lypinj dhentë e mī, e ato të i shpëtonj ën gjithë viseshit qi ato klenë për-da<a>të

„So werde ich meine Schafe beobachten und sie aus allen Orten retten, an die sie zertret worden sind.“

(Buz fol. 43v-44) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Perf.

Hiqi ën meje, të mallëkuom, ëndë zjarm për jetë të jetësë, qi anshtë trajtuom dreqit e gjithë engjëjet tī.

„Weicht von mir ihr Verfluchten ins ewige Feuer, das für den Teufel und alle seine Engel bereitet worden ist.“

(Buz fol. 44v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

e ü të t' ap dÿ rasa ën guri, e ligjë e ordhëninë qi ü kam shkruom ti me i ënpsuom d' bije{e}t Izraelit.

„Und ich werde dir zwei Steintafeln geben und ein Gesetz und ein Gebot, das ich geschrieben habe, damit du die Kinder Israels unterrichtest.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

ënbë mëndyrët qi jü kletë ënpsuom ën nesh si ü duhetë jü t' ecëni, e me pëlqyem t'inë Zot, për-se jü mē fort të shumonii.

„Auf die Art und Weise, die euch von uns gelehrt worden ist, sollt ihr gehen, wie es euch gezieht, um Gott zu gefallen, damit ihr vollkommen werdet.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Perf.

zhdrít faqenë t'ande për-ënbī shenjëtüärt t'and, qi faruom anshtë ën teje;

„Lass Dein Angesicht leuchten über Deinem Heiligtum, das von Dir verlassen worden ist.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Ind.Perf.

ëncil sÿtë e tū e shih të faruomitë t'anë e qytetnë, qi për-ënbī 'te anshtë grishunë emënitë t'at,

„Öffne Dein Augen und blicke auf die Verwüstung und die Stadt, die nach Deinem Namen genannt worden ist.“

(Buz fol. 47) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Ind.Perf.

e ü ato kafshë qi ü ën'si kam gjegjunë, ü flas ënbë këte shekullë.

„Und die Dinge, die ich von ihm gehört habe, erzähle ich euch in dieser Welt.“

(Buz fol. 48) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi +

Ind.Perf./Ind.Prs.

Për-se ai të jetë por-si lisi qi anshtë ënbiellë ëndaj üjë, qi larg shtie ranzëtë e tī per-qark üjit,
„Denn er wird wie ein Baum sein, der am Wasser gepflanzt worden ist, der seine Wurzeln ins Wasser ausstreckt.“

(Buz fol. 49v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Ind.Perf.
Hinje erra e birit t'im, por-si errë ën are, qi kã bekuom Zot Zot'ynë.
„Siehe, der Duft meines Sohnes, wie der Duft eines Feldes, das Gott gesegnet hat.“

(Buz fol. 43) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Plusquamperf.
e zunë me riedhunë gjithë ai dhë, tue përu<u>të të sëmunë ëndë shtretënat ën gjithë viseshit qi gjegjunë kishnë se Krishti ish ardhunë.
„Und sie fingen an, überall umherzulaufen, indem sie die Bettlägrigen aus allen Orten brachten, die gehört hatten, daß Christus gekommen war.“

(Buz fol. 45) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Plusquamperf.
Hinje një gruo qi ish ën Kaneet qi anso anësh ish ardhunë, thërit, tue i thashunë:
„Siehe, eine Frau, die aus Kanaan war, die aus dieser Gegend gekommen war, rief, indem sie zu ihm sagte.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS qi + Ind.Plusquamperf.
E atü ish një nierī, qi ish klenë sëmunë atü tri<i>-dhietë e tetë vietë.
„Und dort war ein Mann, der dort (seit) 38 Jahren krank gewesen war.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Opt.: NS qi + Ind.Plusquamperf.
ati<i> i raftë ëndë mend ën testamentit së tī qi pat folë Abraamit e Izakut e Jakobit,
„Er möge sich an seinen Bund erinnern, den er zu Abraham, Isaak und Jakob gesprochen hatte.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Plusquamperf.
e ën kandëret voi nukë mē<n>goi, por-si kle fjala e t'inë Zot, qi kish folë për Illinë.
„Und der Ölkrug wurde nicht leer, so wie es das Wort Gottes war, der durch Elias gesprochen hatte.“

(Buz fol. 49v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qi + Ind.Plusquamperf.
E i dha gjellënë e shishime e bukëtë qi ajo trajtuom kish.
„Und sie gab ihm das schmackhafte Essen und das Brot, das sie gebacken hatte.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Gerundiv: NS qi + Ind.Plusquamperf.
tue ü kthym ën gjithë së këqiashit qi ai ü gjet ëngënyem, e qi pat bām, të gjellinjë e të mos bdesë.
„Indem er sich von allen Übeltaten abwendet, in denen er sich irrigerweise befand und die er getan hatte, soll er leben und er wird nicht sterben.“

(Buz fol. 31) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Opt.: qi + geg. Futur
këto gjellë shenjëte ato tue na pasonë dëlirunë ën gjithë së këqiashit ato na trajtofshinë kësaj shenjëte feste qi kã me ardhunë.

„diese lebendigen, heiligen Dinge mögen uns, indem sie uns von allen Sünden befreien, vorbereiten auf dieses heilige Fest, das kommen wird.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + geg. Futur

na ü lurmë për t' ardhunit të Jezü Krishtit e për të ënbëliedhunitë qi na kemi me bãm për-para tã, jü asthü shpjert mos ëndëronii ën mendes as mos turbonii, as për shpirt, as për fjalë, as për letëra qi të jenë dërguom ën nesh, qi ajo të promendën ën ditet së Krishtit.

„Wir bitten auch wegen der Ankunft Jesu Christi und wegen der Vereinigung, die wir mit ihm machen werden: lasst euch nicht so schnell um den Verstand bringen und weder erschrecken, weder durch einen Geist, noch durch ein Wort, noch durch Briefe, die von uns geschickt werden, der vom Tag des Herrn erzählt.“

(Buz fol. 48) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: qi + geg. Futur
a mundë pini jü kelqinë qi ü kam me pītë ?

„Könnt ihr den Kelch trinken, den ich trinken werde.“

(Buz fol. 45) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Fut. II
Mendetë t'onë na tÿ lurmë, Zot, me dritët të t' zhdritunit t'it shkenxe, për-se na mundë shohmë ato kafshë qi na kemi për të vepëruom; e qish për të dërejtë anshtë na mundë vepërojme.

„Herr, wir bitten Dich, erleuchte unsere Gedanken mit dem Licht Deines Wissens, damit wir diese Dinge, die wir zu bewerkstelligen haben werden, sehen können und damit wir bewerkstelligen können, was auch immer das Richtige ist.“

(Buz fol. 31v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

për-se as-ëndonjë fjalë s'a<n>shtë qi ëndaj t'enë Zonë të mos jetë me ü bãm.

„Denn es gibt kein Wort, das bei unserem Herrn nicht zu machen wäre.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

dierje kur të vinjë Zot'ynë; qi të gesë kafshëtë e fshehuna ëndë t' erëtit, e të kallëzonjë kshijëtë e zemërsë;

„Bis der Herr kommen wird, der die verborgenen Dinge aus der Dunkelheit ans Licht bringen wird.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Konj.Prs.

na ü lurmë për t' ardhunit të Jezü Krishtit e për të ënbëliedhunitë qi na kemi me bãm për-para tã, jü asthü shpjert mos ëndëronii ën mendes as mos turbonii, as për shpirt, as për fjalë, as për letëra qi të jenë dërguom ën nesh, qi ajo të promendën ën ditet së Krishtit.

„Wir bitten auch wegen der Ankunft Jesu Christi und wegen der Vereinigung, die wir mit ihm machen werden: lasst euch nicht so schnell um den Verstand bringen und weder erschrecken, weder durch einen Geist, noch durch ein Wort, noch durch Briefe, die von uns geschickt werden, der vom Tag des Herrn erzählt.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

E as-kush mos ù ëngënjenjë as për ëndonjë mëndyrë, për-se Zot'ynë të mos vinjë dierje të mos vinjë e keqeja qi të për-daë,

„Und niemand soll euch auf irgendeine Art täuschen, weil der Herr nicht kommt bis nicht das Übel kommt, das niedergeworfen wird.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs..

e nierī të jetë njohunë ën kuartit ai qi anshtë gjykuom për të bdierë qi të jetë me shumë të keq,
„Und der Mensch der Sünde wird bekannt sein, der bestimmt wurde, zu verderben, der mit allem Übel sein wird.“

(Buz fol. 39v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ellipse: NS qi + Konj.Prs.
një nierī ati i fëmijësë qi të del jashtë ënd' akshan të dritësë me shpūtë punëtorë ëndë vëneshtë të tī.

„(wie) ein Hausvater, der am frühen Morgen hinausging, um Arbeiter für seinen Weinberg anzuwerben.“

(Buz fol. 44) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

asthū të banjë fjala eme, qi të dalë ën gojet s'ime: qi për-apë ajo tek ù shprazëtë të mos kthenjë,

„So wird auch mein Wort tun, das aus meinem Mund hervorgehen wird, das nicht leer zu mir zurückkehren wird.“

(Buz fol. 45) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

shpirti{i} qi të fëjenjë ai të vdesë.

„Die Seele, die sündigen wird, die wird sterben.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Shpirti qi të për-kuatënonetë ai të vdesë,

„Die Seele, die sündigen wird, die wird sterben.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Kur të kthenetë i dërejti me marë të keqenë tue bām keq, ai të vdesë pr'atë kuat qi ai të banjë.

„Wenn der Gerechte sich abwenden wird, um das Böse aufzunehmen, indem er Böses tut, wird er sterben wegen der Sünden, die er begehen wird.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

Zot, ù nukë kam nierī qi, kur vëlizetë bëraka, të më lëshonjë ënbrenda;

„Herr, ich habe keinen Menschen, der, wenn das Wasser aufgewallt wird, mich hineinlassen wird.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

E gjithë dhë, qi thenbra juoj të shkelnjë, të jetë t'ajtë.

„Und jede Erde, die eure Ferse treten wird, wird eure sein.“

(Buz fol. 46) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

e të druojtunitë t'aj e ënmnerë <ti> aj{i} t' apë Zot Zoti uji për ënbī faqet të gjithë dheut, qi jū të shkelëni, por-si juve foli Zot iij Zot.

„Und der Herr, euer Herr, wird den Schrecken eures Namens über das Angesicht der ganzen Erde verbreiten, die ihr betreten werdet, wie der Herr, euer Herr, zu euch gesprochen hat.“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

e ata qi ën gjellet së korpit ordhëno ata të ënbahenë ën gjithë vesi qi për të keq mundë jetë edhe hi<i>rr epna me më<n>guom.

„Und die, denen Du befehlst, daß sie sich von Speise enthalten werden und von jedem Fehler, der beim Bösen möglich ist, gib uns auch die Gnade, abzulassen.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Prs.

e tī tjerëvet punëtorë t'a truonjë, qi ata t'i apënë frujtinë ënbë herrë të tī.

„Und er wird [den Weinberg] anderen Arbeitern verpachten, die ihm seine Früchte zur rechten Zeit übergeben werden.“

(Buz fol. 49) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Perf.: NS qi + Konj.Prs.

E pr'ashtū ü juve thom, se juve t'ü jetë marë regjënija e t'inë Zot, e të jetë dhanë gjindsë qi t'i ba<a>njënë frujtinë e tī.

„Und deshalb sage ich euch, daß ihr das Reich Gottes nehmen werdet und einem Volk geben werdet, das ihm seine Früchte bringen wird.“

(Buz fol. 32v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Imp.: NS qi + Konj.Perf.
na ü lusmë për t' ardhunit të Jezü Krishtit e për të ënbëliedhunitë qi na kemi me bām për-para tī, jū asthū shpjert mos ëndëronië ën mendes as mos turbonië, as për shpirt, as për fjalë, as për letëra qi të jenë dërguom ën nesh, qi ajo të promendën ën ditet së Krishtit.

„Wir bitten auch wegen der Ankunft Jesu Christi und wegen der Vereinigung, die wir mit ihm machen werden: lasst euch nicht so schnell um den Verstand bringen und weder erschrecken, weder durch einen Geist, noch durch ein Wort, noch durch Briefe, die von uns geschickt werden, der vom Tag des Herrn erzählt.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Opt.Prs.: NS qi + Konj.Perf.

E bā-keqi në ü ktheftë ën gjithë së këqiashit së tīsh, e ën gjithë kuatëshit qi ai të ketë bām, e ai në ënbajtëtë ligjetë e mī, e ai në kloftë gjyq i vërtetë e i dërejtë, të gjellinjë.

„Und wenn der Übeltäter alle seine Übeltaten bereut und alle seine Sünden, die gemacht hat, und wenn er meine Gesetze befolgt und wenn er wahr und gerecht richtete, soll er leben.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Perf.

e dërejta, qi të ketë bām, të gjellinjë.

„Und die Gerechtigkeit, die er getan hat, soll leben.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Perf.: NS qi + Konj.Perf.

Gjithë të dërejtatë e tī qi ai ën-pari të ketë bātë, atī t'i jenë haruom;

„Alle seine Gerechtigkeit, die er zuvor getan hat, die wird ihm vergessen.“

(Buz fol. 45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Konj.Prs.: NS qi + Konj.Perf.

E kur bā-keqi të kthenetë ën së këqiashit së tish, qi ai të ketë bām, tue bduom të dërejtënë, ai të për-të-rinjë gjellënë e tī ëm gjellë,

„Und wenn der Übeltäter sich von seinen Untaten abwenden wird, die er getan hat, indem er der Gerechtigkeit folgt, so wird er sein Leben lebendig erneuern.“

(Buz fol. 45-45v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Aor. II: NS qi + PPP.

ü nukë jam klenë dërguom ma<a> se për dhenët qi ü bduorë ën shtëpijet së Izraelit.

„Ich bin nur für die Schafe geschickt worden, die aus den Häusern Israels zerstreut wurden.“

qish „der“

(Buz fol. 47v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS qish + Ind.Prs.

Për-se tī Zot bane qiellë e dhenë me gjithë të ëngjëruom qish anshtë të qiellsë.

„Denn Du Herr hast den Himmel und die Erde geschaffen mit allem Umkreis, der des Himmels ist.“

Partizipium

(Buz fol. 31) Attribut zum Subst/nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS PPP

Ënd'atë mot: kle dërguom engjëlli Gabriel ën s'inë Zot ëndë qytet ëndë Galile<e>t qi i thonë Naxaret tek një virgjënë qi i thoshnë Mëri, fevuom për një nierë qi e kluonjinë Jozef, ën shtëpijet së Davidit.

„Zu dieser Zeit wurde der Engel Gabriel von Gotte in eine Stadt in Galiläa geschickt, die man Nazareth nennt, zu einer Jungfrau, die sie Maria nannten, die verheiratet war mit einem Mann, den man Josef hieß aus dem Haus Davids.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Infinity: NS PPP

Qish duoltë ëndë shkretëtit ? me pātë një kallëm ën erret lëkondunë?

„Was seid ihr in die Wüste hinausgegangen, um ein Schilfrohr, vom Wind bewegt, zu sehen.“

(Buz fol. 30v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Infinitiv: NS PPP

Po qish votëtë ? me pātë një nierë ënvëshunë me petëka të bukura?

„Was seid ihr gegangen, um einen Mann, bekleidet mit schönen Gewändern, zu sehen.“

Gerundiv

(Buz fol. 38v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Prs.: NS Gerundiv

për-se edhe ü jam nierë tue pasunë soldata

“Denn auch ich bin ein Mann, der Soldaten hat.”

(Buz fol. 41) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Impf.: NS Gerundiv

E si erdh me ü afëruom Jerikut, një i verbënë rij ënb'udhë, tue lypunë.

„Und als er kam, um sich Jericho zu nähern, saß ein Blinder auf der Strasse, der bettelte.“

(Buz fol. 41v) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Ind.Aor.: NS Gerundiv

tue hīm Jezü ëndë Kafarnaut, erdh tek ai kryetë e një qind vete, tue lutunë e tue i thashunë:

„Als Jesus nach Kapharnaum gelangte, kam zu ihm ein Hauptmann, der ihn anflehte und sprach.“

(Buz fol. 37) Attribut zum Subst./nachgestellt/nicht-restriktiv: HS Infinitiv: NS Gerundiv
ü juve lus për mishëriert të t'inë Zot jü me dhanë korporatë t'uj pr' ost{il}je të gjallë e shenjëtë, tue klenë pëlqyem t'inë Zot

„Ich bitte euch um des Erbarmen Gottes willen, euren Leib als lebendiges und heliges Opfer zu geben, das Gott gefällt.“

4. Explikativsätze

4.1. Infinitivkonstruktion

(Buz fol. 38v) Attribut zum Subst/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
e në anshtë tjetërë ordhënë më i madh se ky anshtë: Me dashunë shoqnë e fqinjënë t'ande por-si vetë-vetëhenë.

„Und wenn es ein größeres Gebot als dieses gibt, (so) ist es, den Nächsten zu lieben, wie sich selbst.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Subst/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
Për-se këjo anshtë vollundetja e t'inë Zot, jü me klenë ëndë shenjëtën; për-se jü të ënbahii ën kuatit së pā-glanë, e për-se i silli-dota ën jush të dië me gëzuom anëtë e vet

„Denn das ist der Wille Gottes, daß ihr geheiligt seid, damit ihr euch fernhalten werdet von Unzucht, und damit ein jeder von euch seine Ehefrau in Freude erkennen soll.“

(Buz fol. 46v) Attribut zum Subst/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv
E për gjithë kafshë tue dhanë hër t'inë Zot, për-se këjo anshtë vollundetja e t'inë Zot ëm Krishtnë Jezü juve me ü kthyem të miratë.

„Seid Gott für alle Dinge dankbar, denn dies ist der Wille Gottes, euch durch Jesus Christus zum Guten zu bekehren.“

(Buz fol. 47) Objekt/Akkusativobjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Prs.: NS Infinitiv

ü kam shumë kafshë me thanë e me gjukuom ën jush;

„Ich habe viele Dinge über euch zu sagen und zu richten.“

(Buz fol. 37v) Subjekt/nachgestellt/Infinitivkonstruktion: HS Ind.Impf.: NS Infinitiv
Tue klenë Jezü ën dÿ-ënbë-dhietë vietësh, e tue votë ëm Jeruzalem por-si ish zakoni me votë ditëne e festësë, vote me Jozefnë e me t' amët Mërinë.

„Als Jesus 12 Jahre alt war, machte er sich mit Joseph und mit seiner Mutter Maria auf den Weg, um nach Jerusalem zu gehen, wie es Gesetz war, zum Festtag zu gehen.“

5. Weiterführender Nebensatz

5.1. Relativer Anschluß

(Buz fol. 38v) HS Imp.: NS qi + Ind.Prs.

Mos ban adulterjo, qi do me thashunë mos veshte pr' udhë të keqe me gruot të shoqit;

„Du sollst nicht ehebrechen, was heißen soll, blicke nicht begierig auf die Frau des Nächsten.“

(Buz fol. 39) HS Gerundiv: NS qi + Ind.Prs.

e ajo ü ënbushhtë m̄ se shumë ëndë jū ëndë gjithë të ditunë, tue ënpsuom e tue ü amajstruom jū vetë-vetëhenë ëndë psalma e ëndë himna, qi do me thashunë tue dhanë lavd t'inë Zot, e ëndë kankë të shpirtit me hīrr tue kënduom ëndë zemërat t'uj t'inë Zot.

„Und es [das Wort] erfülle euch reichlich mit allem Wissen, damit ihr euch selbst belehrt und ermahnt mit Psalmen und Hymnen, was heißen soll, Gott zu loben, und mit geistlichen Gesängen, indem ihr in euren Herzen unseren Herrn preist.“

6. Exzeptionalsätze

m̄ se „außer“

(Buz fol. 38v) HS Imp.: NS m̄ se + Infinitiv

mos ini detorës kuinaj as për ëndonjë kafshë, m̄ se me ü dashunë njani tjetërinë;

„Seid niemandem für irgendetwas schuldig, außer einander zu lieben.“

jo se „nicht nur“

(Buz fol. 38-38v) HS Gerundiv: NS jo se + Ellipse

tue proveduom ëndë kafshë qish për të mirë janë, jo se për-para t'inë Zot, ma në mundë banetë edhe për-para gjithë nierëzet.

„Achten auf die Dinge, welche auch immer für das Gute sind, nicht nur vor dem Herrn, sondern, wenn es möglich ist, daß ihr sie tut, auch vor den Menschen.“

Friedrich-Schiller-Universität Jena
Lehrstuhl für Indogermanistik
Herr Dr. Joachim Matzinger
Zwätzengasse 12
07743 Jena

Mail: j.matzinger@gmx.de

Web: <http://ulblin01.thulb.uni-jena.de/indogermanistik/>

© 2004